

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
ІМЕНІ С.З. ГЖИЦЬКОГО

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

**«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В
УМОВАХ ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ»**

19 КВІТНЯ 2022
ЛЬВІВ

Збірник тез науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Публічне управління та адміністрування в умовах загрози національній безпеці України». (м. Львів, 19 квітня 2022 року). Львів: ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького, 2022. 239 с.

У збірнику представлені доповіді, які були подані на науково-практичну конференцію «Публічне управління та адміністрування в умовах загрози національній безпеці України», що відбулась у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького на кафедрі публічного управління та адміністрування 19 квітня 2022 року.

Розміщені у збірнику тези доповідей стосуються наступних напрямів: сучасні тенденції трансформації системи публічного управління; публічне управління та адміністрування в контексті національної безпеки; консолідація суспільства і органів публічної влади в особливий період; забезпечення соціально-економічного розвитку на сучасному етапі; соціалізаційні процеси серед молоді в контексті само ідентифікації; механізми економічного врядування України в умовах військової загрози; публічне управління у гуманітарній сфері під час військової агресії.

Збірник розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти і наукових установ, студентів, аспірантів та докторантів, службовців органів публічної влади і широкий читацький загал.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції та їхні наукові керівники.

ЗМІСТ

Олександр Авраменко

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ У СВІТІ

науковий керівник - Семенець-Орлова І.А. 9

Нік Албов

ДЕРЖАВНА ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА У СИСТЕМІ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я В ПЕРІОД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ДОСВІД ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА

науковий керівник - Ємельянов В.М. 12

Анна Беседіна

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ

науковий керівник – Матвєєва М.П. 18

Вадим Біліченко

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ЗБРОЙНИХ СИЛ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

науковий керівник – Пархоменко-Куцевіл О.І. 23

Адріана Болкун

РЕАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО ВПЛИВУ ЩОДО МОТИВАЦІЇ МОЛОДІ
ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ТА ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ

науковий керівник – Парубчак І.О. 28

Олександр Бутильський

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ У ПРАВООХОРОННІЙ
СФЕРІ УКРАЇНИ

науковий керівник - Семенець-Орлова І.А. 34

Назарій Василюшин

ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПІДХОДІВ У ДЕРЖАВНІЙ
ГУМАНІТАРНІЙ ПОЛІТИЦІ ЩОДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
МОЛОДІ В ПЕРІОД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

науковий керівник – Парубчак І.О. 37

Ірина Возняк ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ З КООРДИНАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКО- ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ <i>науковий керівник – Харечко Д.О.</i>	43
Софія Войнича РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ <i>науковий керівник - Войнича Л.Й.</i>	49
Олексій Воробйов ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ <i>науковий керівник - Корчак Н.М.</i>	54
Оксана Гентош ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНИХ ПІДХОДІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ПЕРІОД ПОСТКРИЗОВИХ СТАНІВ <i>науковий керівник – Гринишин Г.М.</i>	59
Максим-Богдан Гнідець ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ <i>науковий керівник – Парубчак І.О.</i>	63
Зоряна Годя ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНІЙ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ПАРАДИГМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ <i>науковий керівник – Матвеева М.П.</i>	69
Олександр Горицький ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В ОСВІТНЬО- ВИХОВНІЙ СФЕРІ АРМІЙСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА <i>науковий керівник – Гринишин Г.М.</i>	75

Орися Грицко СУЧАСНІ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ <i>науковий керівник – Парубчак І.О.</i>	81
Ігор Дворянин СИСТЕМНА РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЗА УМОВ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ: СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ <i>науковий керівник – Капітан О.І.</i>	87
Аліна Зубрицька ВІДМІННІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ <i>науковий керівник – Грідін О.В.</i>	93
Наталія Камуть ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В ІНТЕРЕСАХ ДЕРЖАВИ <i>науковий керівник – Радох Н.Б.</i>	96
Юрій Кожан СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ <i>науковий керівник – Матвеева М.П.</i>	100
Олена Козій ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ ТА РЕІНЖІНІРИНГУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ <i>науковий керівник – Герасименко О.В.</i>	106
Христина Козій ОСОБЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ БЮРОКРАТИЧНИХ ПРОЯВІВ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ НА ОСНОВІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ <i>науковий керівник – Герасименко О.В.</i>	111

Ірина Колодій АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ <i>науковий керівник – Ковалів В.М.</i>	116
Сергій Кравченко ПОТРЕБИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	121
Володимир Криса СОЦІАЛЬНО-УПРАВЛІНСЬКІ ФАКТОРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ <i>науковий керівник – Парубчак І.О.</i>	125
Юрій Кузьмін ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ <i>науковий керівник – Парубчак І.О.</i>	131
Євген Кучер РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ <i>науковий керівник – Нагаєв В.М.</i>	136
Олег Кучинський УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ <i>науковий керівник - Матвеев М.Е.</i>	143
Анастасія Лазурко НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (ОТГ) В УКРАЇНІ <i>науковий керівник – Грідін О.В.</i>	147
Христина Ліщук-Якимович ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВО-ОБОРОННОГО КОМПЛЕКСУ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ <i>науковий керівник – Ярошович В.І.</i>	150

Артем Мельник ОСНОВНІ СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД <i>науковий керівник - Лисюк О.В.</i>	157
Орися Мельник МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ <i>науковий керівник – Матвеева М.П.</i>	162
Остан Мигаль МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ПРОЦЕСАХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ <i>науковий керівник – Радох Н.Б.</i>	169
Андрій Омеляненко СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ) <i>науковий керівник - Семенець-Орлова І.А.</i>	174
Ігор Остапчук ДЕРЖАВНА ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА В ОСВІТНЬО-ВИХОВНІЙ СФЕРІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ <i>науковий керівник – Капітан О.І.</i>	177
Ольга Парубчак МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГОТОВНОСТІ МОЛОДІ ДО ПРОФЕСІЙНОГО ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ <i>науковий керівник – Черниш Н.Й.</i>	182
Павло Парубчак ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СУЧАСНИЙ ПЕРІОД ВИКЛИКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН <i>науковий керівник - Семенець-Орлова І.А.</i>	187
Соломія Пеканець СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА АДАПТАЦІЯ У АРМІЙСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ <i>науковий керівник – Парубчак І.О.</i>	193

Андріана Радух ПЕДАГОГІЧНО-ВИХОВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ <i>науковий керівник – Парубчак І.О.</i>	199
Олена Садова УМОВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ <i>науковий керівник – Балаш Л.Я.</i>	205
Інна Семенець-Орлова ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ	209
Олена Станько ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ РЕГУЛЮВАННІ СФЕРИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ВИХОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ <i>науковий керівник – Харечко Д.О.</i>	214
Руслан Стецина ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УПРАВЛІННЯМ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВА <i>науковий керівник - Матвеев М.Е.</i>	220
Ігор Стояновський ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ПЕДАГОГІЧНО-ВИХОВНИХ ПРОЦЕСІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ <i>науковий керівник – Парубчак І.О.</i>	223
Вероніка Фацієвич ПЕДАГОГІЧНО-ВИХОВНІ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ <i>науковий керівник – Гринишин Г.М.</i>	229
Ірена Федун ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ <i>науковий керівник – Парубчак І.О.</i>	235

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ У СВІТІ

Олександр Авраменко

науковий керівник - Семенець-Орлова І.А., д.н.держ.упр., професор

завідувач кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональної Академії управління персоналом

У сучасному світі напрямки медичного туризму розробляються переважно з економічних причин різного характеру. Малайзія пропонує цінність для грошовий досвід, в той час як Сінгапур підкреслює їх досконалі медичні технології. Індія унікально позиціонує себе з цілісними медичними послугами, а послуги Таїланду гостинністю не відповідають його конкуренти в регіоні. Виходячи з проаналізованих емпіричних даних, можемо зробити висновок про тенденцію стабільного зростання масштабів медичного туризму, що, відтак, зумовлює потребу його розгляду у розрізі його соціального значення, що набуватиме більшої ваги. Це зумовлює потребу відповідних політико-правових заходів зі сторони національних урядів та міжнародної спільноти.

Масовізація медичного туризму призводить до низки викликів, але й переваг одночасно, як для держав, громадяни яких їдуть лікуватися за кордон, так і для країни-реципієнта медичних туристів.

Тенденція до масифікації медичного туризму при одночасному зростанні якості наданих послуг з охорони здоров'я зумовлює потребу переоцінки його зростаючого значення для розвитку людського капіталу країни, громадяни якої покращили рівень свого здоров'я за кордоном. Це впливає на покращення фізичного самопочуття громадян, їхньої економічної активності, зменшує навантаження на соціальну функцію держави у випадку, якщо без отриманого за кордоном лікування значна частина громадян повністю або часткового втрачала працездатність. Також розвиток медичного туризму, наприклад, у

випадку елективних хірургічних втручань, зменшує навантаження на національні системи охорони здоров'я, черги на певні операції, роблячи їх більш доступними для широкого загалу у національних державах. Поки немає релевантних емпіричних даних, однак, міркуючи над дослідженнями сучасних теоретиків є підстави говорити, що більша доступність якісних послуг охорони здоров'я для більшого числа людей, в тому числі завдяки розвитку медичного туризму, суттєво сприяє прогресивному розвитку людського капіталу у національному масштабі.

Відтак, у політиці розвинених країн світу, громадяни яких у значній кількості стають та ставатимуть надалі медичними туристами варто надати державної ваги подальшому зростанню галузі медичного туризму. Це передбачає, зокрема, активну участь у стандартизації якості надання послуг охорони здоров'я медичним туристам, за універсальними підходами ліцензування діяльності закладів, установ охорони здоров'я, напрацювання прецедентів вирішення питань захисту прав споживачів на послуги належної якості. Як було з'ясовано у ході дослідження, значна кількість пацієнтів з поверненням на батьківщину можуть відчувати ускладнення після медикаментозного лікування за кордоном, що робить актуальним питання контролю якості наданих медичним туристам послуг (в тому числі, на міжнародному рівні) та організації системи нагляду та пост-операційної підтримки медичних туристів у країнах їх постійного проживання.

Країни-реципієнти медичного туризму отримують вигоду від розвитку медичного туризму, що відображається у прямих фінансових інвестиціях, створенню нових робочих місць, розвитку нових технологій та інноваційних розробок, підвищення рівня кваліфікації місцевих фахівців сфери охорони здоров'я. Проте, вирішення потребує швидка тенденція відтоку кращих лікарів із публічного у високооплачуваний приватний сектор популярних для медичних туристів країн. Маючи бідні та недостатньо розвинені публічні системи охорони здоров'я, подальший розвиток медичного туризму може

суттєво послабити кадровий потенціал цих систем. Відтак, потребує врегулювання питання соціальної значущості новітніх розробок у приватному секторі охорони здоров'я держави для забезпечення благополуччя її громадян, в тому числі, через застосування окремих з них (зі збереженням усіх прав розробників) у публічному секторі .

Заслужують на увагу проведення у країнах-реципієнтах медичних туристів національних програм послідовного розвитку публічних систем охорони здоров'я.

Досі є суттєві відмінності в термінологічних підходах до розуміння медичного туризму. Така ситуація різного розуміння змісту понять ускладнює не лише стандартизацію якості наданих послуг у глобальному масштабі, а й захист прав споживача-громадянина іншої країни у випадку послуг неналежної якості. Це також ускладнює компаративний аналіз стану медичного туризму у різних країнах світу та інкорпорування статистичних даних різного характеру з цього приводу.

Міжнародним організаціям та національним урядам варто врахувати потребу комплексних та систематичних досліджень відповідно до різної проблематики, що охоплює тема медичного туризму. Причому, наявність релевантних емпіричних даних про стан розвитку цієї галузі у світі сприятиме не лише зростанню його соціально значимих наслідків медичного туризму, а й вирішення таких загроз, як розростання «чорного ринку» трансплантації органів. Проте варто передбачити врахування того моменту, що низка пацієнтів бажатимуть приховати факт свого лікування за кордоном, якщо отримані ними послуги не вітаються на їх батьківщині або протирічають певним традиційним цінностям їхніх суспільств (штучне переривання вагітності, зміна статі, евтаназія для близьких).

**ДЕРЖАВНА ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА У СИСТЕМІ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я В ПЕРІОД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ:
ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА**

Албов Нік

*науковий керівник - Ємельянов В.М., д.н.держ.упр., професор
Чорноморський національний університет імені Петра Могили*

Європейське співтовариство зустрілося з широким спектром особливого стану, що спричинений загрозами різного масштабу, складності та тяжкості міжнародних наслідків. Цей особливий стан може надавати серйозний гуманітарний, економічний, соціальний та екологічний вплив і мати довгострокові наслідки, які іноді зберігаються роками та підривають результати десятиліть соціального та економічного розвитку, нівелюючи насили досягнуті успіхи в галузі охорони здоров'я. Загрози природного, біологічного, техногенного і громадського характеру наражають на ризик здоров'я вразливих груп населення і можуть завдавати значної шкоди здоров'ю населення в цілому.

Оскільки загрози не завжди є повністю запобіжними або усувними, країнам пропонується нарощувати потенціал управління ризиками в особливому стані за допомогою ініціатив, що включають активізацію превентивних заходів, нарощування потенціалу для реагування та забезпечення того, щоб дотримувалися програми відновлення. У Європейському регіоні ВООЗ основними загрозами є періоди аномальної спеки, землетрусу, повені, посушливі періоди, спалахи харчових отруєнь, масові переміщення населення, збройні конфлікти, навмисні надзвичайні ситуації, а також події, що стали результатом соціально-економічної та політичної нестабільності.

Країни у східній частині Європи схильні до високого ризику землетрусів, а країни Центральної Європи – підвищеного ризику повеней. Засуха можлива у будь-якій країні ЄС. Держави-члени в Європейському регіоні ВООЗ

розрізняються з точки зору географії, економічних показників, епідеміологічного профілю, структури систем охорони здоров'я та інших факторів, які можуть впливати на їхню готовність до особливого стану в галузі охорони здоров'я та можливості вжиття заходів у відповідь. У регіоні знаходиться ціла низка глобальних повітряних та морських транспортних вузлів, які забезпечують переміщення пасажирів та вантажів по всьому світу. У кількох державах-членах є морські території, що створює додаткові проблеми в плані забезпечення готовності до особливого стану в галузі охорони здоров'я та вжиття заходів у відповідь по всьому регіоні.

Дані, зібрані з використанням інструментарію щорічної звітності держав-учасників на основі самооцінки, свідчать про поступовий прогрес, досягнутий державами-членами в регіоні ЄС, у сфері розвитку основних можливостей у таких критичних галузях, як епіднагляд, міжсекторальна координація, забезпечення готовності до особливого стану та реагування. Масштаби, розмах і темпи формування основних можливостей у Європейському регіоні ВООЗ є різними як усередині країн, так і між країнами. Так, за даними самозвітів, суттєві відмінності спостерігаються між трьома найрезультативнішими державами-членами ЄС (Німеччина, Норвегія, Чеська Республіка) та трьома найменш результативними державами-членами (Албанія, Боснія та Герцеговина, Сербія).

Відмінності між країнами особливо очевидні у сфері людських ресурсів – сфері, де потрібне забезпечення середньострокового або довгострокового планування та сталого фінансування. Наявність та готовність якісних трудових ресурсів охорони здоров'я становлять основу для забезпечення людських ресурсів та мають принципове значення для підвищення життєстійкості місцевих спільнот: 8 із 53 країн у Європейському регіоні ВООЗ забезпечили наявність багато секторальних кадрових ресурсів та їх повноцінну підготовку. Зростання взаємозв'язків держав-членів у Європейському регіоні ВООЗ

визначається потенційною вразливістю регіону у зв'язку з відмінностями основних можливостей, що спостерігаються між країнами.

Таким чином, є необхідність більш активного інвестування у формуванні основних можливостей в країнах з низькими показниками, а також актуальність транскордонної, багато секторальної взаємодії у сфері управління ризиками на випадок особливого стану у галузі охорони здоров'я, зниження ризиків, оперативного реагування та обміну інформацією. Міжнародні медико-санітарні правила (ММСП) є зведенням правил, які є юридично обов'язковими всім державам членам ВООЗ. ММСП служать глобальною платформою для ефективного та своєчасного реагування на потенційний особливий стан в галузі суспільної охорони здоров'я шляхом реалізації та моніторингу основних можливостей, у тому числі щодо законодавства, координації, епідеміологічного нагляду, реагування, забезпечення готовності, оповіщення про ризики, кадрових ресурсів, потенціалу лабораторій та пунктів в'їзду.

Необхідність реалізації ММСП у рамках управління ризиками у разі особливого стану у галузі охорони здоров'я підкреслена на Порядку денному у сфері сталого розвитку на період до 2030 року [2]. Під час особливого стану служби громадської охорони здоров'я та медико-санітарної допомоги повинні забезпечувати доступ до високоякісних, орієнтованих на задоволення потреб людей, життєво важливих послуг охорони здоров'я для всіх людей та спільнот без винятку. Обмежені ресурси, збільшення потреб у послугах охорони здоров'я та медико-санітарної допомоги, порушення комунікацій та системи постачання створюють серйозні перешкоди на шляху надання медичної допомоги.

Війна, що триває в Україні, служить для Європейського регіону ВООЗ прикладом зруйнованих систем охорони здоров'я в умовах, коли мільйонам людей, як і раніше, потрібна гуманітарна допомога під час збройного конфлікту. ВООЗ та інші відомства в системі ООН закуповують лікарські засоби, предмети медичного призначення та медичне обладнання для низки установ вторинної та третинної медичної допомоги з метою задоволення потреб

людей. Обмежений доступ до високоякісної медичної допомоги є проблемою не тільки в зонах конфлікту, а й серед маргіналізованих груп населення, таких як особи, які шукають притулку, біженці, мігранти та жертви торгівлі людьми.

Всі ці групи можуть зіткнутися з істотними перешкодами та несправедливістю щодо поваги до прав та забезпечення доступу до високоякісної медичної допомоги в Європейському регіоні ВООЗ. На сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я держави-члени ухвалили рішення щодо реформування роботи ВООЗ у випадках особливого стану та створення Програми ВООЗ під час особливого стану у галузі охорони здоров'я. Мета цієї програми полягає в рятуванні життів та зменшенні страждань під час криз, спричинених конфліктами, спалахами хворіб або лихами за допомогою роботи з країнами та партнерами щодо всіх небезпек, котрі призводять до особливого стану у галузі охорони здоров'я, включаючи лиха, спалахи хворіб та конфлікти, у сфері забезпечення готовності, запобігання, реагування та відновлення.

Звіти про аналіз та оцінку основних можливостей дозволяють державам-членам та спеціалістам Програми ВООЗ з особливого стану у галузі охорони здоров'я отримати конкретну основу для дій. З метою зміцнення та підтримки потенціалу для ефективного запобігання, підготовки та організації заходів у відповідь на загрози громадському здоров'ю в Європейському регіоні ВООЗ державам-членам пропонується оновити національні плани дій на випадок особливого стану шляхом адаптації та впровадження підходу з урахуванням усіх загроз, беручи до уваги результати аналізу та оцінок наявних можливостей.

Концептуальне бачення, викладене в Європейському плані дій ВООЗ, – це Європейський регіон, в якому надзвичайні ситуації в галузі охорони здоров'я не призводять до будь-яких наслідків для здоров'я населення або ж ці наслідки зводяться до мінімуму [1]. У Європейському плані дій ВООЗ визнається надзвичайна важливість причетності країн у сфері підвищення стійкості, внутрішніх джерел фінансування. Усі стратегії щодо забезпечення готовності та здійснення заходів у відповідь, а також усі дії, що вживаються державами-

учасниками, повинні ґрунтуватися на національних профілях ризиків, загроз та вразливості та здійснюватися, при необхідності, за участю всіх зацікавлених сторін на міжнародному рівні.

На даний час створено глобальні та регіональні системи раннього оповіщення та епіднагляду на основі подій. Європейським регіональним бюро ВООЗ розроблено єдиний механізм моніторингу індикаторів політики здоров'я та для сприяння державам-членам у наданні звітності та проведенні послідовної та своєчасної оцінки прогресу. Особливий стан ставить під загрозу досягнення всіх цільових орієнтирів Програми здоров'я. Моніторинг прогресу в галузі підвищення рівня готовності та реагування систем охорони здоров'я здійснюється також з використанням Європейського плану дій ВООЗ. Для того, щоб забезпечити поставлену мету більш ефективного захисту від особливого стану у галузі охорони здоров'я, будуть удосконалені інструменти оцінки з включенням до них змінних, що належать до вразливості.

З метою забезпечення універсальності цього показника було розроблено новий складовий індекс більш ефективного захисту від особливого стану у галузі охорони здоров'я, що розраховується як середнє арифметичне індикаторів готовності, попередження та виявлення та реагування і враховує дані інструменту самооцінки держав-учасниць для надання щорічної звітності. ВООЗ здійснює постійний моніторинг подій, що відбуваються у світі, з метою визначення їх потенційного несприятливого впливу на здоров'я населення та необхідності здійснення заходів у відповідь на особливий стан.

Очолюваний ВООЗ Глобальний кластер охорони здоров'я є платформою для організацій, які ведуть спільну роботу з метою забезпечення своєчасного, ефективного та прогнозованого реагування на особливий стан в галузі охорони здоров'я. В даний час до Глобального кластеру охорони здоров'я входять 48 гуманітарних партнерських установ на загальносвітовому рівні та понад 300 – на рівні країн. Відповідно до Європейського плану дій ВООЗ, основні можливості країн були розширені внаслідок призначення спеціального

співробітника з питань надзвичайних ситуацій у галузі охорони здоров'я, кожному із представництв ВООЗ, розробки відповідного плану роботи та виділення фінансових ресурсів з метою сприяти країнам у реалізації Європейського плану дій.

Список використаних джерел

1. Карамішев Д.В. Стратегічне управління інноваційними процесами в системі охорони здоров'я: державні механізми: монографія. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр». – 2006. – 224 с.
2. Кризина Н.П. Державна політика України в галузі охорони здоров'я: генезис, тенденції та закономірності розвитку: монографія. Київ: Вид-во НАДУ, 2007. 224 с.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Анна Беседіна

*науковий керівник – Матвеева М.П., к.е.н, доцент
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького*

У період трансформаційних перетворень в контексті національної безпеки в державі особлива увага повинна зосереджуватися на цілісності територій та вирішенні соціальних питань. При цьому, стан військового інституту суспільства залежить від рішень, прийнятих посадовими особами на державному рівні в цілому і характеризується принципами, регламентованими виконанням наказів та розпоряджень чітко відрегульованими межами прав і обов'язків [2]. Функціонування соціально-економічних систем, орієнтованих на ринкову трансформацію і сталий розвиток, передбачає виявлення категорій, які дозволяють виробляти соціально-економічні механізми ефективного державного управління.

Стан ресурсів визначає якість економіки і зумовлює можливість забезпечення її сталого розвитку, а також механізми управління та збалансованість інтересів держави і різних суб'єктів, що вступають у взаємодію на ринку державних ресурсів. Відсутність стійких мотивацій з управління національними ресурсами стримує ініціативу суб'єктів господарювання щодо розвитку економіки в цілому. Державна власність, як соціально-економічна категорія обґрунтовує взаємозв'язок між особливістю державного управління національними ресурсами і засобами поповнення бюджету [1]. Досягається це внаслідок оптимізації відносин на ринку власності та порівняння ефективності державного управління нею за допомогою встановлення адекватних оцінок національних ресурсів.

Удосконалення організаційних форм державного управління ресурсами повинно виступати в якості інструменту зростання соціально-економічного потенціалу, стратегія розвитку вимагає визначення переліку національних ресурсів, що має статус системоутворюючої ланки. Це передбачає формування цілісної сфери комунікацій, в якій здійснюються операції різного характеру з об'єктами національних ресурсів і забезпечується задоволенням потреб в об'єктах власності відповідно до попиту і пропозиції [4]. За даних обставин формується механізм соціального партнерства, що визначає організаційну поведінку при розробці стратегії розвитку в інтересах досягнення стратегічних орієнтирів національної безпеки в цілому.

Для вибору довгострокової стратегії розвитку економіки та ефективного використання національних ресурсів існують об'єктивні критерії, які прийняті в якості визначальних для вибору раціональних рішень. До них можуть бути віднесені: підвищення рівня залучення суб'єктів соціально-економічної системи регіону в реалізацію пріоритетів суспільства та її стратегію розвитку; підвищення ступеня інтегрованості локальної соціально-економічної системи у рішення проблем розвитку на різних рівнях та орієнтація на гармонізацію соціально-економічні відносини між суб'єктами ринку власності в інтересах досягнення консенсусу між ними в частині раціонального використання національних ресурсів на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Під громадянським суспільством нами мається на увазі автономна і не залежить безпосередньо від держави сфера суспільних відносин, яка з метою більш глибокого розкриття процесу соціалізації військовослужбовців, звільнених з військової служби за контрактом, зіставляється військової компонентою суспільства в цілому. При цьому стан військового інституту суспільства, де діє принцип єдиноначальності, залежить від рішень, прийнятих посадовими особами, на державному рівні в цілому і на рівні федеральних органів виконавчої влади, в яких передбачена військова служба за контрактом. Цей стан характеризується тоталітарними принципами, регламентованими

своєчасним виконанням інструкцій, наказів, і розпоряджень, жорстким регулюванням міжструктурних взаємин, чітко відрегульованими межами прав і обов'язків.

Протягом тривалого періоду часу основне завдання держави, в основному, зводилася до організації військової служби, а проблеми, пов'язані із закінченням військової служби, соціальною адаптацією і подальшої соціалізацією військовослужбовців в умовах «громадянського суспільства», залишалися без особливої уваги. Теоретична і практична значущість процесу соціалізації військовослужбовців, звільнених з військової служби за контрактом, в умовах військової реформи, недостатня вивченість в соціологічному аспекті роблять актуальним дослідження з даної проблематики. У сучасній соціологічній теорії і практиці об'єктивно актуалізуються протиріччя між вимогами, що пред'являються до рівня професійної підготовки військовослужбовців, звільнених з військової служби за контрактом, і його реальним затребуваність у суспільстві. життєдіяльності шляхом створення Незважаючи на негативні обставини, сьогодні існує можливість підвищити рівень професійної перепідготовки військовослужбовців, звільнених з військової служби за контрактом, до майбутньої громадянської життєдіяльності шляхом створення структурованої системи державних органів і громадських організацій, які надають допомогу колишнім військовослужбовцям на різних стадіях їх соціалізації.

Від ступеню опрацьованості соціальної політики держави по відношенню до колишніх військовослужбовців, в тому числі і на регіональному рівні, залежить успішність процесів закріплення військовослужбовців в регіонах, в яких вони проходили військову службу за контрактом. Таким чином, процес соціалізації військовослужбовців, звільнених з військової служби за контрактом в громадянське суспільство, має велику важливість для не тільки в якості характерної риси соціальної держави, а й як одне з основних умов забезпечення національної безпеки.

Фактор створення дієвої управлінської системи, що дозволяє колишніми військовослужбовцями використовувати свій трудовий потенціал, сприятиме економічному зростанню і підвищення їх добробуту. Такий стан об'єктивно-суб'єктивного змісту вимагає всебічного вивчення, наукового супроводу та вдосконалення, в тому числі - соціологічного. Рішення проблем, що виникають при соціалізації військовослужбовців, звільнених з військової служби за контрактом, залежить від підвищення ефективності державної соціальної політики по відношенню до колишніх військовослужбовців. Вивчення заявленої в дисертаційному дослідженні проблеми на регіональному рівні в даний час стає можливим, завдяки сформованій традиції дослідження процесу соціалізації, соціальної адаптації, їх впливу на соціальне самопочуття військовослужбовців, звільнених з військової служби.

Вибір стратегії соціально-економічного розвитку передбачає вирішення завдань за напрямками трансформації державно-управлінської структури на основі загальної концепції розвитку економіки, перетворення в структурній політиці держави; формування стійких державних і підприємницьких структур; створення умов та організаційно-економічних передумов для виведення соціально-економічного розвитку на якісно новий рівень [3]. Реалізація стратегії соціально-економічного розвитку в контексті національної безпеки передбачає стійку структурну адаптацію суб'єктів щодо вирішення проблем розвитку на основі вдосконалення форм господарювання, прийняття соціально орієнтованого підходу до розвитку ринку власності та економіки, накопичення фінансового потенціалу в суб'єктів господарювання, формування збалансованої пропозиції на використання національних ресурсів на сучасному етапі.

Список використаних джерел

1. Коваленко О. Державне управління в процесі соціалізації суспільного відтворення. *Держава та регіони. Сер.: Державне управління.* 2013. № 2. С. 71-75.

2. Куц Г. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций: Пер. с англ./ Общ. ред. акад.Д.М. Гвишиани. М.: Прогресс, 2017. Т.1. 497 с.

3. Мамонов І. Публічне управління, державне управління, соціальна політика і місцеве самоврядування як складові соціального управління. Державне управління: теорія та практика. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2012_2_4.pdf (дата звернення: 09.04. 2022).

4. Ніколаєва Т. В. Нерухоме майно як комплексний об'єкт власності, інвестицій та вартості. *Вісн. Хмельниц. нац. Ун-ту. Економіч. науки*. 2015. № 2. Т. 2 (222). С. 154–158.

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗБРОЙНИХ СИЛ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Вадим Біліченко

*науковий керівник - Пархоменко-Куцевіл О.І., д.н.держ.упр., професор
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування
Університет Григорія Сковороди в Переяславі*

Армія оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ) є прикладом народної армії – все населення Ізраїлю на рівних виконує свій військовий обов'язок у лавах збройних сил [1]. ЦАХАЛ комплектується за призовом.

Військові успіхи Ізраїлю багато в чому пояснюються його ефективною мобілізаційною та резервістською системою. Після закінчення дійсної військової служби за контрактом або за призовом всі чоловіки і жінки зараховуються в резерв. Резервісти призиваються на військову службу строком один місяць щороку [2].

У Ізраїлі існує початкова військова підготовка ізраїльської молоді. У країні є молодіжна напіввійськова організація «Гадна», або «Корпус молоді», що підтримується національним урядом, метою якої є підготовка 14-18-річних підлітків до військової та державної служби. Щорічно до 100 тис. підлітків являються учасниками різних військових програм, що включають основи армійської підготовки, організацію заміських таборів, суспільно корисні роботи, різні курси у школах, молодіжних клубах, кібуцах, спеціальні курси для нових емігрантів тощо [2].

Призовники проходять складну систему відбору, зокрема включає перевірку рівня фізичної підготовки рекрута, стану його психіки та інтелектуального потенціалу і багато інших перевірок. У разі направлення у війська, де необхідним є отримання допуску до таємниці, на рекрута чекають

також зустрічі з представниками Польової служби безпеки (військової контррозвідки) [3].

Відбір призовників на військову службу здійснюється виходячи з наступних критеріїв: практично все населення країни є військовозобов'язаним з урахуванням фізичних та духовних можливостей призовників, причому перелік причин для відмов для призову до армії мінімальний; насамперед виробляються призначення посади в бойові підрозділи; відбір на деякі посади здійснюється не безпосередньо під час призову, а після закінчення курсу початкової підготовки [2].

Система підготовки офіцерів ізраїльської армії відрізняється від прийнятої більшістю інших країн. По-перше, кожен бажаючий стати офіцером спочатку зобов'язаний прослужити досить значний час солдатом, і потім він може бути відібраний для навчання у військовому училищі. По-друге, після закінчення училища офіцер, як правило, прямує в ту частину, де він починав свою солдатську кар'єру. У подальшому він може залишати «рідну» частину для подальшого навчання або при призначенні на штабні посади, але щоразу повертатиметься туди. Кар'єрне зростання офіцера залежить не від його соціального походження чи успіхів у навчанні, а від того, чи зумів він у ході служби проявити свої найкращі бійцівські якості, чи заслужив авторитет у товаришів по службі, чи опанував командні навички [4].

В ЦАХАЛ існують особливі елітні підрозділи. В елітні підрозділи направляються лише ті призовники, які добровільно виявили бажання служити у подібному підрозділі. Крім того, потрібно скласти іспити з фізичної підготовки і особливі психометричні тести, а також пройти спеціальні медичні перевірки. Призовник, який успішно пройшов всі ці етапи, запрошується на попереднє формування підрозділу. Для прийому до лав елітних підрозділів необхідно пройти попередній курс підготовки. Після успішного складання всіх іспитів солдат отримує спорядження і направляється до обраного елітного підрозділу для проходження курсу основної військової підготовки [3].

У резерві перебувають ті, хто відслужив військову службу за призовом і був зарахований до нього за тією військовою спеціальністю, яку отримав в армії. Слід зауважити, що служба в резерві триває для чоловіків до 55 років, для жінок – до 38 років. Кожен із них протягом цього часу проходить в своїй частині щорічні збори тривалістю до 6 тижнів [5].

Солдати, які проходять строкову службу, отримують платню у вигляді «кишенькових грошей». Солдати, що служать у бойових частинах, отримують доплату за проведення операцій або доплату за виконання обов'язків залежно від їх армійської спеціальності. Військовослужбовці, у яких виникли труднощі в сім'ї, можуть звернутися з проханням про деякі послаблення в несенні армійської служби [3].

Окремо стоїть питання мотивації демобілізованих осіб.

Демобілізовані військовослужбовці (чоловіки й жінки), які прослужили 12 повних місяців у ЦАХАЛ, мають право на пільги при виплаті податку на прибуток протягом 36 місяців з дня демобілізації. Згідно із законодавством, солдат, який перебуває на строковій службі, і протягом 4 місяців після її закінчення, звільняється від виплати муніципального податку – за умови, що він є власником квартири або на його ім'я складено договір оренди. Одноразові виплати надаються демобілізованим солдатам, які пропрацювали не менше 6 місяців (не обов'язково підряд) з 24-х з моменту демобілізації на роботах, необхідних державі. Такими роботами вважаються роботи на будівництві, промислових підприємствах, заправках, а також в сільському господарстві і за доглядом [6].

Оскільки Ізраїль постійно знаходиться у стані війни, необхідність створення армійської системи охорони психічного здоров'я не підлягала сумніву. При цьому було поставлено завдання створити таку систему, при якій військовослужбовець зміг би отримати психологічну допомогу на всіх етапах несення служби, а також після демобілізації. За основу були взяті напрацювання американських військових психологів. Крім того, фахівці

ЦАХАЛ врахували досвід інших країн, розробивши військово-медичну стратегію з урахуванням етнічних, лінгвістичних і культурологічних особливостей військовослужбовців [7].

Проведений аналіз дає підстави зазначити, що кадри збройних сил Ізраїлю формуються з урахуванням національної ментальності та сучасних етапів формування боєздатності армії. По-перше, у Ізраїлі існують молодіжні організації, які здійснюють початкову військову підготовку ізраїльської молоді. По-друге, ЦАХАЛ формується за обов'язковим принципом, тобто існує призов. По-третє, призовники проходять ретельний відбір, який включає: інтерв'ю, на якому призовник повідомляє інформації про себе та своїх близьких; тестування на читання, письмо і розмову на івриті; психотехнічні тести, які впливають на інтегральну оцінку майбутньої кар'єри призовника; тести на перевірку рівня фізичної підготовки рекрута, стану його психіки та інтелектуального потенціалу і багато інших перевірок. По-четверте, особлива увага приділяється бойовому формуванню підрозділів і з цією метою проводяться курси тривалістю до п'яти місяців. По-шосте, існує складна система підготовки кадрів збройних сил. По-сьоме, кар'єрне зростання кадрів збройних сил залежить від якості боєздатності, які виявив військовослужбовець у ході служби, а також опанування командними навичками. По-восьме, з метою розвитку кадрів збройних сил Ізраїлю існує ефективна система мотивація, яка включає соціальні пільги, отримання щомісячної допомоги, грошову допомогу на оренду квартири і оплату комунальних послуг, подарункові талони до свят; щомісячні талони на придбання продуктів харчування; допомога у завершенні середньої освіти та підготовки до іспитів на атестат зрілості; ночівля у перші часи після демобілізації і консультації з питань житла; сприяння у пошуках роботи; одноразова позика на різні цілі: оренду й купівлю житла, медичне лікування, освіту, відкриття бізнесу тощо та ін. По-дев'яте, проблема збереження фізичного і психічного здоров'я, працездатності осіб, що беруть участь у військових конфліктах, є дуже актуальною для Ізраїлю. Введення

штатної одиниці військового психолога у військово-медичний корпус ізраїльської армії відбулося на підставі детального аналізу досвіду ведення бойових дій в різних країнах.

У цілому можна зробити висновок, що ефективність ізраїльської системи призову базується на трьох елементах: цілеспрямована державна політика, ефективна репресивна система щодо дезертирів і тих, хто ухиляється від служби, та матеріальне стимулювання громадян, які служать у збройних силах.

Список використаних джерел

1. Шульман А. ЦАХАЛ – Армия Обороны Израиля URL: <https://shaon.livejournal.com/45302.html>.
2. Карлов А. Особенности комплектования ВС Израиля и Великобритании. *Зарубежное военное обозрение*. 2003. № 12. URL: <http://militaryarticle.ru/zarubezhnoe-voennoe-obozrenie/2003-zvo/7066-osobennosti-komplektovaniya-vs-izrailja-i>.
3. Флурі Ф., Бадрак В. Сучасний досвід призову на строкову службу та формування військового резерву. Женева – Київ, 2017. URL: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Research-Project-on-Reserve-System-Practices_ukr.pdf
4. Шульман Александр. Призыв - как становятся солдатами ЦАХАЛа: <http://shaon.livejournal.com/148482.html>
5. Гацко М. Способы комплектования военнослужащими вооружённых сил иностранных государств. *Зарубежное военное обозрение*. 2009. № 1. С. 28–31.
6. Служба в армии. 11-е издание. Израиль: Министерство алии и абсорбции. 2016. 110 с.
7. Морально-психологічне забезпечення у Збройних Силах України підручник : у 2 ч. Ч. 1. вид. 2-е, перероб. зі змін. та допов. / Н. А. Агаєв, В. Г. Дикун, В. С. Чорний та ін.; за заг. ред. В. В. Стасюка. 2020. 754 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО ВПЛИВУ ЩОДО МОТИВАЦІЇ МОЛОДІ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ТА ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ

Адріана Болкун

науковий керівник – Парубчак І.О., д.н.держ.упр., професор

Львівський національний університет ветеринарної

медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Військова служба сьогодні є важливим елементом життя будь-якої молоді людини. Призову в армію деякі чекають з нетерпінням, а деякі навпаки бояться, намагаючись будь-якими способами уникнути дану діяльність. Проте ті люди, котрі потрапляють у військове середовище, відзначають, що військова служба дає їм велику кількість нових знань, а випробування лише загартовують характер, роблячи людину безстрашною. До того ж, військова служба дійсно дозволяє сприймати цінності і норми зовсім інакше, а також надає нові умови життя. У цьому і полягає процес соціалізації в умовах військової служби. Всі процеси, які відбуваються з військовослужбовцями в період служби, піддаються поясненню з точки зору низки концепцій, а також їхніх характерних рис [3].

У соціалізаційному процесі військовослужбовця існує підхід до оптимізації соціалізаційного процесу. Сама соціалізація, в свою чергу, виступає як біологічна, психологічна і соціальна цілісність. Це означає, що під час військової служби людина повинна задіяти всі свої ресурси для того, щоб успішно і ефективно пройти цей період свого життя. Можна відзначити також, що в соціалізації військовослужбовця беруть участь відразу дві рівнозначні складові взаємодії. Звичайно, необхідно враховувати, що спочатку процес соціалізації нелінійний, і дуже залежний від зовнішніх факторів. Це стосується і соціалізації особистості в умовах військової служби. Соціалізаційний процес має відносну нестабільність, а також нерівноважну характеристику.

Незважаючи на прагнення до детермінації, а також до лінійності, соціалізація військовослужбовця само організується з яскраво вираженою хаотичністю. Сучасні дослідники і фахівці прийшли до висновку про те, що військово-соціальні організації потребують впровадження соціальних технологій. Вони розглядаються в якості програм, які містять в собі опис всього комплексу процедур і операцій, для досягнення поставлених цілей і вирішення актуальних проблем, які перешкоджають продуктивній життєдіяльності [1].

Специфічність самого військового середовища визначає специфічність процесу соціалізації в його умовах. Сьогодні соціалізаційний процес військовослужбовця потребує оптимізації. Його сутність полягає в безперервному активному пошуку, розробці та впровадженні нових методів соціального впливу в наявних умовах. Важливо створити сприятливе середовище для реалізації такої взаємодії, як «особистість військовослужбовця-службова середовище», оскільки саме воно забезпечує успішну функціональність соціалізації і системи в цілому.

Залишаючи військову службу, людина все ж виносить з собою весь накопичений досвід, який безумовно впливає на його світогляд. Тому взаємини «військовослужбовець – військове середовище» дуже важливі. Якщо адаптація і військова служба індивіда проходила в несприятливих умовах, є ризик зіткнутися з проблемами зворотної адаптації в повсякденне соціальне і побутове середовище. Саме тому важливу роль відіграє і особистість військовослужбовця, і навколишня його дійсність. Оптимізація процесів соціалізації в умовах проходження служби передбачає пошук найбільш універсальних рішень найбільш актуальних проблем, з якими стикається людина під час адаптації та подальшої військової служби, а також у взаємовідносинах з іншими військовими і керівництвом.

На сьогоднішній день сформульовано відразу два ключових напрямки оптимізації соціалізаційного процесу військовослужбовця: особистісний і середовищний. Особистісний напрямок зачіпає особистісні якості і структуру

світогляду та світорозуміння людини, діяльність повинна здійснюватися в руслі розробки і подальшого застосування людинознавчих технологій по оптимізації життєдіяльності військовослужбовця під час служби. Середовище ний напрямок охоплює всю цілісну сукупність інституційних і організаційних умов з організації людської життєдіяльності в умовах військової служби [4, с. 146-147]. Таким чином, соціалізація особистості в умовах військової служби проходить під впливом чималої кількості сторонніх чинників. Фахівцями виділяються особливі технології, які спрямовані на оптимізацію процесів адаптації та подальшої соціалізації як під час військової служби, так і по її завершенні.

Соціалізація – це безперервний процес, що триває протягом усього життя. Він розпадається на етапи, кожен з яких «спеціалізується» на вирішенні певних завдань, без реалізації яких подальший етап може або зовсім не наступити, або виявитися спотвореним чи загальмованим. Соціалізація є процесом засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків, а також активного відтворення системи соціальних зв'язків за рахунок активної діяльності, активного включення в соціальне середовище. У самій ідеї активності людини як соціальної істоти закладена думка про безперервність соціального розвитку особистості, про його принципові незавершеності.

Соціалізація включає в себе готовність до переходу в нові ситуації соціального розвитку, що має на увазі: здатність до адекватного сприйняття нових соціальних вимог; вибіркоче ставлення до соціальних впливів; низьку соціальну дійсність; сформованість особистісних передумов для виконання завдань наступного етапу соціалізації [3]. Суспільство бачить в молоді не так об'єкт соціалізації - хоча, зрозуміло, продовжує його виховувати – скільки соціального суб'єкта суспільно-виробничої діяльності, оцінюючи її результати по дорослим стандартам.

Для розвитку особистості військовослужбовця важливо, через які соціальні групи він входить в соціальне середовище. Цей зв'язок особливо яскраво виявляється при розгляді інститутів соціалізації, тих конкретних груп, в яких особистість прилучається до систем норм і цінностей. У формуванні особистості військовослужбовця в процесі соціалізації особливе місце займає юнацький період, пов'язаний з постійним здійсненням вибору професії, партнера по шлюбу, системи цінностей і т. д. В юності у молодого людини виникає проблема вибору життєвих цінностей. Юність прагне сформувати внутрішню позицію по відношенню до себе, по відношенню до інших людей, а також до моральних цінностей.

Саме в юності молода людина відпрацьовує своє місце серед категорій добра і зла. Честь, гідність, право, обов'язок і інші категорії, що характеризують особистість гостро хвилюють людини в юності. Молодій людині, яка звернулася до аналізу і зіставлення загальнолюдських цінностей і своїх власних схильностей і ціннісних орієнтацій, належить свідомо зруйнувати або прийняти історично обумовлені нормативи і цінності, які визначали його поведінку в дитинстві та підлітковому віці [4, с. 148]. Крім того, на нього обвалью наступають сучасні ідеї держави, нових ідеологів і лжепророків.

На трудовий стадії, як найважливішого інституту соціалізації виступають Збройні сили, служба в яких відкладає великий відбиток на особистість військовослужбовця. Незважаючи на численні дослідження військових психологів, проблема військової соціалізації залишається недостатньо вивченою. Щоб відповісти на питання, які фактори впливають на розвиток образу військовослужбовця в процесі соціалізації, необхідно розглянути її механізми. Багато авторів виділяють різні механізми соціалізації, за допомогою яких відбувається засвоєння зовнішньої соціальної діяльності, серед яких: адаптація і інтеріоризація, соціальна ідентифікація, інтроекція, ідентифікація і відокремлення, самообмеження, проєкції.

Механізм адаптації: є аналіз соціалізованого процесу з точки зору його можливих результатів. Основним результатом соціалізації є формування таких характеристик індивіда, які забезпечують його нормативне функціонування. Механізм інтеріоризації: процес формування внутрішніх структур людської психіки шляхом засвоєння структур зовнішньої соціальної діяльності. В ході інтеріоризації складається система внутрішніх регуляторів поведінки. Механізм ідентифікації: процес емоційного чи іншого само ототожнення людини з іншою людиною, групою, зразком, механізм привласнення індивідом всебічної людської сутності.

Механізм інтроекції: процес ототожнення себе з образом іншої людини. Механізм відокремлення: процес відстоювання окремим індивідом своєї природної людської сутності, прагнення виділитися з-поміж інших. Механізм самообмеження: виникнення когнітивного дисонансу у свідомості особистості в зв'язку з дуалістичності уявлень своїх досягнень і досягнень інших викликає негативний спонукальний стан. Він з'являється в ситуації, коли суб'єкт одночасно користується двома суперечливими знаннями про одне й те ж. Стан дисонансу переживається суб'єктивно як дискомфорт, від якого намагаються позбутися або шляхом зміни одного з елементів суперечливих знань, або шляхом введення нового елемента [2, с. 134-136].

Проекційний механізм: приписування власних небажаних рис іншим, що захищає людину від усвідомлення цих же рис в собі. Цей механізм проекції дозволяє особистості виправдати багато свої вчинків, вмотивованих неприйнятними для неї моральними принципами, бажаннями і установками. Одним з найбільш важливих елементів, що є найближчим до підліткового середовища виступає сім'я, будучи приватним вираженням суспільного середовища, при цьому диференційовано сприймаючи, приймаючи і реалізуючи вимоги даного суспільства на даному часовому відрізку - і, відповідно, впливаючи на формування соціального обличчя зростаючих людей. Розвиток особистості військовослужбовця в системі «особистість – службове

середовище» залежить від ступеня динамічної рівноваги між набутим соціальним досвідом, котрий отриманий до призову на військову службу, властивостями особистості і рольовим очікуванням соціального військового середовища.

У сучасних умовах підготовки молоді до військової служби виявляється сама молода людина, її пізнавальні інтереси і схильності, потреби в активності, професійній та особистісній самореалізації. Для забезпечення такої позиції потрібно використовувати потужні можливості військової інфраструктури та виконувати серйозну роботу щодо узгодження державних потреб з очікуваннями соціальних груп і громадських інститутів. Метою підготовки стає самовизначення особистості як громадянина, залучення його до основних цінностей, норм, традицій, що сформувалася у найважливіших сферах життя суспільства, їх осмислення, оцінка та наявність активної соціально значущої позиції. Готовність молоді до військової служби має бути результатом спеціальної підготовки і розглядатися як стан, що передуює самій службі.

Список використаних джерел

1. Бєлай С.В. Місце кризових явищ соціально-економічного характеру в системі забезпечення національної безпеки України. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2013. № 2. С. 159-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drdu_2013_2_32 (дата звернення: 12.01.2020).
2. Гетьман А.П., Герасіна Л.М., Данильян О.Г. та ін. Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за ред. В.Я. Тація, А.П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Х.: Право, 2010. 368 с.
3. Про затвердження Концепції підготовки Збройних Сил України: Наказ Міністерства оборони України від 22.02.2016 р. № 95. URL: <https://www.ukrmilitary.com/2016/02/concept-of-the-armed-forces-of-ukraine.html> (дата звернення: 11.04.2022).

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ У ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Олександр Бутильський

*науковий керівник - Семенець-Орлова І.А., д.н.держ.упр., професор
завідувач кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

Публічна служба у правоохоронній сфері є особливим соціально-правовим явищем. З точки зору інституційного аналізу, публічна служба у правоохоронній сфері охоплює тих публічних службовців, які у процесі виконання своїх посадових обов'язків здійснюють функції з охорони правопорядку, прав і свобод людини і громадянина.

Проаналізуємо низку базових принципів публічної служби у правоохоронній сфері. Це, зокрема, загальноправові принципи публічної служби саме у правоохоронній сфері. До них можна віднести ключові ідеї, які слугують підґрунтям правової системи загалом. Вони є універсальні, мають загальну значущість, вищу імперативність, відображають основний зміст права.

До вказаних принципів належать:

1) верховенство права як система координат, що визначає простір для суспільства і влади. Цим принципом визначено мета діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових та службових осіб для забезпечення потреби реалізації прав людини, її пріоритетності серед усіх інших цінностей. Даний принцип детермінує зміст і визначає спрямованість професійної діяльності державного службовця для виконання завдань держави. Така «система координат» є наріжним каменем діяльності як Європейського Союзу, так й України. Верховенство права, відтак, за своєю сутністю становить спільний стандарт демократії – скеровувати здійснення публічної влади.

На думку Ю.В. Кривицького, в Україні даний принцип є правовим механізмом, який набув практичного втілення, офіційного юридичного визнання та покликаний забезпечувати захист свобод людини, громадянина на основі справедливості, моральності, рівності. Проте наразі, в Україні трапляються випадки, що дія принципу верховенства права певним чином обмежується з боку уповноважених органів держави. Дана проблема є актуальною для діяльності публічної служби в правоохоронній сфері, бо певним чином впливає на спрямованість функціонування служби на охорону панування права, визначає рівень цивілізованості держави, відповідність правової системи України відповідно євроінтеграційному вектору розвитку;

2) принцип законності як основа адміністративного права, важливий принцип суспільного життя, центральний принцип діяльності державного апарату. Тобто загальногалузевий провідний принцип права, що пронизує всю сферу правовідносин, сутність якого полягає в суворому дотриманні всіма суб'єктами правовідносин правових норм та верховенстві закону щодо інших нормативно-правових актів. У контексті діяльності публічної служби в правоохоронній сфері принцип законності полягає у чіткому, неухильному дотриманні та виконанні приписів закону. Цей принцип уможливорює використання суб'єктами правоохоронної системи всіх наданих їм прав для виконання завдань, покладених діючим законодавством, але таким чином, щоб вони не виходили за встановлені законом межі.

Особливість досліджуваного принципу також полягає в тому, що посадові інструкції, у яких зафіксовано особливий правовий статус публічних службовців відповідних правоохоронних органів, не мають: а) суперечити Конституції, законам й іншим нормативним правовим актам, незаконно обмежувати права та свободи співробітника; б) встановлювати для нього незаконні пільги та переваги, а також ліквідувати будь-які обмеження й заборони по службі, встановлені в законному порядку.

Тому публічна служба в правоохоронних органах у своїй діяльності має ґрунтуватися виключно на положеннях чинного законодавства України, забезпечуючи охорону правового порядку, права і свободи, законні інтереси фізичних і юридичних осіб, не використовуючи «сірі» або «чорні» схеми попередження та протидії злочинності, підтримання діяльності правоохоронних органів, а також не допускати здійснення інших дій, що спрямовані на зловживання власними повноваженнями;

3) принцип гуманізму – це «ціннісний принцип, центром якого є людина», оскільки цей принцип є основоположним принципом права, що «визначає основною цінністю людину, її честь і гідність, права, свободи та законні інтереси». У сучасних умовах головним аспектом життєдіяльності як держави загалом, так і окремої особистості, слугує право, яке є взаємопов'язаним комплексом загальнообов'язкових норм, які встановлюються й охороняються державою. Незалежно від політичного режиму та суспільної структури завжди буде спостерігатися дія світового правового порядку, головна умова якого ґрунтується на дотриманні правових норм і правил усіма суб'єктами. Саме тому цей вид правопорядку може бути застосований як щодо демократичного ладу, так і стосовно тоталітарного.

Зважаючи на це, правопорядок та його охорона державними органами влади має базуватися не на ідеї цінності правопорядку та пріоритетності його захисту як самоцілі, а на проміжній меті щодо забезпечення, охорони й захисту людини як найвищої соціальної цінності. Сутність принципу гуманізму як правового явища, на думку вчених, полягає в його здатності «шляхом надання громадянам прав або звільнення їх від обов'язків, а також шляхом покладання обов'язків на інших суб'єктів суспільних відносин визначати поведінку людей, що відповідає інтересам особи». Тому принцип гуманізму – це вихідне начало, ідея, закріплена в законодавстві, яка полягає в людяному, милосердному, шанобливому ставленні до людини як суб'єкта права.

ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПІДХОДІВ У ДЕРЖАВНІЙ ГУМАНІТАРНІЙ ПОЛІТИЦІ ЩОДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В ПЕРІОД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Назарій Васишин

*науковий керівник – Парубчак І.О., д.н.держ.упр., професор
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Під метою фізичного виховання підчас надзвичайного стану розуміють кінцевий результат діяльності, якого прагне людина чи суспільство. Метою фізичного виховання підчас надзвичайного стану є оптимізація фізичного розвитку людини, всебічного вдосконалення властивих кожному фізичних якостей та пов'язаних з ними здібностей у єдності з вихованням духовних та моральних якостей, що характеризують суспільно активну особистість; необхідність забезпечення на цій основі підготовленість кожного члена товариства до плідної трудової та інших видів діяльності, що стосуються надзвичайному стану.

Для того щоб зробити реально досяжною мету у фізичному вихованні, вирішується комплекс конкретних завдань (специфічних та загально педагогічних), які відображають багатогранність процесу виховання, етапи вікового розвитку, рівень їх підготовленості, умови досягнення намічених результатів. Всебічний розвиток фізичних якостей має значення для людини. Широка можливість їхнього перенесення на будь-яку рухову діяльність дозволяє використовувати їх у багатьох сферах людської діяльності — у різноманітних трудових процесах, у різних та часом незвичайних умовах середовища, в умовах надзвичайного стану.

Здоров'я населення країни розглядається як найбільша цінність, як відправна умова для повноцінної діяльності та життя людей. За підсумками

міцного здоров'я та розвитку фізіологічних систем організму можна досягти високого рівня розвитку фізичних аспектів: сили, швидкості, витривалості, спритності, гнучкості. Удосконалення статури та гармонійний розвиток фізіологічних функцій людини вирішуються на основі всебічного виховання фізичних якостей та рухових здібностей, що в кінцевому рахунку призводить до природно-нормального, неспотвореного формування тілесних форм. Це завдання передбачає корекцію недоліків статури, виховання правильної постави, пропорційний розвиток м'язової маси всіх частин тіла, сприяння збереженню оптимальної ваги за допомогою фізичних вправ, забезпеченню тілесної краси.

Досконалість форм тіла, своєю чергою, висловлює певною мірою досконалість функцій організму людини. Фізичні якості людини можуть найповніше і раціонально використовуватися, якщо вона навчена руховим діям. В результаті навчання рухам формуються рухові вміння та навички. До життєво важливих вмінь та навичок належить можливість здійснювати рухові дії, необхідні у трудовій та оборонній підчас надзвичайного стану, а також побутовій чи спортивній діяльності. Так, безпосереднє прикладне значення для життя підчас надзвичайного стану мають вміння та навички плавання, пересування на лижах, бігу, ходьби, стрибків.

Уміння та навички спортивного характеру (у гімнастиці, фігурному катанні на ковзанах, технічні прийоми гри у футбол тощо) мають непряму дотичність. Формування умінь і навиків розвиває в людини здібності до оволодіння будь-якими рухами, зокрема трудовими. Чим більший багаж рухових умінь і навичок має людина, тим легше освоюються нею нові форми рухів. Підвищення фізкультурної грамотності людей дозволяє широко впроваджувати фізичну культуру та спорт в побут і на виробництві підчас надзвичайного стану. У справі залучення широких верств населення фізкультурний рух пропаганда фізкультурних знань має одне з першорядних значень.

До загально педагогічних відносять завдання формування особистості людини. Ці завдання висувуються суспільством перед системою виховання як особливо значущі. Фізичне ж виховання має сприяти розвитку моральних якостей, поведінці у дусі вимог суспільства, розвитку інтелекту та психомоторної функції. Високоморальна поведінка людини, вихованого керівником і колективом, а також вироблені в процесі занять фізичними вправами працелюбність, наполегливість, сміливість та інші вольові якості безпосередньо переносяться у життя, у виробничу, військову та побутову обстановку підчас надзвичайного стану. У процесі фізичного виховання вирішуються й певні завдання щодо формування етичних та естетичних якостей особистості. Духовний і фізичний початок у розвитку людини становлять нероздільне ціле і тому дозволяють у ході фізичного виховання ефективно вирішувати відповідні завдання.

Загально педагогічні завдання фізичного виховання уточнюються відповідно до специфіки обраного напрямку фізичного виховання, віку та статі, осіб що займаються. Мету фізичного виховання можна досягти за умови вирішення всіх його завдань [1]. Тільки в єдності вони стають дійсними гарантами всебічного гармонійного розвитку. Завдання, які вирішуються у процесі фізичного виховання, отримують своє конкретне заломлення за профілем тренування, загальної та професійно-прикладної фізичної підготовки. Причому можна відзначити два напрями конкретизації завдань. У першому випадку здійснюється конкретизація розв'язуваних завдань відповідно до індивідуальних можливостей та особливостей тих, хто займається.

Індивідуалізована конкретизація завдань у фізичному вихованні - справа складна, оскільки заняття фізичними вправами здійснюються у формах групової організації. Однак, незважаючи на це, необхідно враховувати вікові та статеві особливості, а також фізичний розвиток та рівень підготовленості тих, хто займається. У другому випадку конкретизація завдань здійснюється у тимчасовому аспекті, що означає співвіднесення їх з часом, необхідним та

сприятливим для їх вирішення. При вихованні фізичних якостей необхідно враховувати сенситивні зони, коли природне дозрівання форм і функцій організму створює сприятливі передумови спрямованого на дані якості.

Зазначене дозволяє говорити про те, що постановку кожної конкретної задачі можна здійснити при її вирішенні лише в кожній конкретній ситуації. Доступність у своїй підготовленості передбачає певну підготовку людини. Якщо нормативи занижені, вони не мають стимулюючого значення, у тих, хто займається, пропадає мотивація до їх досягнення. Тому нормативи мають бути реальними — не завищеними, і й не заниженими. У віковому розвитку людини важлива роль належить фізичному вихованню. Це стосується не лише сприяння нормальному фізичному розвитку зростаючого організму та його вдосконаленню, зміцненню здоров'я, а й формування духовних якостей особистості. Все це стає можливим і реальним при правильній постановці фізичного виховання, здійсненні його в органічному зв'язку з іншими видами виховання: розумовим, моральним, трудовим, естетичним.

Взаємозв'язок фізичного виховання із розумовим проявляється безпосередньо та опосередковано. Безпосередній зв'язок у тому, що у процесі фізичного виховання надається прямий вплив в розвитку розумових здібностей осіб, котрі займаються. Педагог з фізичної культури та спорту в залежності від кваліфікації та віку, осіб що займаються, навмисно створює на заняттях пізнавальні та проблемні ситуації різного ступеня складності. Різноманітні нові знання у сфері фізичної культури служать їх духовному збагаченню і розвитку розумових здібностей, дозволяють ефективніше використовувати засоби фізичного виховання підчас надзвичайного стану.

Опосередкований зв'язок у тому, що зміцнення здоров'я, розвиток фізичних насаги в реалізації процесу фізичного виховання становлять необхідну умову для нормального розумового розвитку молоді. Між розумовим і фізичним розвитком людини існує тісний зв'язок, що цілком стосується людського. Розумове зростання та розвиток вимагають відповідного розвитку

фізичного [2]. Внаслідок здійснення оздоровчих завдань фізичного виховання підвищується загальна життєдіяльність організму, що веде до великої продуктивності у розумовій діяльності. Правильно організоване фізичне виховання сприяє формуванню позитивних рис морального вигляду людини.

У процесі складної і напруженої тренувально-змагальної діяльності перевіряються і формуються моральні якості молоді, міцніє і загартується воля, набувається досвід моральної поведінки. З іншого боку, від рівня вихованості тих, хто займається, їх організованості, дисциплінованості, наполегливості, волі та інших рис характеру залежить ефективність занять з фізичного виховання (наприклад, результативність уроків фізичної культури у загальноосвітній школі, середніх та вищих спеціальних навчальних закладах). На моральній основі здійснюється виховання спортивної працелюбності, здібності до подолання труднощів, сильної волі та інших особистісних якостей.

Заняття фізичними вправами створюють сприятливі умови естетичного виховання. У процесі занять формується красива постава, здійснюється гармонійний розвиток форм статури, виховується розуміння краси та витонченості рухів. Все це допомагає вихованню естетичних почуттів, смаків та уявлень, сприяє виявленню позитивних емоцій, життєрадісності, оптимізму. Естетичне виховання розвиває людину духовно, дозволяє також правильно розуміти та оцінювати прекрасне, прагнути до нього. Людина з розвиненим естетичним смаком прагне створювати естетичні цінності, здійснюючи естетичну діяльність, що у різних формах широко представлена у житті.

Зв'язок фізичного та естетичного виховання ґрунтується на єдності їхньої мети – формуванні людини, а фізична досконалість становить частину естетичного ідеалу. Систематичні заняття фізичними вправами формують організованість, наполегливість, здатність долати труднощі навіть під час надзвичайного стану. Крім того, виконання тих, хто займається різноманітними дорученнями педагога з самообслуговування, ремонту спортивного інвентарю, обладнання найпростіших спортивних майданчиків тощо сприяє формуванню

елементарних трудових навичок Результати трудового виховання щодо формування певних якостей особистості безпосередньо позитивно відбиваються і на ефективності діяльності підчас надзвичайного стану.

Список використаних джерел

1. Марова С.Ф., Вовк С.М. Участь приватного сектору в капіталі державних установ охорони здоров'я. *Молодий вчений*. 2017. № 7. С. 352-356.
2. Міхеєнко О.І. Конкретизація сутності поняття «здоров'я» як методологічне підґрунття практики оздоровлення організму людини. *Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта*. 2013. № 2. С. 42-46.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ З КООРДИНАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Ірина Возняк

науковий керівник – Харечко Д.О., к.н.держ.упр.

*Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Очевидно що економічна стабільність є базовою ознакою національної безпеки, проте не єдиною. У широкому контексті економічна безпека органічно поєднана з динамікою розвитку, з інноваційними процесами, з елементами припустимого ризику. Для ринкової системи господарювання в основу забезпечення економічної безпеки господарюючих суб'єктів закладені ідеї функціональної варіативності й рівня забезпечення конкурентоспроможності у просторі фінансового, трудового та іншого ринкового хаосу [4].

Для України політика національної безпеки в економічній сфері раніше була політикою вирівнювання рівня індустріалізації, державної модернізації. Було визначено наступні стратегічні національні інтереси: забезпечення незалежності, територіальної цілісності, суверенітету, непорушності конституційного ладу держави; сталий економічний розвиток і висока конкурентоспроможність української економіки; досягнення високого рівня і якості життя громадян.

Це свого часу дозволило уникнути гострих соціальних протиріч і глибокого майнового розшарування в суспільстві, викорінюючи таке крайнє соціальне явище, як бідність, яке далеко ще не в повній мірі подолане навіть в розвинених країнах. Разом з тим, на купівельну спроможність населення в останні роки негативний вплив стали відігравати такі кон'юнктурні явища, як девальваційні очікування, нестабільність валютного курсу, зростання

споживчих цін. Це вимагає прийняття відповідних заходів у державному управлінні та підвищенні доходів населення, захисту їх від інфляції [2].

Україна повинна реалізувати модель соціально орієнтованої ринкової економіки, яка довела свою життєздатність. Конкретна інституційна модель, яка обирається для розробки і реалізації системи державного управління, залежить від безлічі факторів. Захист від реальних і потенційних зовнішніх економічних загроз повинно здійснюватися шляхом обґрунтованої інтеграції економіки України в глобальний економічний простір, здійснення багатовекторної економічної політики, диверсифікації імпорту сировинних і енергетичних ресурсів, розширення географії експорту.

Нейтралізація внутрішніх і зовнішніх джерел загроз в науково-технологічній сфері передбачає, перш за все, завершення формування ефективної національної інноваційної системи. З цією метою особлива увага має бути приділена розвитку ринку науково-технічної продукції та його інфраструктури, розширенню експорту об'єктів інтелектуальної власності, суттєвого оновлення матеріально-технічної бази науки, організації технологічних парків світового рівня. Державне управління повинно виступати провідником економічних інтересів країни, дозволяти уникнути жорсткої централізації та бюрократизації господарського життя.

У зв'язку з цим, передбачається прискорено розвивати високотехнологічні конкурентоспроможні сектору економіки, виробництва, сферу послуг. Підприємства з традиційними і низькими технологіями, високою матеріаломісткістю мають підлягати реструктуризації, у тому числі, шляхом продажу активів приватним інвесторам. Велике значення повинно приділятися послідовному стимулюванню ділової активності, націленню на подолання монополізму і розвиток конкуренції.

У ролі зовнішніх джерел загроз національній безпеці в економічній сфері потенційно можуть виступати: погіршення умов зовнішньої торгівлі, залучення кредитних та інвестиційних ресурсів; прийняття зарубіжними державами

протекціоністських заходів; розвиток транзитних коридорів, систем транспортування енергоресурсів альтернативних, наявним в нашій державі. У науково-технологічній сфері основними зовнішніми джерелами загроз національній безпеці можуть виступати обмеження доступу дослідників та суб'єктів господарювання до новітніх технологій і цілеспрямована політика іноземних держав і компаній.

На шляху до досягнення національної безпеки в економічній сфері зроблено чимало: частково збережений і розвивається промисловий і науково-технічний потенціал, зростає сільськогосподарське та аграрне виробництво, поступово розширюється географія і номенклатура експорту. Найважливішим фактором зміцнення національної безпеки України мають бути високі темпи зростання економіки; разом з тим традиційні економічні загрози зберігаються.

У результаті найжорстокішої конкуренції на світових ринках, негативного впливу світової фінансово-економічної кризи, змін в геополітичній ситуації виникають нові реальні або потенційні економічні загрози. Своє бачення національних інтересів, способів і засобів їх захисту потрібно реалізувати шляхом участі у виборах, референдумах та інших формах безпосередньої демократії, а також через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Повинно бути конкретизовано й інші шляхи участі громадян, громадських та інших організацій у забезпеченні національної безпеки: безпосередній захист законними способами і засобами прав і свобод громадян, інтересів суспільства; розробка і внесення до органів державної влади пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини в різних сферах забезпечення національної безпеки [3]. Реальна незалежність України і соціально-політична стабільність в суспільстві можуть бути досягнуті лише за економічної безпеки держави.

За умов конкурентної економіки вони стають ключовими важелями і сприяють економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності як

всередині країни, так і за її межами. Ця тенденція заслуговує на особливу увагу при розробці методології стратегічного розвитку економіки і економічної безпеки. Сучасна наука розглядає кілька концептуальних моделей забезпечення економічної безпеки національних систем господарювання. Зокрема, досить відома концепція національної безпеки, заснована на положеннях структурної жорсткості економічної системи, її керованості, високого рівня захищеності від зовнішніх викликів і загроз.

Серед даних викликів є посилення впливу глобалізації, кардинальна зміна диспозиції геополітичних сил і пов'язана з цим загальна нестабільність. Розпочатий перехід від однополярного до багатополярного світоустрою, а також загострення боротьби за сфери впливу і природні ресурси. Наша держава повинна розглядатися як незалежна, суверенна європейська держава, яка не належить до жодного із світових центрів сили, проводить ефективну зовнішню політику.

Національна безпека розглядається в цьому контексті як раціонально обґрунтована діалектична єдність інноваційних економічних дій в одних сегментах ринкових відносин і методів стабільного, технологічного, прибуткового господарювання. Подібні концепції забезпечення економічної безпеки реалізуються в системах національного господарювання, мають надлишкові або недостатні ресурси для комплексної самореалізації своїх потреб, інтересів, життєвих установок [1]. Має ставитися завдання структурної перебудови економіки України шляхом прискореного розвитку конкурентоспроможних секторів з високою доданою вартістю, виробництв, випереджаючого розвитку сфери послуг, в першу чергу інформаційно-комунікаційних та ділових, реалізації транзитного потенціалу України.

Для країн з ринковою, до недавнього часу з перехідною економікою, які знаходяться в зоні системної кризи найбільш оптимальна модель забезпечення національної безпеки базується на творчому об'єднанні ресурсів стабільності, керованості та дозованого економічного ризику в тих сферах господарювання,

де можливо отримати максимальну соціально-економічну поточну ефективність, а також створити сприятливі умови для перспективних інноваційних проектів. Одним з пріоритетних напрямків повинно виступати підвищення ефективності державного управління зовнішнім боргом України, зниження вартості та ризиків обслуговування.

У плані нейтралізації внутрішніх джерел загроз в науково-технологічній сфері необхідно завершити формування ефективної національної інноваційної системи та реалізовувати нову технологічну стратегію розвитку економіки України. Виробнича сфера повинна орієнтуватися на створення спільних підприємств з випуску високотехнологічної та складно-технічної продукції, розвиток сектору наукомістких послуг. Реалізація такої моделі національної безпеки передбачає раціональне використання технологій господарювання, орієнтованих на максимальну результативність в мінімально стислі терміни.

Для керівників органів державної влади з національної безпеки повинно бути найголовнішим обов'язком стежити не лише за економіко-господарськими процесами, які відбуваються у суспільстві, але і не меншу увагу необхідно приділяти аналізу власне самої системи фінансово-господарської діяльності. Це дозволить більш збалансовано розставляти пріоритети в захисті національних інтересів, економічні загрози вимагають негайного реагування, а глобальні виклики – реагування в перспективі.

У концепції розбудови системи забезпечення національної безпеки в економічній сфері має бути розширено та конкретизовано механізми нейтралізації реальних і потенційних негативних впливів на національну безпеку України. Взаємозв'язок цих факторів, поєднання локальних і державних економічних інтересів ускладнюють процес прийняття рішень і вимагають безперервного узгодження напрямків розвитку економіки, якості і економічну безпеку управлінських рішень. Постійно виникає питання про коректний облік чинників, які приносять нестабільність і становлять загрозу національній безпеці. Україна, як і будь-яка інша країна, буде раціонально і

прагматично повинна пропагувати свої інтереси у широкому контексті формування нового економічного устрою.

Стратегією національної безпеки повинно чітко підкреслюватися, що належне фінансове та матеріально-технічне забезпечення виконання передбачених нею заходів має базуватися на сталому і динамічному розвитку національної економіки та розширенні потенційних можливостей держави. Дана позиція має яскраво виражену практичну і прикладну спрямованість та налаштована на забезпечення стабільного розвитку держави, захищеності у повсякденному житті та впевненості в завтрашньому дні кожного українського громадянина. Основними завданнями є виявлення істотних факторів впливу на національну безпеку в економічній сфері, визначення групи чинників, що дозволяють державі управляти функціонуванням економічної системи ефективно.

Список використаних джерел

1. Акімова Л. М. Теоретичні основи державного управління розвитком національної безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток: електрон. наук. фах. вид.* 2015. № 5. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1210> (дата звернення: 16.03.2022).

2. Малишко В.М. Актуальні проблеми економічної безпеки в системі національної безпеки України. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2015. № 4. С. 129 – 133.

3. Парубчак І.О. Теоретико-методологічні підходи до формування державної антикорупційної політики в контексті національної безпеки України. *Теорія та практика державного управління та місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид.* Херсонського національного технічного університету. 2017. № 2. Режим доступу: URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2017_2/34.pdf. (дата звернення 15.10.2021).

4. Стеценко С.П. Економічна безпека: сутність і структура. *Інвестиції: практика та досвід.* 2013. № 24. С. 104 – 106.

РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Софія Войнич

науковий керівник - Войнич Л.Й., к.е.н., доцент

Львівський національний університет природокористування

В сучасних умовах розвитку аграрної економіки особливої актуальності набувають дослідження спрямовані на пошуки шляхів розвитку сільських територій, покращання зайнятості сільського населення та зниження рівня безробіття. Вирішення цієї проблеми надасть можливість значно підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва, сприятиме зростанню добробуту населення, що в свою чергу сприятиме вирішенню ряду соціально-економічних питань, які сьогодні турбують село.

Загальновідомо, що сільські регіони потерпають від багатьох проблем, пов'язаних із дефіцитом можливостей працевлаштування, низьким рівнем доходів, недорозвиненими освітньою, соціальною та культурною мережами, низькою якістю інфраструктури, транспорту та зв'язку, обмеженою доступністю соціальних, громадських, комунальних та інших послуг. Низький рівень життя, який дуже часто не задовольняє нормальні життєві потреби, поряд із помірною підприємницькою та промисловою культурою місцевого населення, призводить до обмеження можливостей щодо ефективного використання людських і природних ресурсів сільських територій, поширення підприємницької ініціативи, створення належних умов для гідного життя селян, збереження культурних цінностей сільських територій. Однак в основі соціально-економічного розвитку сільських територій має лежати не лише індустріальне, конкурентоздатне сільськогосподарське виробництво, але й створення робочих місць поза ним – у сфері охорони здоров'я, освіти, торгівлі, послуг, організації сервісу тощо. Отже, в основі економічного зростання на селі

мають бути закладені основи визнання визначальної ролі селянина, його трудового та кадрового потенціалу, як кінцевої і головної мети розширеного відтворення, як творчого, найбільш ефективного ресурсу, що постійно зростає.

Характерною особливістю сільського ринку праці у Львівській області є високий рівень безробіття сільських жителів працездатного населення, який становить 4,4% при загальній зайнятості населення 30,4% від загальної чисельності працездатних.

Більша частина працездатного населення зайнята у особистих селянських господарствах та у інших сферах економічної діяльності, що на найближчу перспективу буде основним напрямком підвищення рівня зайнятості сільського населення. Аналіз сучасного стану зайнятості населення свідчить про збереження негативних тенденцій у використанні кадрового потенціалу. Спостерігається надто низький рівень залучення працездатного населення у сільськогосподарське виробництво, кількість якого за останні п'ять років скоротилась на 39,5 тис. осіб. Деформувалась також структура зайнятості. Тільки 30,9% працездатного населення працює в галузях матеріального сільськогосподарського виробництва, а більша частина поза його межами. Рівень зайнятості сільського населення залежить від вікової категорії, що свідчить про можливість їх використання у виробничій діяльності у залежності від наявності робочих місць. Дані статистичної звітності вказують на те, що найвищий рівень зайнятості спостерігається у вікових групах населення від 35 до 50 років. Це найбільш продуктивна частка робочої сили, яка задіяна у сферу виробництва і має попит на ринку праці. Інша вікова група населення, через вікові обмеження менш потрібна на ринку праці, внаслідок чого вона відноситься до безробітного населення.

Особливо високий рівень безробіття серед молоді у віці 20-24 роки. В цей період у молодій людини формується відповідний уклад життя, визначаються життєві тенденції, закладаються основи майбутніх сімейних відносин. Тому неможливість знайти роботу через відсутність робочих місць з певним рівнем

оплати праці, спонукає їх шукати певних пропозицій на ринку праці закордоном. В розрізі окремих вікових груп населення кількість безробітних зареєстрована у категорії працездатного населення, яка охоплює найбільш економічно продуктивний період їх життя, тобто 45-50 років.

При вирішенні проблеми зайнятості сільського населення необхідно, перш за все, визначити баланс праці і попит на неї. Що стосується пропозиції у сфері робочої сили то на неї має вплив невідповідність потреби економіки. За професійно-кваліфікаційними ознаками, віковий рівень робочої сили, не відповідність кваліфікації по профілю потреби та ряд інших характерних ознак, які враховуються при визначенні претендента на робоче місце. В процесі проведеного дослідження встановлено що у 2019 році на одне робоче місце претендувало 18 осіб, а на ринку попит на роботу становив 3655 осіб, а зайнятість в аграрному секторі складала 30,9 % від працездатного населення.

Особливо актуальним є проблема працевлаштування молоді і соціальна адаптація у суспільстві – завдання що не тільки хвилює їх самих, але і державу в цілому. Аналіз ситуації яка склалася на ринку праці показує, що найбільш гостра проблема у молоді, пов'язана із зайнятістю, виникає через їх низьку конкурентоспроможність на ринку праці, обумовлену відсутністю чіткої професійної визначеності – найчастіше освіти, яка отримана в навчальному закладі. Вона не є професійним основним чинником та інформацією про потреби сучасного ринку праці. Як зазначає В.В. Липчук [2, с. 117-137], більшість професійних навчальних закладів Львівщини готують спеціалістів без потреби кон'юнктури ринку та вимог виробництва, що призводить до значного незабезпечення робочим місцем бажаючих працювати. В цьому контексті необхідність у фінансовій стабільності призводить до масової міграції молоді у європейські країни, переважно в Польщу, Італію, Португалію.

Варто наголосити на кількості працездатних осіб у віці 25-30 років, яка складає у 2019 році – 24% від загальної кількості безробітних, якщо така ситуація не зміниться в позитивну сторону у наступні роки, то у регіоні можуть

спостерігатись певні негативні прояви у відтворенні робочої сили. В трудовому потенціалі населення будуть переважати особи старшого віку, а молодь емігруватиме з сільської місцевості в пошуках роботи за її межами.

На нашу думку, з метою покращення ситуації та підвищення зайнятості сільського населення, ринок праці у сільській місцевості повинен розвиватись за рахунок таких ефективних форм, які сприятимуть залученню робочої сили до праці. Зокрема, розширення соціальної інфраструктури, збільшення кількості медичних закладів, підприємств побутового призначення та розвитку зеленого туризму, де може бути задіяна значна частина населення сільської місцевості.

Таким чином, основними напрямками відновлення кадрового потенціалу сільських територій на сучасному етапі розвитку аграрної сфери має бути розв'язання двох блоків основних проблем: оздоровлення демографічної ситуації в сільській місцевості як природної основи формування трудового потенціалу, оптимізація його абсолютної величини і динамічних змін, поліпшення якісних параметрів носіїв робочої сили – статеві-вікової та професійно-кваліфікаційної структури шляхом докорінного поліпшення соціальної інфраструктури села й сільського соціуму та закріплення молоді на сільських територіях і в аграрній сфері, підвищення соціальних стандартів проживання сільського населення; підвищення економічної активності й зайнятості сільського населення, зменшення безробіття та зростання рівня використання ресурсів живої праці шляхом розширення сфери докладання аграрної праці – збереження діючих та створення нових робочих місць у сільській місцевості, підвищення ефективності та оплати праці в сільському господарстві й доходів сільського населення та на цій основі забезпечення сталого розвитку сільських територій.

Список використаних джерел

1. Березівський П.С. Ефективність функціонування сільськогосподарських виробничих структур різних організаційно-правових

форм. *Вісник Львівського національного аграрного університету*: Економіка АПК, 2006. № 15. С.345-353.

2. Липчук В.В. Мотиваційні чинники працевлаштування людей у сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*. 2007. №7. С. 137 – 147.

3. Олійник Т.І. Ціна робочої сили як чинник нарощування аграрного ресурсного потенціалу. *Економіка АПК*. № 3. 2007. С. 76 – 80.

4. Саблук П.П. Кардинальні напрями вирішення економічних проблем в АПК. *Економіка АПК*. 2005. № 5. С. 3 – 8.

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Олексій Воробйов

науковий керівник - Корчак Н.М., доктор юридичних наук, доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Ефективність та результативність судової системи визначається не лише наявністю законних та справедливих вердиктів, а й їхнім виконанням [1, с. 625]. В ідеалі, звісно, було б бажаним, аби усі рішення, що набрали законної сили, виконувалися добровільно, але поки що про такий хід подій не мріють навіть самі демократичні легіслатури світу, тож у правовій системі кожної держави відведене окреме місце для юридичного опосередкування діяльності різних державних та приватних структур, покликаних виконувати остаточні судові рішення. Від їхньої дієвості залежить рівень довіри громадян до держави, у тому числі авторитет судової влади [2].

З метою ефективного виконання функцій, пов'язаних з виконавчим провадженням, потрібно виокремити проблеми професіоналізації приватних та державних виконавців.

Примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) покладається на органи державної виконавчої служби та у визначених Законом України "Про виконавче провадження" випадках - на приватних виконавців [3].

Норми законодавства, що визначають вимоги до діяльності державних або приватних виконавців, задають дуже високу планку до особи в цілому, а також до професійних знань та вмінь. Крім того, державний або приватний виконавець повинен мати дуже високий рівень соціальної відповідальності, щоб справлятися з широким колом проблем, пов'язаних із здійсненням від імені держави та судової влади правовиконавчих дій.

Центральне місце у діяльності державних та приватних виконавців займає робота з людьми, тобто вона відноситься до суб'єкт-суб'єктної діяльності, та досягнення її цілей протікає у системі людина – людина. Відповідно, успішність такої діяльності багато в чому визначається вмінням грамотно та професійно будувати своє спілкування. Професійна діяльність державних та приватних виконавців характеризується високою різноманітністю, супроводжується безліччю ділових та міжособистісних контактів з людьми як всередині, так і поза організаційною системою, характеризується швидкою зміною подій, різноманітним виконуваним процесів. У цих умовах можна виділити основні професійно-важливі комунікативні компетенції виконавців: здатність до швидкого встановлення контактів з новими людьми; здатність налаштовувати до себе людей, викликати у них почуття довіри, орієнтуючи їх на взаємодію; вміння швидко знайти потрібний тон, доцільну формулу спілкування в залежності від психологічного стану та індивідуальних особливостей співрозмовника; вміння відстоювати свою думку; вміння вживатися у роль, здатність до перетворення; вміння слухати та тактично грамотно перекладати розмову на важливі для виконавця теми; вміння переконувати у своїй точці зору та домагатися поставленої мети.

Специфіка діяльності державних або приватних виконавців присвячені дослідження в основному в галузях юридичної, соціологічної та економічної науки. У той час як аналіз проблеми професійної діяльності державних або приватних виконавців дозволяє говорити про те, що питання державно-управлінського забезпечення системи виконавчого провадження мало аналізується у науковій літературі.

Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» встановлює вимоги до професійної компетенції та знань державного виконавця.

Так, державним виконавцем може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту (для керівників органів державної виконавчої служби та

їх заступників - не нижче другого рівня), володіє державною мовою і здатний за своїми особистими і діловими якостями здійснювати повноваження державного виконавця [3]. На державних виконавців розповсюджуються вимоги Закону України «Про державну службу».

Водночас, до приватного виконавця зовсім інші вимоги та посилені контрольні заходи. Так, приватним виконавцем може бути громадянин України, який досяг 25 років, має вищу юридичну освіту не нижче другого рівня, володіє державною мовою, має стаж роботи у галузі права після отримання відповідного диплома не менше двох років та склав кваліфікаційний іспит [3].

На нашу думку, доцільно передбачити єдині вимоги до державних та приватних виконавців та передбачити єдині вимоги отримання такого статусу. Крім того, не доцільно поширювати на державних виконавців вимоги Закону України «Про державну службу», оскільки концепція державної служби передбачає служіння народові України та неупередженість, а не функції виконання рішень суду, які передбачають певну зацікавленість та упередженість.

Крім того, до основних вимог щодо професіоналізації виконавців (як державних так і приватних) слід віднести наступні, зокрема: по-перше, отримання спеціальної освіти, яка спрямована на формування відповідних важливих для виконавця знань, навичок, компетенцій. Зокрема, потрібно прийняти стандарт вищої освіти, який би передбачав присвоєння кваліфікації «державний / приватний виконавець». У зв'язку з цим, не потрібно здавати єдиного іспиту, який передбачений законодавством для приватних виконавців, та ставить в нерівне становище приватних та державних виконавців. Крім того, організація складання такого кваліфікаційного іспиту може нести корупційні ризики та бути суб'єктивно оціненим.

По-друге, постійне підвищення кваліфікації в Україні та за кордоном. Хоч і існує Порядок підвищення кваліфікації приватним виконавцем [4], однак він стосується лише приватних виконавців. Водночас, цей порядок потребує

удосконалення з урахуванням практико-орієнтованого навчання та розширення навчальних закладів, які здійснюють таке підвищення кваліфікації. Так, у Франції з метою підтримання на належному рівні професійних якостей судових виконавців через Національну школу судочинства та інші навчальні заклади проводиться програма безперервної освіти судових виконавців. Регіональні семінари з актуальних проблем примусового виконання рішень судів організовуються та здійснюються під проводом Інституту безперервної освіти судових виконавців [5, с. 82].

По-третє, передбачити організацію некомерційних професійних організацій, що об'єднують всіх державних та приватних виконавців України та утворюються з метою забезпечення реалізації завдань самоврядування всіх виконавців.

Як приклад професійних об'єднань можна навести ієрархічні структури судових виконавців Франції (Національна палата судових виконавців Франції, регіональні, окружні (районні) судові палати виконавців), Бельгії (Національна палата судових виконавців Бельгії, окружні (районні) палати судових виконавців), Нідерландів (Королівська асоціація судових приставів Нідерландів, окружні (районні) палати). На міжнародному рівні професійним об'єднанням є Міжнародна спілка судових виконавців, засновниками якого виступають Бельгія, Франція, Греція, Італія, Люксембург, Нідерланди, Швейцарія, що об'єднує 69 держав-членів або асоційованих організацій, які уклали угоди про співробітництво [6].

По-четверте, надання функцій видачі посвідчень виконавців некомерційним професійним організаціям, що об'єднують всіх державних та приватних виконавців України та утворюються з метою забезпечення реалізації завдань самоврядування всіх виконавців.

Список використаних джерел

1. Курс цивільного процесу : підручник; за ред. проф. В.В. Комарова; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х. : Право, 2011. 1352 с.
2. Гуйван П. Д. Своєчасне виконання остаточних судових вердиктів в Україні залишається хронічною проблемою. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. № 83. С. 37-43. URL: <http://apdp.in.ua/index.php/vipusk-83.html>
3. Закон України про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>
4. Про затвердження Порядку підвищення кваліфікації приватним виконавцем: наказ Міністерства юстиції України від 28.01.2020 № 297/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-20#Text>
5. Сіверін Д.В. Зарубіжний досвід діяльності органів, що здійснюють повноваження, пов'язані із виконанням судових рішень, та його адаптація до вітчизняної правової системи. *Європейські перспективи*. 2014. № 3. С. 81-87.
6. Джулакян М. Ж. Полномочия должностных лиц в зарубежных системах исполнительного производства. *Право и современные государства*. 2012. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/polnomochiya-dolzhnostnyh-lits-v-zarubezhnyh-sistemah-ispolnitelnogo-proizvodstva-1>

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНИХ ПІДХОДІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ПЕРІОД ПОСТКРИЗОВИХ СТАНІВ

Оксана Гентош

науковий керівник – Гринишин Г.М., к.е.н., доцент

Львівський національний університет ветеринарної медицини та

біотехнологій ім. С.З. Гжицького

Метою кадрової політики як системи управління персоналом є досягнення, збереження, зміцнення та розвиток кадрового потенціалу організації, створення високопродуктивного колективу, що дозволяє досягати найвищих кінцевих результатів діяльності організації. Однак ефективність діяльності значною мірою обумовлюється особистісними якостями працівників, їх характерологічними особливостями, що істотно впливає на встановлювані міжособистісні зв'язки у виробничому колективі. Професійна підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації працівників та їх навчання можуть проводитись як у самій організації, так і в інших закладах освіти.

Організація повинна мати концепцію кадрової політики, яка розробляється засновниками, власниками, вищим керівництвом, кадровими департаментами з урахуванням аналізу структури персоналу, прогнозів розвитку, стану ринку праці. Ідеологія кадрової роботи може бути відображена у вигляді документа, що містить етичні норми у роботі з кадрами організації та реалізовується у повсякденній роботі керівниками структурних підрозділів організації, включаючи керівника організації. З розвитком організації та зміни зовнішніх умов ідеологія кадрової роботи може уточнюватися.

Керівництво організації, що проводить активну кадрову політику, не тільки прогнозує розвиток кризових ситуацій, а й має засоби для впливу на них, а служба управління персоналом здатна розробляти антикризові кадрові

програми, проводити аналіз ситуації та вносити корективи відповідно до зміни параметрів зовнішнього та внутрішнього середовища. При проведенні раціонально активної політики керівництво організації має в своєму розпорядженні якісну систему діагностики і обґрунтований прогноз розвитку ситуації як на середньострокову, так і довгострокову перспективу і може впливати на ситуацію, що склалася.

План роботи з персоналом будується на основі так званого внутрішнього чуття керівництва, тобто використовується скоріше емоційний і мало аргументований підхід, що часто, втім, є вірним у конкретній ситуації. Проблеми при здійсненні політики цього типу виникають через вплив макроекономічних факторів, на які керівництво даної компанії не може вплинути. Відкрита кадрова політика організації характеризується тим, що при наборі кадрів звертається до зовнішніх джерел, що існують на ринку праці. Будь-який працівник може прийти працювати в організацію на будь-якому рівні, як на нижчому, так і на вищому, якщо він має відповідну кваліфікацію, навіть без урахування роботи в організаціях цієї галузі.

Закрита кадрова політика характеризується тим, що організація орієнтується на включення нового персоналу лише з нижчого посадового рівня, а заміщення відбувається тільки у складі співробітників організації. Кадрова політика такого типу й у компаній, орієнтованих на створення певної корпоративної атмосфери, формування особливого духу причетності, і навіть можливо що працюють в умовах дефіциту кадрових ресурсів [1]. При здійсненні закритої кадрової політики перевага у питаннях мотивації та стимулювання надається мотивації, тобто задоволенню потреб в соціальних відносинах, стабільності, безпеці.

В сучасних українських умовах при виборі типу кадрової політики в кожній організації повинні враховуватися фактори зовнішнього та внутрішнього середовища організації. Кадрова політика здійснюється через методи кадрової роботи, але водночас не слід забувати, що кадрова політика

розрахована на довгострокову перспективу, а кадрова робота – на оперативне вирішення поточних кадрових завдань, що відображає взаємозв'язок між стратегією та тактикою організаційного розвитку, найбільш помітно такий взаємозв'язок проявляється за класифікації стратегій діяльності організації.

Зрозуміло, що на початку формування організація не завжди забезпечена необхідними ресурсами з різних причин, зокрема й у фінансових, з погляду формування кадрового потенціалу організація повинна ставити ті завдання, які необхідно вирішувати на даному етапі виходячи та наявних умов соціально-економічного життя регіону. Тому слід зосередитись переважно на забезпеченні кадрового потенціалу та веденні відповідної кадрової документації. На стадії інтенсивного зростання організація розробляє задоволення активного попиту своєї продукції, організація створює нові підрозділи, збільшує кількість працівників і змінює свою організаційну структуру.

У зв'язку з цим основними завданнями служби управління персоналом є залучення та відбір в організацію нових співробітників, причому найбільш підходящих з точки зору їх професіоналізму та кваліфікації, щоб зменшити тимчасові та фінансові витрати на навчання персоналу. В цьому плані особливо важливим є збереження принципів організаційної культури, що сформувалася в організації. Проблеми пов'язані з утриманням досягнутого рівня рентабельності та подальшим зниженням витрат за всі види ресурсів, включаючи людські, тобто персонал, практично вирішені. Однак на стадії стабілізації менеджери кадрової служби повинні не тільки підтримувати функціонування організації в наявному обсязі, але й готуватися до подолання стадії кризи та проведення антикризової політики.

Криза в діяльності організації буде неминучою, якщо вона не диверсифікуватиме свій продукт, не шукатиме нові ринки збуту або новий товар, навіть якщо це спричинить зміну у напрямі діяльності компанії. Часто кризова ситуація супроводжується неплатежами і організація приходить до банкрутства [2]. У завдання управління на даному етапі входять діагностика

кадрового потенціалу організації, виявлення слабких ланок, від яких можна безболісно відмовитися, розробка програми переведення найбільш цінних працівників у діючі підрозділи.

Важливою є професійна перепідготовка з найменшими фінансовими витратами та максимально можливе вирішення конфліктів між адміністрацією та персоналом, що загострюються у цей період. Система та методи кадрової роботи повинна періодично оновлюватися у зв'язку зі зміною внутрішнього та зовнішнього середовища організації, для того, щоб забезпечити в результаті необхідні умови формування та функціонування у посткризовий період. Якісно сформована кадрова політика дозволить структурувати всю роботу з персоналом у єдину систему, спрямовану на підвищення продуктивності праці та ефективності діяльності організації.

Список використаних джерел

1. Опанасюк Ю. А., Рудь А. В. Удосконалення системи оцінки персоналу на підприємстві. *Вісник Сумського державного університету. Сер. Економіка*. 2012. №1. С. 134-140.
2. Петруня Ю. Є., Коляда С. П., Ковтун Н. С. Управління персоналом. Практикум: навч. посіб. Дніпропетровськ: АМСУ, 2016. 215 с.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Максим-Богдан Гнідець

науковий керівник – Парубчак І.О., д.н.держ.упр., професор

Львівський національний університет ветеринарної

медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Політика національної безпеки – діяльність органів державної влади та державного управління, суспільних та інших організацій і об'єднань, спрямована на організацію оптимального управління з метою виявлення загроз та небезпек національним інтересам, визначення стратегічних завдань із забезпечення національної безпеки, удосконалення системи забезпечення національної безпеки, її сил та засобів, створення мобілізаційних ресурсів і визначення порядку їх розгортання. Національна безпека є складним багатоаспектним поняттям і включає такі види безпеки: політичну, економічну, військову, державну, інформаційну, науково-технологічну, економічну, епідемічну, фінансову, пожежну, продовольчу, безпеку культурного розвитку нації.

Інформаційне забезпечення діяльності органів публічного управління визначається як елемент публічного адміністрування внутрішньо-організаційних процесів, що передбачає формування (шляхом збору (отримання), реєстрації, передачі, зберігання, опрацювання) та використання системи інформаційних ресурсів, необхідних для здійснення управлінських процесів, спрямованих на виконання завдань, реалізації функцій обумовлених законом для цих органів, а також створення режиму відкритості їхньої діяльності, а також належної комунікації із інституціями держави, громадянського суспільства та окремими громадянами. Комунікативний аспект інформаційного забезпечення має вкрай важливе значення для побудови

ефективних зв'язків органів публічної адміністрації з іншими учасниками відносин у сфері публічного адміністрування і напряду пов'язане із транспарентністю діяльності означених органів, адже остання неможлива без належного інформаційного підкріплення.

У Законі України “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки”, “інформаційна безпека” визначається як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації [3].

Повноцінне функціонування органів державної влади сьогодні є неможливим без належного їх інформаційного забезпечення. У зв'язку з цим законодавчо вирішено було створити систему інформаційно-аналітичного забезпечення. Основним завданням цієї системи є надання владним структурам найбільш необхідної інформації для оптимізації прийняття управлінських рішень. Задля полегшення діалогу влади з суспільством, поглиблення демократичних процесів, а також підвищення ефективності діяльності владних структур, постала необхідність прискореного створення системи Е-ряду та Е-урядування. Останнє є одним із вирішальних кроків до побудови демократичної держави та інформаційного суспільства у класичному розумінні цього слова [2, с. 96-97]. Проте, не тільки побудова системи електронного врядування є запорукою успішного реформування системи публічного управління, а й належне та якісне її інформаційне забезпечення. При цьому, саме категорія інформаційного забезпечення, його природа та зміст є однією із ключових для належного функціонування органів публічної адміністрації. З цього приводу Л. М. Галаган зазначає, що зміст інформаційного забезпечення складають наступні етапи: постановка завдань відповідних інформаційних зв'язків і цілей

інформування; створення фонду відомостей, банку даних; обробка інформації, її систематизація, внаслідок чого відомості стають придатними для подальшого використання; визначення найоптимальнішого режиму використання усіх форм і засобів поширення (обміну) інформації, застосування найраціональніших з них; надання (поширення) інформації за допомогою спеціальних форм і засобів (повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, оприлюднення правових актів та ін.) [1].

Інформаційну діяльність органів публічної влади варто розуміти як сукупність дій щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони та захисту інформації, що реалізуються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами, що здійснюють владні управлінські функції в межах визначеної законодавством компетенції, у тому числі на виконання делегованих повноважень, спрямованих на задоволення як власних інформаційних потреб, так і інформаційних потреб сторонніх суб'єктів [4]. До безпекових органів, на які покладено функції інформаційного забезпечення національної безпеки належать Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України (оператор Національної системи конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації) та ряд інших структур.

У державній політиці щодо управлінських рішень забезпечення національної безпеки можна виділити кілька структурних ієрархічних рівнів. Принципово важливим є стратегічний (інституціональний). На цьому рівні приймаються найважливіші рішення, які знаходять відображення у відповідних законах, концепціях, стратегіях, доктринах, державних програмах, тощо. Їх особливістю є те, що вони найбільш тісно переплітаються з політичним та державним управлінням. На цьому рівні визначаються загальна державна політика, її концептуальні основи та головні завдання щодо здійснення

національної безпеки. Саме на цьому рівні, як правило, виникають обставини, які суттєво ускладнюють дослідження проблем управлінської діяльності у сфері її забезпечення. Серед них, зокрема проблеми: визначення цілей подальшого розвитку, оскільки вона тісно пов'язана з майбутнім, тобто з прогнозуванням; різнохарактерності управлінської діяльності внаслідок існування безлічі типів, видів та форм управлінської праці, просторових умов для її виконання; різноманітності суб'єктів і об'єктів управління; широкі межі, в яких здійснюється державно-управлінська діяльність [4].

Підвищення скоординованості та ефективності діяльності державних органів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо забезпечення національної безпеки вимагають, якісного підвищення їх професіоналізму й аналітичного потенціалу, поліпшення ресурсного та кадрового забезпечення. Для посилення функціональної спроможності стратегічної ланки управління сектором безпеки потрібно підвищення координації та контролю діяльності органів виконавчої влади у сфері національної безпеки. В аналізі політики найважливіше місце має бути відведене оцінці впливу управлінських рішень на організацію національної безпеки, що передбачає постановку цієї проблеми та визначення мети (цілей), вибір альтернатив досягнення мети, визначення критеріїв оцінки прийнятих управлінських рішень, оцінку можливих альтернатив, а також моделювання з метою передбачення (прогнозування) всіх наслідків реалізації державної політики вибраної альтернативи.

Ефективність управління повинно характеризуватися загальним рівнем забезпечення національної безпеки, який досягається за умови, коли критерії, показники та індикатори, що характеризують стан реалізації національної безпеки перебувають в межах допустимих значень. При цьому, вказані критерії, показники та індикатори мають визначатися на основі визначених законодавством цілей державної політики в цій сфері. Таким чином, обґрунтування комплексних заходів щодо підвищення ефективності державної політики щодо управління процесом забезпечення національної безпеки

полягають в обґрунтування вимог до державних структур, які функціонують в інтересах її забезпечення, а також в обґрунтуванні рекомендацій по залученню зусиль універсальної системи безпеки в країні, вибору необхідних напрямів здійснення державної політики з цих питань.

Для виконання основних функцій система інформаційного забезпечення має враховувати неоднорідність процесу прийняття управлінських рішень та специфіку роботи посадових осіб усіх категорій на різних етапах процесу управління. Для цього вона повинна спрямовуватись на [5]:

- 1) розробку методичного, програмного та інформаційного забезпечення завдань моніторингу стану об'єкту державної влади та управління;
- 2) створення підсистеми інформаційного забезпечення діяльності органів державної влади та управління;
- 3) підтримку контролю виконання рішень і ефективності виконавчих механізмів органів державної влади та державного управління;
- 4) розробку типових структур та методів інформаційного забезпечення органів регіонального управління;
- 5) підтримку аналізу зовнішніх та внутрішніх проблемних ситуацій та прогнозування їх розвитку;
- 6) дослідження та розробку методів та засобів інформаційної підтримки вироблення рішень у кризових та надзвичайних ситуаціях;
- 7) формування процесів підготовки змістовної частини управлінських рішень і їх документального оформлення;
- 8) допомогу в аналізі обґрунтованості та юридичної правомірності прийняття рішень;
- 9) сприяння узгоджувальним процедурам та процесам колективного прийняття рішення;
- 10) підтримку реалізації функцій управління діяльністю власне органу управління.

Список використаних джерел

1. Галаган Л. М. Специфіка інформаційного забезпечення органів державної влади в Україні в контексті впровадження електронного урядування. URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/298> (дата звернення: 10.04.2022).
2. Довгань О. Д., Ткачук Т. Ю. Концептуальні засади законодавчого забезпечення інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. 2019. № 1(28). С. 86-99.
3. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09.01.07 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/537-16> (дата звернення: 10.04.2022).
4. Терещук Г. А. Інформаційно-правові засади діяльності органів публічної влади. *Право і суспільство*. 2019. № 4. С. 224-230. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-4-33>.
5. Фурман Р.Ф. Інформаційне забезпечення органів державної влади: проблеми та шляхи їх подолання. Університетські наукові записки, 2009 – irbis-nbuv.gov.ua file:///C:/Users/User/Downloads/Unzap_2009_1_65.pdf.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІЙ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ПАРАДИГМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ

Зоряна Годя

*науковий керівник – Матвеева М.П., к.е.н., доцент
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Система публічного управління частково збігається з діяльністю громадських організацій, хоча й не виключені ситуації конфлікту внаслідок неможливості у прийнятих загальнодержавних стандартах охопити усе розмаїття соціально-гуманітарної сфери. Діяльність у соціально-гуманітарній сфері може йти про соціально-економічні особливості, національну самоідентифікацію, які знаходять свій об'єктивний вираз у конкретних програмах дій органів публічного управління на місцях. Правильні резонанси державного впливу можуть вивільнити потужні внутрішні сили і можливості соціальної спільноти для вироблення єдиної державницької ідеології.

Особливо важливим такий підхід є у ситуації зростаючого дефіциту ресурсів – часових, матеріальних, людських. Соціальне призначення недержавних інститутів полягає насамперед у тому, що вони допомагають суспільству в розв'язанні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості для виявлення громадянської ініціативи, здійснення функцій самоврядування. Щоб процес формування простору національної самоідентифікації сучасної України не проходив хаотично, необхідно чітко розуміння призначення громадських організацій і об'єднань, що вже сформувалися або продовжують утворюватися.

Громадські об'єднання мають масовий характер і створюються з певною метою, на відміну від громадських організацій це можуть бути структурно

неоформлені масові об'єднання громадян та організації різних соціально-економічних орієнтацій, діяльність яких найчастіше спрямована на виконання певних суспільних завдань. Громадські об'єднання уособлюють добровільні формування, що виникають в результаті національної позиції громадян на основі спільних інтересів. Відмінність усіх громадських об'єднань пов'язана з особливостями функціонування, за характером діяльності громадські організації не повинні бути політизованими. Діяльність суспільних об'єднань є однією з найголовніших перешкод на шляху до надмірної державної централізації, є важливим фактором публічного управління [3].

Суспільні об'єднання не виникають на ґрунті єдиної державницької дії або конфронтації, як правило, створюються під впливом громадської позиції. Громадські об'єднання можуть ставити під сумнів цінності суспільства вважаючи, що вони засновуються безпосередньо на державницьких позиціях, а не на соціальних. Тенденція до протікання державотворчих процесів збільшується зі зростанням впливу публічного управління над громадським життям. Там, де система публічного управління ефективно діє посередником між державою і суспільними силами, громадським об'єднанням легше вдасться контролювати стосунки між своїми переконаннями та політикою держави.

Громадські організації та об'єднання на сучасному етапі соціально-економічного розвитку нашої держави мають бути своєрідною сполучною ланкою між системою публічного управління та громадянським суспільством. Для вироблення ефективного публічного управління у соціально-гуманітарній сфері, можна стверджувати, що дана політика повинна мати переважно непрямий характер, максимально підтримуючи ініціативи громадянського суспільства. За пріоритетними напрямками, які держава визначає як стратегічні перспективи національної самоідентифікації, потрібно підтримувати розбудову державних структур, які координують свою роботу у сфері соціально-гуманітарної діяльності [4].

Публічне управління у гуманітарній сфері може бути ефективним за умови здійснення раціонального управління і, передусім, самоуправління цією сферою, що у свою чергу вимагає наявності розвиненої та багатовекторної державної соціально-гуманітарної політики, у першу чергу через національну самоідентифікацію в Україні. Головними інституціями, які формують соціально-гуманітарні складові публічного управління є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадські організації.

Головною метою публічного управління соціально-гуманітарною політикою в державі має бути формування суспільної позиції, ступінь якої визначається тим, наскільки соціум сприяє розвитку діяльності органів державної влади через модель суспільної довіри. Під час державних трансформацій демократія звичайно розглядається як система, що забезпечує максимально широке представництво та участь суб'єктів суспільства при збереженні влади.

Потенціал національної самоідентифікації у гуманітарній сфері полягає у тому, що повинна існувати необхідність формування спільної участі громадян у державотворчих процесах. Приналежність до суспільної діяльності громадян має ціннісно-орієнтовний характер, так як цінності виступають спрямовуючим фактором, що виробляються соціальними групами у процесі усвідомлення своїх потреб та інтересів. Незалежна від інститутів влади активність соціуму є особливістю громадянського суспільства, його розвиток генерує демократизацію публічного управління і розширює права й свободи громадян.

Залучення індивідів у діяльність структур громадянського суспільства створює базис для національної самоідентифікації на стадії становлення демократії та дає можливість формування демократичної управлінської культури на рівні усього суспільства. Становлення демократичних інститутів є ще однією закономірністю процесу переходу до демократичного публічного управління [1]. Основними процесами становлення національної самоідентифікації в державі є формування державницького публічного

управління та інституціоналізація громадських ініціатив у соціально-гуманітарній сфері.

Активність громадян не носить постійного інституціоналізованого характеру в силу відсутності практики вираження інтересів соціальних груп організаційними структурами. У ході трансформацій публічного управління відбувається відхід від інтерпретування цього процесу, як ієрархічно організованої системи соціальних організацій, кожна з яких цілеспрямовано впливає на процес формування соціуму. В результаті цього впроваджуються уявлення про моделі сприйняття суспільної позиції на основі ідеології національної самоідентифікації.

Наявність даних завдань може створювати ґрунт для національної стабільності, а публічне управління має виконувати реформаторську функцію, пов'язану з державотворчими реформами. Для ефективного публічного управління в Україні бажано врегулювати питання щодо розмежування функцій соціальної та гуманітарної сфери держави. Органи державної влади є найважливішим організаційним стержнем публічного управління, вони є засобом реалізації державної соціально-гуманітарної політики. Отже, взаємодія публічного управління з іншими суспільними процесами і явищами визначається відповідними взаємовідносинами органів державної влади і підвладних структур.

Ефективність публічного управління актуалізується у практичній діяльності, але ще більш – у її результатах, реалізація соціально-гуманітарної політики, яка здійснюється владою, характеризується рівнем трансформації публічного управління. Важливим аспектом розвитку соціально-гуманітарної сфери, без якої неможлива розбудова демократичної, національно-ідентифікованої держави, є поширення суспільної взаємодії [2]. Створення злагоди у суспільстві, зняття соціальної напруженості передбачає залучення до даної сфери якомога більш широких верств населення.

Трансформація публічного управління у соціально-гуманітарній сфері має сприяти реалізації конкретних кроків щодо підвищення кваліфікації діяльності органів державної влади. Необхідно здійснювати освітньо-кваліфікаційні заходи з метою забезпечення відповідними знаннями майбутніх та діючих державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, щоб вони були готові до діалогу на засадах рівноправності, справедливості у вирішенні проблемних питань та обов'язковості додержання досягнутих домовленостей із суб'єктами громадянського суспільства.

Громадянське суспільство повинно все більше усвідомлювати, що публічне управління має використовуватися як інструмент, який забезпечує організацію, виконує управлінські функції, спрямовані на благо нації і народу. Суспільство має сформувати владу, а влада прагнути сформувати таку систему публічного управління, завдячуючи якій і держава, і суспільство можуть напрацювати єдину модель національної самоідентифікації. Небезпека ж полягає в тому, що діяльність публічного управління, здійснення владних функцій є процесом динамічним, а не статичним; він може бути перманентно підданий критиці українського суспільства.

Органи державної влади мають працювати в рамках існуючих законів, при цьому, одночасно вивчаючи стан суспільної думки, вживаючи заходів для максимально можливих перспектив розвитку усіх сфер життя, в тому числі соціально-гуманітарної. Відносини влади і суспільства постають в рамках єдиної проблеми, і, природно, що публічне управління має взяти на себе чималі обов'язки і відповідальність за соціально-гуманітарну політику, а також у вирішенні проблем соціальних, демографічних, етнічних, у формуванні національної самосвідомості сьогоденішнього покоління української держави.

Соціально-гуманітарна сфера уособлює суспільний феномен і завжди пов'язана із специфікою громадянського суспільства. При цьому, публічне управління повинне вдосконалюватися, трансформуватися спільно з багатьма соціально-економічними показниками, що визначають його ефективність в

цілому. Гуманітарна сфера, при усій своїй ліберальності, все ж таки часто прагнула до патрунування культури, науки, мистецтва, вбачаючи в цьому, безперечно, своє завдання. Взаємовідносини держави, що володіє владою і громадянського суспільства, яке є носієм основних моральних цінностей, складні, а суспільство вправі вимагати від влади ефективного управлінської позиції у напрацюванні моделі національної самоідентифікації.

Список використаних джерел

1. Здіорук С.І., Литвиненко О.М., Розумна О.П. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті: аналіт. доп. / за ред. С.І. Здіорука. К.: НІСД, 2012. 64 с.
2. Канавець М.В. Роль громадськості у просуванні реформи державного управління. *Право та державне управління*. 2017. №1(26). С.170–177. URL: www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2017/29.pdf (дата звернення: 26.09.2017).
3. Парубчак І.О. Теоретико-методологічні підходи до формування державної антикорупційної політики в контексті національної безпеки. *Теорія та практика державного управління та місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид. Херсонського національного технічного університету*. 2017. № 2. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2017_2/34.pdf (дата звернення: 26.09.2017).
4. Серьогін С.М., Бородін Є.І., Липовська Н.А., Антонова О.В., Баштанник В.В. Гуманізація публічної служби в Україні: науково-практичні засади: колект. монографія /за ред. С.М. Серьогіна; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2015. 256 с.

ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В ОСВІТНЬО-ВІХОВНІЙ СФЕРІ АРМІЙСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Олександр Горицький

*науковий керівник – Гринишин Г.М., к.е.н., доцент
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Процес виховання в армійському повинен здійснюватися у взаємодії і єдності поглядів, підходів та освітнього простору. Основними критеріями успішного проходження цього етапу є адаптація військовослужбовців до умов армійської служби, прийняття соціального статусу військовослужбовця. Система цінностей військових повинна відображати стан, динаміку і протиріччя суспільної свідомості, а тому закономірно, що існує тенденція до збільшення значущості освітньо-виховної сфери. Поки існує недостатня ефективність механізмів державної гуманітарної політики у реалізації гарантій у сфері освіти, так як запропоновані програми професійної підготовки військовослужбовців часто незатребувані.

У зв'язку з цими об'єктивними обставинами актуалізується необхідність домінанти суб'єктивного людського фактора, що відображає можливість мобілізації військовослужбовцям своїх внутрішніх ресурсів, які можна використовувати для досягнення більш високої суспільної позиції. Особливу увагу при реалізації державної гуманітарної політики в освітньо-виховній сфері потрібно приділити вивченню пізнавальних здібностей, емоційної стійкості, ситуативної та особистісної впевненості. Серед відповідних характеристик цих процесів виділяється сутність національної безпеки держави, стратегічні засади розвитку збройних сил, військово-педагогічна наука, ставлення громадянського суспільства до збройних сил України.

Для забезпечення ефективної реалізації державної гуманітарної політики в освітньо-виховній сфері серед військовослужбовців потрібно використовувати усі можливості військової інфраструктури і виконувати роботу з узгодження державних потреб сумісно з очікуваннями соціальних груп і громадських інституцій. Дана діяльність повинна бути спрямована, на системне формування позитивного іміджу збройних сил, розвиток ціннісних норм для виконання військового обов'язку. Військово-спортивні організації Міністерства оборони України та суміжних відомств мають відігравати важливу роль в патріотичному вихованні, повинні формувати належний освітньо-виховний простір, здійснювати морально-етичне виховання військовослужбовців.

Важливою є орієнтація освіти і виховання дисциплінованості та відповідальності як тривалого і цілеспрямованого процесу на вироблення власної поведінки відповідно до прийнятих норм у збройних силах. В армійському середовищі соціально-психологічна адаптація до військової служби обумовлює відносно самостійні процеси послідовного входження спочатку в колективи навчальних підрозділів, а потім в колективи бойових підрозділів. Головною складовою проходження обов'язкової військової служби є освітньо-виховний потенціал особистості, володіння і управління особистими ресурсами та їх взаємний вплив.

Освітньо-виховні процеси у збройних силах є потужним профілактичним фактором асоціальних явищ в армійському середовищі, негативних емоційних станів, пов'язаних із службою в армії, що має бути одним із завдань саме комплексної реалізації державної гуманітарної політики. Військово-виховні організації повинні відігравати важливу роль в патріотичному вихованні в армійському середовищі, важливим є орієнтація виховання дисциплінованості та відповідальності як тривалого і цілеспрямованого процесу на вироблення власної поведінки відповідно до прийнятих норм у збройних силах.

Військовослужбовець повинен також розуміти свої цілі як потреби за ступенем їх свідомо зваженої необхідності, а потім орієнтувати свою поведінку таким чином, щоб ці потреби задовольнялися в установленому порядку. Це стосується, в першу чергу, перехідних суспільств, в яких трансформуються основні сфери життєдіяльності, а так само вже і консолідованих спільнот, які в значній мірі в сучасних умовах схильні до процесів модернізації. До цього можна додати і громадську позицію, яка не формується одразу і лише з часом знаходить вираження у свідомості військовослужбовців.

Сама по собі освітньо-виховна сфера з самого початку не є наслідком раціонального вибору військовослужбовців, а виступає як прояв усвідомлення індивідуального прояву та індивідуального вираження особливостей перебування в армійському середовищі. У наслідок наявності в державній політиці виразних і всіма підтримуваних цілей гуманітарного розвитку, цінностей та ідеалів військовослужбовці збагачуються почуттям патріотизму. Дані зобов'язання перед військовослужбовцями, взяті державою на себе мають бути спрямовані на забезпечення необхідних умов життєдіяльності у суспільстві та відтворення освітнього та виховного потенціалу.

Ідея патріотичного виховання в усі часи, була однією з основних аспектів для гідного виховання, розвитку та зміцнення майбутнього нашої країни, яка зміцнювала у молоді високоморальні і морально-психологічні якості. З упевненістю можна сказати, що основною педагогічною проблемою є нестача мотивуючих почуттів і переконань, на базі яких і буде виховуватися сучасне державно-патріотичне покоління. В сучасній Українській державі патріотична діяльність і посилене відчуття патріотизму є невід'ємною частиною виховних процесів у військових формуваннях.

Протягом усього часу проходження служби службовець національної гвардії виховує в собі позитивну динаміку щодо формування своїх поглядів, переконань, мислень, а так само правильну і чітку державницьку позицію для майбутнього своєї країни. Під поняттям державно-патріотичного виховання

службовців національної гвардії розуміється сукупність системної і цілеспрямованої організації навчання. Патріотичний світогляд - це виховання державницьких і патріотичних якостей в службовців національної гвардії, які в подальшому будуть виражатися в сумлінності та результативності виконання службових обов'язків [1].

Державний патріотизм службовців національної гвардії - це почуття любові і поваги до громадянина і до своєї держави, а патріот, це громадянин, який проявляє інтерес до сукупності спільних інтересів і спільних цілей як до держави, а так само і до громадян. Для розкриття особистісного потенціалу службовців національної гвардії, держава повинна контролювати процес дотримання всіх прав, і дає можливість їх реалізації. В основі патріотизму лежить найсильніший мобілізаційний ресурс розвитку особистісних якостей, колективізації суспільства і сучасної держави в цілому, де буде враховуватися здатність у вирішенні проблем, пов'язаних з громадянським розвитком.

Нацгвардієць має мати вміння бути готовим до захисту порядку в своїй країні в мирний і воєнний час, відповідати подвигу героїв, які відстоюють честь і незалежність Батьківщини та бути гідним прикладом для майбутнього покоління. Патріотом своєї країни має вважатися людина, яка на постійній основі розвиває в собі особистість, виконує завдання, поставлені перед ним по поліпшенню і зміцненню економіки країни, а так само мобільність і готовність в будь-який час гідно виконувати свої обов'язки. Виховання патріотизму йде після формування в службовців національної гвардії державного патріотизму, де узгоджуються інтереси особистості та країни в цілому. Сьогодні нашій державі необхідні службовці національної гвардії патріоти з розвиненими професійними особистісними якостями і державним мисленням, для яких служіння в національній гвардії є справою, якій вони віддають себе повністю.

У зв'язку з цим державно-патріотична ідея покликана стати найважливішим елементом духовної атмосфери в національній гвардії. Однак, можливості традиційних форм підготовки службовців національної гвардії

обмежені та не можуть в повній мірі забезпечити у службовців національної гвардії необхідний рівень державно-патріотичної свідомості. Під державно-патріотичним вихованням в національній гвардії розуміється діяльність командирів і посадових осіб органів управління національної гвардії щодо впливу на свідомість службовців з метою виховання громадянської відповідальності, формування та розвитку почуття вірності своїй державі, готовності до виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням конституційних прав і обов'язків по захисту інтересів України.

Сутність державно-патріотичного виховання полягає в організованій, цілеспрямованій, систематичній діяльності державних інститутів, командирів, органів по роботі з особовим складом, установ, громадських організацій, а також окремих вихователів з формування і розвитку у службовців національної гвардії патріотичних знань, переконань, почуттів, свідомості, високих державно-патріотичних якостей громадянина України, що виражаються в сумлінному виконанні свого обов'язку під час службової діяльності [3].

Особливу роль в державно-патріотичному вихованні службовців національної гвардії, поряд з процесом навчання, відіграє виховна робота, що проводиться командирами і органами по роботі з особовим складом у встановлений розпорядком дня час і поза ним. Виховна робота завжди була і залишається складовою частиною діяльності в національній гвардії. Її основними завданнями є формування і розвиток в нацгвардійців державно-патріотичної свідомості, вірності Батьківщині, конституційному обов'язку [1]. Різноманітність і можливості виховної роботи військах національної гвардії України дозволяють насичувати проведення заходів емоційно-чуттєвим змістом. Державно-патріотичне виховання службовців національної гвардії України необхідно здійснювати в різних формах, різноманітними засобами і прийомами впливу, що сприяє глибокому усвідомленню величі службового обов'язку, виробленню правильного ставлення до служби на благо держави,

різнобічного розвитку особистості нацгвардійця, формування високоморальної поведінки.

Список використаних джерел

1. Павлюк К. Діяльність неурядових громадських організацій у контексті забезпечення національної безпеки. *Вісник НАДУ*. 2012. №2. С.210-217.
2. Пакуліна А. Державне регулювання соціального розвитку населення регіону. *Економічний простір*. 2013. № 71. С. 74–83. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2013_71_10.pdf (дата звернення: 23.03.2020).
3. Парубчак І.О., Сіренко Р.Р. Публічне управління суспільно-виховними процесами в українському соціумі на засадах здорового способу життя. *Вісник НУЦЗУ. Серія «Державне управління»*. Харків, 2017. Вип. 1(6). С. 231–238.

СУЧАСНІ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Орися Грицко

*науковий керівник – Парубчак І.О., д.н.держ.упр., професор
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Україна перебуває в умовах інтенсивних соціально-економічних і політико-правових реформ. За останні роки кардинально змінилися форми власності, багаторазово розширився ідеологічний спектр політичних сил, посилилася соціальна диференціація суспільства, трансформувалися уявлення про роль і місце особистості, суспільства і держави у новому та мінливому світі. Найбільш значущими і пріоритетними напрямками внутрішньо- і зовнішньополітичної діяльності України на сучасному етапі є безпека суспільства і держави.

Національна безпека – це стан захищеності особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, яка дозволяє забезпечити конституційні права, свободу, гідні якість і рівень життя громадян, суверенітет, територіальну цілісність та забезпечити сталий розвиток, оборону і безпеку держави [4]. Сьогодні Україна системно вживає заходів щодо розвитку системи забезпечення національної безпеки.

Реалізація національної безпеки України можлива тільки на основі сталого розвитку економіки, тому національні інтереси України в економічній сфері є ключовими. Забезпечення стабільності конституційного ладу та інститутів державної влади, громадянського миру і національної злагоди, територіальної цілісності та єдності правового простору має спричинити нейтралізацію причин і умов виникнення політичного і релігійного

екстремізму, етносепаратизму і їх наслідків – соціальних міжетнічних і релігійних конфліктів.

Міжнародна безпека повинна забезпечувати суверенітет, зміцнення впливу України на міжнародній арені, розвиток рівноправних і взаємовигідних відносин з усіма країнами і об'єднаннями держав. Важливою є військова безпека, захист незалежності, територіальної цілісності, запобігання військової агресії проти України, забезпечення умов для мирного розвитку держави. Потрібно забезпечувати соціальну безпеку, високий рівень життя народу; екологічну безпеку, збереження і оздоровлення навколишнього середовища та інформаційну безпеку.

Сьогодні перед Україною постало невідкладне завдання, що полягає, перш за все, у забезпеченні національної безпеки. Воно диктується наявністю реально існуючих загроз: загрози державі – її цілісності та незалежності, загрози суспільству – його демократичним інститутам, загрози особистості – її правам і свободам. Основними напрямками забезпечення національної безпеки України є стратегічні національні пріоритети, якими визначаються завдання найважливіших соціальних, політичних і економічних перетворень для створення безпечних умов реалізації конституційних прав і свобод громадян України, здійснення сталого розвитку країни, збереження територіальної цілісності та суверенітету держави.

Для суспільства першочергове значення має збереження притаманного йому і тільки йому способу життя; для держави ж визначальним є повнота її публічної влади і функції, які виконуються шляхом її застосування. Держава фактично управляє способом життя суспільства, а при необхідності, захищає його, про це свідчать зовнішні та внутрішні функції держави – охоронні, регулятивні, оборонні, забезпечення безпеки чітко проявляється у функціях держави. У той же час, суспільство має у своєму розпорядженні власні механізми забезпечення безпеки для підтримки нормальних суспільних

відносин, встановлених нормативно-правовими актами, що забезпечують достатній рівень особистої безпеки своїх членів і самого суспільства.

У цьому контексті національна безпека – це стан взаємодії суспільства і держави, що визначає можливість відтворювати властиві їм функції та спосіб життя в конкретних умовах [3]. При цьому, основними елементами національної безпеки виступають: безпека особистості, основними об'єктами безпеки особистості є її права і свободи; суспільна безпека, її об'єкти – матеріальні та духовні цінності суспільства; державна безпека, її об'єкти – конституційний лад, суверенітет і територіальна цілісність. Система забезпечення національної безпеки – це сила і засоби забезпечення національної безпеки. Основним же суб'єктом забезпечення національної безпеки виступає держава, яка здійснює функції у цій галузі через органи влади.

Державне управління безпекою передбачає співробітництво між суб'єктами безпеки в найважливіших сферах, які визначають їх життєво інтереси; а комплекс безпеки уособлює транснаціональний регіон, що включає в себе країни, яких об'єднують стійкі уявлення про безпеку і відносини в галузі безпеки. Геобезпеку необхідно розглядати, перш за все, як поєднання відсутності небезпек і загроз; достатнього ступеня стійкості до загроз, певний імунітет, запас міцності тих чи інших об'єктів; готовності і здатності захищатися або усувати ці загрози і відновлювати статус-кво.

Державна національна безпека – це сукупність держорганів, які захищають особистість, суспільство і державу від внутрішніх і зовнішніх ворогів; забезпечують потрібні умови для розвитку особистості, суспільства і держави в рамках наявних можливостей. А громадська національна безпека – це громадські структури різного рівня, що реалізують функції загальногромадянської безпеки, роль яких визначається можливістю виконувати попередження про виникнення джерел соціальної небезпеки і назрівання кризових ситуацій, конфліктів і протиріч; боротьба з соціальними і

моральними пороками, корупцією; розвиток громадянської самосвідомості; реалізація суспільного контролю за діяльністю органів влади і виконанням їх рішень [1].

Економічна дезінтеграція, соціальна диференціація суспільства, девальвація духовних цінностей сприяють посиленню напруженості у взаєминах регіонів і центру, уособлюючи загрозу державного устрою і соціально-економічного укладу України. Внутрішні загрози національній безпеці полягають у спробі насильницької зміни конституційного ладу і порушення територіальної цілісності України; планування, підготовка, порушення і дезорганізації функціонування органів державної влади і управління, нападів на державні, економічні та військові об'єкти, об'єкти життєзабезпечення та інформаційної інфраструктури; а також створення, оснащення, підготовка і діяльність незаконних збройних формувань.

До даної організації також входить частина промислового і наукового комплексу країни, що виконує завдання забезпечення військової безпеки. Головним завданням військової організації має бути забезпечення гарантованого захисту національних інтересів і військової безпеки України та її союзників, військова організація України постійно розвивається [2]. На сучасному етапі основними напрямками її розвитку є: приведення структури, складу і чисельності компонентів військової організації у відповідність із завданнями забезпечення військової безпеки з урахуванням економічних можливостей країни, підвищення якісного рівня, ефективності та безпеки функціонування технологічної основи системи державного і військового управління; вдосконалення військово-економічного забезпечення, воєнної організації на основі концентрації і раціонального використання фінансових коштів і матеріальних ресурсів.

Вдосконалення нормативно-правової бази розвитку та застосування військової організації, а також системи її відносин із суспільством здійснюється шляхом підготовки військової організації держави, забезпеченням воєнної

безпеки України. Уряд України організовує оснащення Збройних Сил України та інших військ озброєнням, військовою та спеціальною технікою, забезпечує їх матеріальними засобами, ресурсами та послугами, здійснює загальне керівництво оперативним обладнанням території України в інтересах оборони, а також виконує інші завдання щодо забезпечення військової безпеки, встановлені національним законодавством.

Вдосконалення стратегічного планування на принципі єдності Збройних Сил України та інших військ можливе шляхом підвищення ефективності функціонування систем підготовки кадрів, військової освіти, оперативної та бойової підготовки, виховання військовослужбовців, всіх видів забезпечення, а також військової науки та вдосконалення системи комплектування, вдосконалення спеціального інформаційного забезпечення Збройних Сил України та інших військ, органів управління ними; зміцнення в військах законності, правопорядку і військової дисципліни, а також реалізація державної політики щодо зміцнення престижу військової служби і розвиток міжнародного військово-політичного і військово-технічного співробітництва.

Органи державної влади здійснюють повноваження щодо забезпечення національної безпеки, покладені на них законодавством. Підприємства, установи, організації, громадські об'єднання та громадяни України беруть участь у забезпеченні військової безпеки в порядку, встановленому національним законодавством. Національна безпека є найважливішою умовою ефективного функціонування всіх інститутів суспільства, основними складовими безпеки держави є: економічна, політична, екологічна, духовна, соціальна та військова безпека.

Система національної безпеки покликана забезпечити захист національних інтересів від реальних і можливих небезпек та загроз, їх оперативне виявлення і знешкодження на стадії зародження. На даний час суб'єктам національної безпеки України доводиться вирішувати завдання із її забезпечення у вкрай несприятливих умовах: погіршення геостратегічного

становища України, гострих кризових процесів у всіх сферах суспільного життя, появи нових гібридних небезпек для суспільства і держави. Особливого значення набуває подолання кризи в Україні та модернізація всіх компонентів механізму забезпечення національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Парубчак І.О. Теоретико-методологічні підходи до формування державної антикорупційної політики в контексті національної безпеки. *Теорія та практика державного управління та місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид. Херсонського національного технічного університету*. 2017. № 2. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2017_2/34.pdf (дата звернення: 26.11.2018).
2. Резнікова О.О., Цюкало В.Ю., Паливода В.О., Дрьомов С.В., Сьомін С.В. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: *Аналіт. доп. К.: НІСД*, 2015. 58 с.
3. Серьогін С.М., Бородін Є.І., Липовська Н.А., Антонова О.В., Баштанник В.В. Гуманізація публічної служби в Україні: науково-практичні засади: *колект. монографія /за ред. С.М. Серьогіна; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України*. Дніпропетровськ. 2015. 256 с.
4. Ситник Г.П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України: *Навч. посіб. у 3 ч. Ч.3.: Державна політика та основи стратегічного планування забезпечення національної безпеки*. Київ. 2010. 328 с.

СИСТЕМНА РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЗА УМОВ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ: СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ

Ігор Дворянин

*науковий керівник – Капітан О.І., доктор філософії з права
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

У функціональному сенсі національна безпека є вищою національною місією суспільства та його державної організації, що полягає у постійній реалізації основних цілей, таких як захист національних цінностей та інтересів від існуючих і потенційних загроз, створення внутрішніх та зовнішніх умов для вирішення проблем мінливості цивілізації, інтеграції та глобалізації. Вона є ознакою не лише незалежності, але й безпеки соціального розвитку, що забезпечує захист і збагачення особистості, соціальних груп і нації.

Перше питання – вирішальне для долі індивідів та суспільства – значення нації як постійної спільноти історично створених людей, заснованої на спільності долі, культури, релігії, мови, території і економічного життя, що проявляється в національній свідомості її членів. Друге – важливість національної держави як вищої організаційної форми нації для досягнення її цілей, пріоритетом яких є національна безпека. І останнє – негативний досвід минулих поколінь, війни і руйнування, втрата національного багатства і поневолення в різні періоди [3]. У соціальному сенсі національна безпека є для індивіда та держави первинною, головною потребою та цінністю, і в той же час є пріоритетною метою дій у всіх сферах та на всіх рівнях державної влади.

Стан безпеки може, як результат аналізу об'єктивних і суб'єктивних аспектів загрози мати наступні ознаки: стан незахищеності відбувається, коли дійсно існує високий ризик і його сприйняття правильне; стан одержимості

відбувається, коли легка загроза сприймається як велика; помилковий статус безпеки виникає, коли загроза є серйозною і сприймається як незначна; і статус безпеки виникає, коли загроза незначна і її сприйняття правильне. Національна безпека також розуміється як процес, в якому стан безпеки та його структура піддаються динамічним змінам у відповідності з сучасними умовами. Для виконання місії існування національної безпеки необхідні відповідні державні установи та структури. Тому в структурному чи системному сенсі національна безпека – організація і підготовка держави до створення безпеки в правовому і політичному плані, стратегічних і військових, а також цивільних, дипломатичних і освітніх, кооперативних і інтеграційних (НАТО і ЄС). Національна безпека є процесом, що забезпечує функціонування держави в основних сферах, що дає можливість виживання, розвитку та свободи ведення бізнесу в конкретному середовищі безпеки, шляхом вирішення проблем, використання можливостей, зниження ризиків і протидії всіляким загрозам його інтересам. Національна безпека часто прирівнюється до безпеки держави, оскільки вона походить від екзистенціальних потреб людських громад, організованих у суспільство, забезпечення національної безпеки є головним завданням державної політики та стратегії, відповідно до завдань держави. У традиційному сенсі акцент робиться на зовнішні загрози, але національна безпека, як визначено, також спрямована на захист внутрішніх цінностей кожного суспільства, нації та держави.

Національна безпека також захищає такі цінності, як: суверенітет, незалежність, соціально-економічну систему, престиж у міжнародному середовищі, ідеологію, безпеку громадян за кордоном, економічний і цивілізаційний прогрес, рівень життя населення. Серед цінностей, захищених національною безпекою, слід виділити територіальну цілісність, гуманітарні цінності, політичну незалежність і якість життя. У зв'язку з цим, кожна країна вирішує індивідуально, які цінності мають бути захищені в рамках політики та

стратегії національної безпеки та вибирати відповідні механізми для досягнення поставленої мети.

Велике значення має цивілізаційний і технічний прогрес, що породжує зростання загроз, а інфекційні хвороби, такі як СНІД або інші, що не розкриті, теж мають значення для національної безпеки. Друге джерело загрози національній безпеці, це зброя масового знищення (ядерна, хімічна, біологічна), масові міграції, безробіття, а останнім часом і світова криза. Ці категорії та види і джерела загроз показують, що їхній характер дуже складний і важко відповісти однозначно, що з них є однорідним, можна стверджувати, що не існує об'єктивної можливості скласти перелік існуючих загроз [1]. Виявляється, проблема соціальної загрози є ще більш складною, оскільки довгострокові спостереження чітко вказують на її динамічну мінливість.

З іншого боку, швидкість зростання небезпеки в часі може змінюватися, а також форма накопичення загрози, напруга між державами може збільшуватися, після чого відбувається розвантаження через мирні переговори або війну. Такі ситуації в сьогоdnішній реальності дуже поширені, незалежно від їх впливу, це в свою чергу вказує на складний характер виникаючих загроз у зв'язку з тим, що структура окремих елементів загроз і масштаби їх виникнення є змінними. Приклади з минулого і теперішнього однозначно доводять, що почуття абсолютної безпеки одного суб'єкта може збігатися з тотальною загрозою іншого [2]. У такій складній ситуації можна прийти до тлумачення, що у кожній загрозі досягнення повного почуття безпеки є позитивним, але сумнівним; необхідно оцінювати реальність у просторі між почуттям безпеки і почуттям загрози.

В цілому, структура безпеки поділяється на національну безпеку та міжнародну безпеку, національна безпека, у свою чергу, поділяється на внутрішню і зовнішню безпеку. У структурі системи національної безпеки кожної держави найважливішу роль відіграє внутрішня безпека, оскільки вона містить кілька важливих категорій безпеки, а саме: політичну, економічну,

військову, громадську, екологічну, інформаційну, соціальну, культурну та релігійну. Це основні елементи структури системи національної безпеки, що гарантують раціональне функціонування держави в сучасному глобалізованому світі.

З іншого боку, міжнародна безпека, яка відіграє першорядну роль у сфері національної безпеки, включає такі основні елементи, як: політичні системи держав, глобалізація, система міжнародної безпеки, регіоналізація та інституціоналізація, а також зовнішня політика держав. Міжнародна безпека має набагато ширше значення, ніж національна безпека, це не тільки сума безпеки окремих держав, а щось більше. Її особливість – це сукупність міжнародних чинників, норм і механізмів та взаємодій, які надають кожній країні певну міжнародну або регіональну систему безпеки з більшою, або меншою впевненістю в безперешкодному існуванні, виживанні і свободі розвитку. Це означає, що міжнародна безпека охоплює не тільки цінність окремих держав, але й загальні для даної системи значення.

Міжнародну безпеку слід розглядати як специфічну діяльність держав, які становлять важливий соціальний процес у міжнародному масштабі. Система міжнародної безпеки повинна бути сумісною та уніфікованою, базуючись на контракті між суверенними державами, забезпечуючи їхню безпеку від існуючих загроз [4]. Членство в Північноатлантичному альянсі є одним з найважливіших пріоритетів політики національної безпеки з огляду на загрози третього тисячоліття. Північноатлантичний альянс є найважливішою формою співпраці в політичному і військовому вимірі безпеки і фіксації стабільності на континенті та головною площиною трансатлантичних відносин.

Стратегія національної безпеки не є актом, який дає рецепт протягом декількох років, стратегія визначає методи впровадження національної політики безпеки на термін не менше 10-15 років. Слід пам'ятати, що теорія стратегії визнає два типи дій, тобто прямі дії (прості у своєму намірі) та непрямі дії для досягнення поставленої головної мети. Пріоритетні національні проекти мають

стати спробою переходу від спонтанної тактики «латання дірок», до довготривалої стратегії попередження соціальних проблем і комплексного їх вирішення, причому тут потрібне єднання зусиль держави, соціально відповідального бізнесу та громадянського суспільства.

Існує необхідність покращення спроможності Альянсу усунути сучасні загрози, у тому числі, це боротьба з глобальним тероризмом та іншими загрозами. Ключове значення має інтеграція на рівні законодавчої та виконавчої влади, спрямована на зміцнення обороноздатності держави та національної безпеки. В умовах сучасних викликів і загроз національна безпека повинна зовні відповідати всім критеріям у системі міжнародної безпеки, мати стратегічний характер і прагнути до подальшого розвитку в дусі солідарності та збалансованого партнерства.

Надскладні та великі системи, якою є інституційні основи державності можуть бути виражені у кілька способів: виходячи з їх суті; в залежності від цільових і основних функцій соціальних інститутів; від обраних засобів реалізації цілей. Державна політика національної безпеки має містити в собі програмні положення, що визначають перспективи та напрямки розвитку суспільства і утворюють фундамент для мотивації та мобілізації його членів. Це обумовлює тісний зв'язок ідеології і держави, так як державна політика служить основою здійснення державної влади, формування та реалізації системи національної безпеки в цілому.

Державна політика національної безпеки має полягати у сукупності принципів, ідей, що формулюють основні національно- державні цінності та інтереси країни і її народу, на їх базі визначають цілі й завдання розвитку держави, стратегічні пріоритети нації. Державна політика національної безпеки повинна уособлювати єдиний програмний документ, такий, як доктрина національної безпеки, в тому числі у сфері соціального становлення. Доктрина національної безпеки є настільки ж невід'ємною ознакою будь-якої держави, як і державний суверенітет, територія, правова система, її відсутність здатна

привести до кризових явищ, особливо у соціально-гуманітарній сфері на сучасному етапі.

Державна політика національної безпеки є одним із способів забезпечення легальності влади, підтримувана суспільством ідеологія підвищує легітимацію влади, і, відповідно, збільшує ефективність громадських і державних перетворень. Дана політика необхідна не лише державі, але і громадянам, вона формує певну систему громадського світогляду, дає розуміння орієнтирів, цілей, ідеалів розвитку суспільства, визначає місце окремого індивіда в системі суспільних відносин. Система національної безпеки, укладаючи в собі загальні принципи політики держави, стратегію її розвитку, формулює уявлення про напрям розвитку суспільства і держави. Вона формує конкретний образ майбутнього країни, як найближчого, так і віддаленого, виступаючи, таким чином, рушійною силою суспільного розвитку, інструментом інтеграції та мобілізації суспільства.

Список використаних джерел

1. Канавець М.В. Роль громадськості у просуванні реформи державного управління. *Право та державне управління*. 2017. №1(26). С.170–177. URL: www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2017/29.pdf (дата звернення: 26.12.2018).
2. Коновалова І. В. Механізм державного управління регіональними соціальними програмами в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук. з держ. упр.: 25.00.02. Харків, 2011. 19 с.
3. Костюк І. Державне управління в Україні в період реалізації адміністративної реформи: основні поняття та категорії. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2013_1_9.pdf
4. Резнікова О.О., Цюкало В.Ю., Паливода В.О., Дрьомов С.В., Сьомін С.В. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: *Аналіт. доп. К.: НІСД*, 2015. 58 с.

ВІДМІННІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Аліна Зубрицька

науковий керівник – Грідін О.В., к.е.н., доцент

Державний біотехнологічний університет

Специфічні умови розвитку, підходи та процеси формування й організації роботи державної системи соціального захисту населення – все це сукупно є, певною мірою, унікальними аспектами для кожної країни, обумовленими впливом чинників суспільно-політичного, економічного, соціального розвитку та багатьма іншими. Питання організації фінансування системи соціального захисту у державі значною мірою залежить від стану її економіки та обсягу ВВП. Досліджуючи особливості фінансування соціального захисту в економічно розвинених країнах, можна з упевненістю стверджувати, що організація фінансування соціальної допомоги, надання соціальних пільг та послуг практично завжди здійснюється одночасно з декількох джерел та з використанням різних механізмів [2-3].

Кожна країна вибудовує власну специфічну систему фінансування соціального захисту з урахуванням національних та демографічних особливостей, соціально-економічної ситуації, природно-кліматичних умов. Саме фінансування соціального захисту та соціального забезпечення визначає рівень соціалізації політики держави та ефективність здійснюваних державними інституціями соціально-економічних заходів [5, с. 247].

Так, Великобританія здійснює фінансування системи охорони здоров'я, системи освіти, пенсійної системи на дві третини за рахунок соціального бюджету, при цьому вона побудована на принципі соціальної солідарності [5].

Водночас у Німеччині соціальний захист сформований більш системно.

Він охоплює такі основні напрями: страхування у разі втрати працездатності, страхування у разі безробіття, пенсійне страхування. Страхувальниками, власне, є як працівник, так і його роботодавець, а страхові внески розподіляються з-поміж них пропорційно [1, с. 137].

У США та Канаді соціальний захист фінансується за так званим умовно-залишковим принципом, тобто шляхом самофінансування громадянами країни, а держава бере на себе соціальні зобов'язання виключно щодо тих громадян, які не мають інших джерел доходу, крім соціальних виплат [5, с. 249].

Одними із найбільш соціально захищених є громадяни Данії, де соціальний захист фінансується за рахунок перерозподілу державних податків. В основі побудови фінансування соціального захисту закладено максимальне забезпечення зайнятості населення та високого рівня оплати праці, що дає змогу наповнювати бюджет за рахунок податків [1].

Основу фінансування соціального захисту у Польщі становить соціальне страхування. При цьому, Міністерство праці та соціальної політики регулює взаємини щодо соціальних виплат у разі безробіття, а також питання надання сімейної та соціальної допомоги [5, с. 249].

Щодо Японії, то тут фінансування соціальних витрат відбувається за рахунок двох основних джерел: за рахунок суспільних фінансових ресурсів для надання адресної допомоги фізичним особам та за рахунок перерозподілу коштів страхових фондів. Зазвичай, значну питому вагу у фінансуванні соціального захисту становить соціальне страхування, яке здійснюється як в обов'язковій, так і добровільній формах. У державному бюджеті Японії передбачено такі основні напрями соціальної підтримки громадян: захист життя, соціальне забезпечення, соціальне страхування, підтримка здоров'я та гігієни [4, с. 93-95].

Саме завдяки системам соціального захисту сучасні економіки одержали назву «соціально-орієнтованих». Основою для соціального фінансування громадян розвинених країн світу все ж таки є забезпечення зайнятості та високі

доходи. При цьому, до основних джерел формування потоків соціального захисту населення відносяться: внески до системи соціального страхування; витрати бюджетів; благодійні внески та програми міжнародних фондів; самофінансування. Ці потоки трансформуються у вигляді виплати допомоги, фінансування соціальних послуг та соціального забезпечення [5, с. 249].

Висновки. Таким чином, у розвинених країнах світового співтовариства соціальний захист є найважливішою частиною національної економіки, витрати на яку, за нинішніх умов, становлять подекуди більше чверті валового внутрішнього продукту країни.

Список використаних джерел

1. Білозір О.В. Формування диференційованої системи фінансування соціального захисту: досвід Німеччини. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 24. С. 135-138.

2. Грідін О.В. Концептуальні підходи до створення ефективної системи управління персоналом. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки*. 2017. Вип. 188. С. 228-236.

3. Грідін О.В. Особливості та чинники формування ефективної кадрової політики підприємств аграрної сфери економіки. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2021. Вип. 41. С. 22-26. DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2021-41-4

URL: <http://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/699/687>

4. Длугопольський О.В. Особливості фінансування соціального захисту в країнах Азії: японський вектор формування держави добробуту. *Фінанси України*. 2014. № 11. С. 75-97.

5. Павлова Л.О. Особливості практики фінансування соціального захисту в різних країнах світу. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 4. С. 246-250.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В ІНТЕРЕСАХ ДЕРЖАВИ

Наталія Камуть

науковий керівник – Радух Н.Б., к.е.н., доцент

*Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Державний порядок включає в себе встановлені законодавством правові норми і правила, що регламентують політичні, економічні, правові основи організації та діяльності держави: державний територіальний устрій, організацію виборчої системи, правила грошової емісії, захисту і забезпечення стійкості державної валюти; встановлення системи державних органів законодавчої, виконавчої та судової влади, порядку їх організації і діяльності, формування органів державної влади; порядок встановлення та використання символів держави та інші основи життєдіяльності державно-організованого суспільства.

Всі норми і правила дотримання державного порядку встановлюються тільки вищими органами державної влади, діють в загальнодержавному масштабі, а обов'язок дотримуватися державного порядку покладається на всі державні органи будь-якого ієрархічного рівня всіх гілок влади та їх посадових осіб, а також на всіх українських та іноземних фізичних і юридичних осіб, що діють на території нашої держави [4].

Порядок управління, будучи продовженням державного порядку і складовою частиною громадського порядку в широкому сенсі цього слова, включає в себе сукупність правил і правових норм, що регламентують діяльність державних органів виконавчої влади та їх посадових осіб у взаємовідносинах з різними ланками державного апарату, а також з фізичними і юридичними особами в різних галузях і сферах.

Захист і охорона порядку управління, встановленого в різних галузях і сферах державного і публічного управління, здійснюється силами і засобами діючих там численних контрольних і наглядових органів різних міністерств і відомств, за адміністративні правопорушення проти порядку управління передбачена адміністративна відповідальність. Громадський порядок у вузькому значенні і у власному адміністративно-організаційному сенсі являє собою комплексну сукупність встановлених державою правил життя і діяльності громадян за межами сфери трудової діяльності: в громадських місцях, за місцем проживання, за місцем перебування в родині, у родичів, знайомих.

Щоб забезпечити високу ефективність і якість організації охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки, необхідно мати глибокі теоретичні знання, володіти чинним законодавством [2]. Громадський порядок в широкому сенсі розуміється як всі зв'язки і відносини в суспільстві, весь лад тобто сукупність всіх соціальних зв'язків і відносин, що складаються під впливом всіх соціальних форм, на відміну від правопорядку, що включає лише відносини, що регулюються нормами права.

Громадський порядок у вузькому розумінні включає не всю систему суспільних відносин, а лише певні їх сукупності, що складаються в різних галузях соціально-політичного життя і побуту, але, перш за все, в громадських місцях. Загально юридичне визначення громадського порядку говорить що громадський порядок - це порядок вольових суспільних відносин, що складаються в процесі свідомого і добровільного дотримання громадянами встановлених в нормах права і інших нормах неюридичного характеру правил поведінки в сфері спілкування і тим самим забезпечують злагоджене і стійке спільне життя людей в умовах розвинутого суспільства.

Визначення поняття громадського порядку у вузькому сенсі має практичне значення в роботі органів внутрішніх справ, прокуратури, судів, а також громадських формувань, які беруть участь в охороні громадського

порядку, акцентує їх увагу на попередження і припинення конкретних злочинів і адміністративних правопорушень, що посягають на суспільні відносини, що складаються в цій сфері. Як соціально-правові категорії, що охоплюють специфічну сферу суспільних відносин, вони характеризуються низкою особливостей, що визначають зміст діяльності органів внутрішніх справ по охороні (забезпеченню) цих відносин.

У сфері громадського порядку і громадської безпеки відбуваються різні групові порушення порядку, масові заворушення, озброєні та неозброєні конфлікти, акти тероризму. Нерідко вони супроводжуються вбивством людей, погромами і підпалами державних і громадських будівель, житлових будинків громадян, руйнуванням залізничних шляхів, мостів, ліній електропередач та зв'язку [3]. З розглянутою сферою нерозривно пов'язані надзвичайні ситуації, що настають при виникненні стихійних лих, пожеж, техногенних аварій, катастроф, епідемій та епізоотій, що створюють загрозу життю і здоров'ю громадян і потребують проведення аварійно-рятувальних та відновлювальних робіт.

Основу громадського порядку складають відносини, що складаються в громадських місцях, тобто в місцях спілкування людей при задоволенні їх матеріальних, духовних потреб, під час відпочинку. За допомогою правових норм встановлюються загальнообов'язкові правила поведінки, вводяться заборони на вчинення певних дій, встановлюється відповідальність за правопорушення, визначаються завдання, функції, повноваження, форми і методи діяльності державних органів, їх посадових осіб, громадських формувань з охорони громадського порядку. Громадський порядок - це система вольових суспільних відносин, що складаються і розвиваються головним чином в громадських місцях на основі дотримання норм права та інших соціальних норм, спрямованих на забезпечення умов для нормального функціонування підприємств, установ, організацій та громадських об'єднань, для праці і відпочинку громадян, поваги їх честі, людської гідності і суспільної моралі [1].

До поняття громадського порядку тісно примикає поняття громадської безпеки, яке розглядається як система суспільних відносин, що складаються відповідно до правових, технічних, будівельних та інших норм при використанні об'єктів і предметів, що становлять підвищену небезпеку для людей і суспільства в цілому, або при настанні особливих умов у зв'язку зі стихійними лихами або іншими надзвичайними обставинами соціального або техногенного характеру.

Загроза громадській безпеці і особистій безпеці громадян може виникати при порушеннях встановленого порядку проведення масових заходів, невідповідності місць для їх проведення, несвоєчасність вжиття заходів до впорядкування руху великих груп людей. Ознаки загрози суспільній безпеці і особистій безпеці громадян неминуче виникають при стихійних лихах та інших надзвичайних обставинах. Реальну загрозу суспільній безпеці становлять криміногенні чинники, злочинність, а також кримінальний терор по відношенню до представників органів державної влади, в тому числі правоохоронних органів.

Подання громадської безпеки у вигляді системи дає унікальну можливість побачити всі складові елементи безпеки особистості, суспільства і держави, дослідити зв'язки між елементами загальної системи, змодельовати складні процеси забезпечення громадської безпеки, спрогнозувати можливий стан системи, а також допомагає виробити необхідні рекомендації органам державної влади.

Основні поняття, що вживаються в сфері гарантування безпеки, визначаються наступним. Так, безпека - це стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз. Під життєво важливими інтересами розуміється сукупність потреб, задоволення яких надійно забезпечує існування і можливості прогресивного розвитку особистості, суспільства і держави.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Юрій Кожан

*науковий керівник – Матвеева М.П., к.е.н., доцент
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького*

Сучасні підходи до проблеми забезпечення інформаційної безпеки стали еволюційним розвитком вирішення завдань захисту інформації, які вирішувалися протягом багатовікової історії розвитку людської цивілізації різними методами і засобами. Забезпечення інформаційної безпеки в сучасних умовах повинно носити комплексний характер як за цілями, так і за способами і використовуваних засобів. Важливість інформаційної безпеки обумовлена високими темпами інформатизації усього суспільства, складними і неоднозначними процесами глобалізації щодо розвитку і впровадження сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

Розвиток інформаційних і комунікаційних технологій породжує все нові загрози, підходи до захисту від яких як і раніше носять, в основному, емпіричний характер. Підготовка кадрів у сфері інформаційної безпеки має суттєві особливості, оскільки виступає не тільки як реакція на попит ринку щодо таких фахівців, а й як важлива складова комплексу заходів держави щодо протидії загрозам в інформаційній сфері. Основоположним в системі підготовки фахівців, чия професійна діяльність безпосередньо пов'язана із забезпеченням інформаційної безпеки і захисту інформації є наявність державних стандартів і розроблених на їх базі основних програм у сфері інформаційної безпеки [1].

Загальні підходи до аналізу інформаційної безпеки тісно корелюють із загальною теорією безпеки, основами безпечної життєдіяльності, а питання

інформаційної безпеки ще не знайшли цілісного вираження в сучасній науці. Дослідження у сфері інформаційної безпеки донедавна проводилися лише в закритих і військових вузах, а інформація про досягнення розвитку цієї наукової галузі не мали широкого поширення. Мета функціонування системи інформаційної безпеки зводиться до створення умов життєдіяльності об'єктів, що мають сферу життєво важливих інтересів [2].

Органами державної влади на законодавчому рівні в якості основного способу забезпечення інформаційної безпеки визначено захист життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз [4, с. 25]. Незважаючи на широке вживання даного поняття його сутність в науковому контексті глибоко не досліджена, а сутність і сфера застосування у нормативній, довідковій та науковій літературі однозначно поки що не визначена. Проблеми забезпечення інформаційної безпеки повинні вирішуватися в тісному взаємозв'язку з розробкою правового забезпечення процесів інформатизації, яке в ідеалі має носити прогностичний характер [1].

Актуальність інформаційної безпеки полягає в тому, що інформація здатна чинити такий вплив на людей і технічні комплекси, результати якого можуть носити негативний характер. Інформаційний вплив на людину, нав'язування шкідливої за своїми наслідками інформації, формування негативних звичок і смаків, може викликати погіршення психічного стану, негативну поведінку. З урахуванням темпів і масштабів впровадження комп'ютерів, гаджетів і телекомунікацій такі небезпеки різко зростають. Проблема захисту від інформації, більш істотно складніша проблеми захисту інформації в силу того, що інформаційні загрози надзвичайно різноманітні, а їх вплив далеко не завжди очевидний.

Критерієм забезпечення інформаційної безпеки є наявність стану захищеності життєво важливих інтересів, які встановлюється за сукупністю ознак захищеності. Одночасно громадяни, громадські організації, держави виступають як суб'єкти правовідносин, що своїми діями здатні реалізувати

належні їм права і обов'язки, і здатні відповідати за вчинені правопорушення, у тому числі у сфері інформаційної безпеки. Як об'єкти інформаційної безпеки розглядаються окремі особистості, а також соціальні групи, спільноти людей або ж інші громадські організації, що мають сферу життєво важливих інтересів.

До життєво важливих об'єктів громадянського суспільства належать громадські організації, матеріальні і духовні цінності, за допомогою яких забезпечується захист прав і свобод громадян. Життєво важливими об'єктами держави є її населення, територія та економіка, за допомогою яких забезпечується реалізація життєво важливих інтересів країни як суб'єкта міжнародного права [2]. Загрози об'єктів інформаційної безпеки виходять від внутрішніх і зовнішніх джерел небезпеки і є сукупністю негативних чинників, здатних при впливі на життєво важливий об'єкт привести до події, і умов, при настанні яких такий вплив реалізується.

Для забезпечення належного рівня інформаційної безпеки у всіх сферах життєдіяльності необхідною є безпосередня і активна участь всіх учасників інформаційних процесів. Тому, ефективне рішення проблеми інформаційної безпеки на всіх рівнях вимагає високоорганізованого кадрового забезпечення, тобто створення системи підготовки на регулярній основі фахівців різних спеціальностей, що володіють відповідним обсягом і рівнем знань і навичок забезпечення інформаційної безпеки [3, с. 30]. Зміст проблем інформаційної безпеки повинен формуватися в суворій відповідності із сутністю проблем інформатизації, а концептуальні підходи до їх вирішення повинні бути взаємопов'язаними з концепціями інформатизації.

Забезпечення інформаційної безпеки держави, фірми, установи, групи суб'єктів, об'єднаних якимись відносинами, починається з формулювання завдання, визначення значущих інформаційних потоків, очікуваних взаємодій стосовно об'єкту середовища, аналізу загроз і побудови системи захисту. Особливо слід відзначити незадовільну забезпеченість фахівцями структур державного управління, сфери економіки і фінансово-кредитних відносин.

Повноцінно сформулювати завдання забезпечення інформаційної безпеки можуть тільки особи, які безпосередньо визначають стратегічні цілі, що захищаються, власники і топ-менеджери системи інформаційних потоків.

Крім вивчення проблематики інформаційної безпеки і захисту інформації, знання в цій галузі розвиваються і систематизуються. Для найширшої категорії фахівців, які є кінцевими користувачами сучасних інформаційних і комунікаційних технологій весь спектр питань з інформаційної безпеки в даний час сконцентрований на інформаційних технологіях. За багатьма основоположними поняттями інформаційної безпеки, що стосуються її правового, організаційного та технічного забезпечення, триває наукова дискусія, невирішеними залишаються окремі проблеми стандартизації в області інформаційної безпеки.

Акцент на захист інформації при використанні інформаційних і комунікаційних технологій, що зберігся за інерцією з часів, коли власником інформації була тільки держава, і вона ж вирішувала всі питання, пов'язані із захистом інформації, а важливим був аспект конфіденційності, в даний час архаїчний [2]. Рішенням специфічних завдань захисту інформації в сучасному кіберпросторі повинні займатися відповідні фахівці, які проектують, створюють і експлуатують комплексні системи захисту інформації. Основним завданням реалізації аспектів інформаційної безпеки в багаторівневій системі інформаційної підготовки є підготовка з питань забезпечення інформаційної безпеки при використанні комп'ютерних засобів і інформаційних технологій.

Для звичайного користувача інформаційних і комунікаційних технологій рівень знань, умінь і навичок щодо застосування інформаційних і комунікаційних технологій повинен розглядатися в багаторівневому контексті. Для вирішення зазначених протиріч, формування професіоналізму, високої інформаційної культури, розвитку інформаційної підготовки в умовах широкомасштабного впровадження інформаційних і комунікаційних технологій з урахуванням їх зростаючої різноманітності і ускладнення, підвищення рівня

компетентності в області інформаційної безпеки і захисту інформації необхідна сучасна наукова основа [4, с. 34-35].

Рівень інформаційної культури характеризує ефективність використання інформаційних ресурсів, адаптивність в інформаційному просторі, сформованому з використанням сучасних інформаційних і комунікаційних технологій при обов'язковому забезпеченні вимог інформаційної безпеки. Інформаційна культура може бути уособлена як відносно цілісна підсистема загальної і професійної культури людини, що є результатом поетапного освоєння інформаційних і комунікаційних технологій в процесі інформаційної підготовки складається з декількох взаємопов'язаних структурних компонентів.

Практична частина інформаційної підготовки повинна бути спрямована на формування міцних навичок забезпечення інформаційної безпеки при використанні в комп'ютерних системах і мережах можливостей загального і спеціального програмного забезпечення, загальнозживаним засобів захисту інформації [1]. У переліку завдань, що вирішуються державою в сфері забезпечення інформаційної безпеки, є інтенсивний розвиток правового регулювання відносин у сфері протидії загрозам, закріплюються пріоритетні інтереси в інформаційній сфері, чому сприяє прийняття значної кількості законодавчих актів. Дані обставини зумовлюють обов'язковість вивчення основ правового забезпечення інформаційної безпеки, змістовним наповненням якого має стати уявлення про правове регулювання відносин в інформаційній сфері.

Концепція інформаційної безпеки повинна ґрунтуватися на розумінні призначення, ролі та цілей цих знань, трактуванні способів їх відображення в якості обов'язкової складової інформаційної підготовки, і представляти собою систему поглядів на основні завдання, принципи формування і напрямки розвитку методичної системи навчання інформаційної безпеки. Для виявлення структури системи, типізації зв'язків, аналізу і визначення компонентів, оптимізації інформаційного середовища найбільш продуктивним є системний підхід [4, с. 45].

Поряд з традиційно розглянутими аспектами інформаційної безпеки і захисту інформації в ній повинні знайти відображення методологічні, правові, організаційно-управлінські аспекти інформаційної безпеки. В контексті інформаційної безпеки повинні бути розглянуті проблеми комп'ютерної етики, що виникають у зв'язку з відсутністю ясності в питаннях про те, які ж етичні обмеження при застосуванні комп'ютерних технологій. Одним з основних результатів дослідження інформаційної безпеки повинно бути усвідомлення того, що безпека інформаційних систем є результатом діалектичної взаємодії деструктивних факторів та механізмів комплексної системи захисту інформації, що забезпечує їх запобігання, блокування, усунення, мінімізацію ризиків.

Список використаних джерел

1. Акімова Л. М. Теоретичні основи державного управління розвитком національної безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток: електрон. наук. фах. вид.* 2015. № 5. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1210> (дата звернення 09.04.2022).
2. Костюк І. Державне управління в Україні в період реалізації адміністративної реформи: основні поняття та категорії. *Державне управління та місцеве самоврядування.* 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2013_1_9.pdf (дата звернення 09.04.2022).
3. Малишко В. М. Актуальні проблеми економічної безпеки в системі національної безпеки України. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2015. № 4. С. 29-37.
4. Резнікова О. О., Цюкало В. Ю., Паливода В. О., Дрьомов С. В., Сьомін С. В. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: Аналіт. доп. К.: НІСД, 2015. 58 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ ТА РЕІНЖИНІРИНГУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Олена Козій

науковий керівник – Герасименко О.В., к.е.н., доцент

ЛНУ ім. Івана Франка

Основна функція публічного управління полягає у прийнятті управлінських рішень. При цьому інформація, необхідна для розробки і прийняття рішень та вже ухвалені рішення мають документальну форму. Робота з документами зазвичай займає дуже багато часу, цей процес настільки тривалий та складний, що часто він заважає органам управління здійснювати основні свої функції. Традиційний паперовий документообіг в органах публічної влади дуже сповільнює роботу з документами, є причиною значною бюрократизації апарату управління. Тому виклики, які зараз стоять перед нашою країною, зумовили необхідність впровадити електронний документообіг та реінжиніринг в роботу органів публічної влади.

Реінжиніринг адміністративних процесів - фундаментальний перегляд державного управління шляхом підвищення рівня технічних, організаційних, технологічних та методологічних рішень, створення нових ефективних процесів управління для досягнення високої ефективності за такими показниками, як вартість, якість, час надання послуг [1, с. 66].

Реінжиніринг адміністративних процесів - один із методів радикальної реформи державних служб, який передбачає багаторазове підвищення ефективності органів державної влади за короткий час та із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Основна стратегія реінжинірингу адміністративних процесів у державному управлінні – створити зручне інноваційне середовище для

користувачів адміністративних послуг, де, з одного боку, максимально задовольняються потреби користувачів (споживачів), з іншого – ефективність державного управління та місцевого управління зростає.

Метою реінжинірингу адміністративних процесів є:

- зменшення адміністративного навантаження на населення та підприємців, включаючи скорочення витрат часу та ресурсів, зменшення кількості та спрощення процесів;
- підвищення ефективності та стійкості органів державного управління, а також службовців та посадових осіб з урахуванням змін вимог споживачів;
- забезпечення державного захисту інтересів населення та підприємців, а також задоволення потреб в адміністративних послугах;
- розширення доступу до використання адміністративних послуг для населення та підприємців;
- забезпечення відкритості та прозорості в державному управлінні;
- вдосконалення законодавства та усунення корупційних факторів;
- встановлення конкретних меж відповідальності державних службовців та посадових осіб, розробка та впровадження ефективних методів оцінки їх діяльності;
- впровадження сучасних та інноваційних методів державного управління із застосуванням засобів ІКТ [2].

Реінжиніринг офісної роботи та «паперового» управління документами, заснований на використанні сучасних ІКТ, призвів до появи електронного документообігу.

Основним результатом впровадження системи електронного документообігу є створення єдиного інформаційного простору органів державної влади.

Впровадження системи електронного документообігу сприяє підвищенню ефективності органів державної влади за рахунок:

- оптимізації документообігу та ведення обліку;

- забезпечення оперативної взаємодії органів влади між собою шляхом створення єдиного для них потоку документів на основі єдиної інформаційної системи;

- забезпечення прозорості схем документообігу та можливості відстежувати, хто і на якому етапі опрацювання документу;

- впровадження своєрідної єдиної бази знань та інформаційної системи, що зберігає всі документи, які мають працювати з державними службовцями та посадовими особами, та легкий доступ до неї;

- встановлення автоматичного контролю за виконанням постанов та розпоряджень органів державної влади;

- усунення потреби державних службовців та посадових осіб виконувати багато рутинних операцій під час роботи з документами [3].

Автоматизація управління документацією та діловодством за допомогою електронного документообігу дозволяє створити умови та можливості для вдосконалення організаційної структури та процесів управління в органах державної влади, забезпечити вирішення поточних та майбутніх проблем їх інформатизації при формуванні електронного уряду.

Якщо розглядати результати більш вузько, то можна відзначити інші переваги як для менеджерів, так і для виконавців. Що дає система електронного документообігу управлінцю? Перш за все це можливість контролю за виконанням підлеглими документів та інструкцій, а також – зручний пошук документів, доставка завдань, у тому числі не пов'язаних з документами (так звані усні інструкції), можливість працювати з документами, відсортованими за пріоритетом у будь-який час (у тому числі віддалено, не знаходячись на робочому місці, і навіть із мобільного пристрою).

Що впровадження системи електронного документообігу дає виконавцю? Моніторинг факту виконання та строків, пошук документів, надсилання документів на затвердження, підписання, реєстрація в електронній формі, отримання документів та завдань на них, створення звітів про виконання,

відстеження строків і, що важливо, безпечне зберігання документів у спільних папках із обмеженим доступом.

Однак, не зважаючи на значні переваги електронного документообігу, органи публічної влади в Україні зіштовхуються з певними труднощами під час його впровадження, основними з яких є:

- недостатня компетентність працівників в питаннях практичного використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- відсутність єдиної стандартизації діяльності, пов'язаної із застосуванням ІКТ в органах публічної влади;
- застарілість комп'ютерної техніки в державних органах;
- низький рівень використання відкритого програмного забезпечення;
- невпорядкованість впровадження різних систем електронного документообігу в органах публічного управління [4].

Отже, реінжиніринг адміністративних процесів є одним із методів радикальної реформи державного управління. Інформаційні технології використовуються при реінжинірингу адміністративних процесів для аналізу та проектування нових ефективних адміністративних процесів та управління ними. Впровадження системи електронного документообігу сприяє підвищенню ефективності органів державної влади, знижуючи при цьому бюрократичні прояви у функціонуванні органів публічної влади. Основним результатом впровадження системи електронного документообігу є створення єдиного інформаційного простору органів державної влади.

Список використаних джерел

1. «Інформаційні технології в державному управлінні» (Ініціативи Президента України). *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського*. 2021. URL: http://nbuviap.gov.ua/images/informaciyni_tehnologii/2021/2.pdf

2. Деякі питання реформування державного управління України: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План від 21.07.2021 № 831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>

3. Копняк К.В., Покинйчереда В.В. Електронний документообіг в публічному управлінні: проблеми впровадження, переваги та перспективи. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1798>.

4. Подворнюк О. О., Поліщук Н. В. Перспективи впровадження електронного документообігу в публічному управлінні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2021. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/5_2021/6.pdf

ОСОБЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ БЮРОКРАТИЧНИХ ПРОЯВІВ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ НА ОСНОВІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Христина Козій

науковий керівник – Герасименко О.В., к.е.н., доцент

ЛНУ ім. Івана Франка

Необхідно відзначити, що слід розрізняти поняття «бюрократія» і «бюрократизм». Перше поняття – «бюрократія» – використовується для визначення певної організації, системи роботи апарату управління, заснованої на певних правилах і приписах, що здійснюється чиновниками-професіоналами. Бюрократизм сприяв перетворенню державного апарату на самодостатню силу, яка формально функціонує в межах закону, але не в національних, а в приватних чи корпоративних інтересах. Фундаментальною основою бюрократизму є відчуження громадян від влади, обмеження їх прав і свобод, панування бюрократичного апарату над суспільством [1, с. 187].

Після тривалого вдосконалення бюрократії на початку 1980-х років більшість розвинених країн зазнали негативних наслідків бюрократизму: «роздутий» апарат, який не в змозі швидко реагувати на соціальні проблеми та вимоги. У відповідь на цей виклик спочатку Великобританія та США, а потім інші розвинені країни почали реформувати державне управління. Одним з головних завдань цієї реформи була розробка ефективних заходів боротьби з бюрократизмом. Складність реформи була наслідком необхідності постійного виконання всіх державних функцій, уникнення соціальних потрясінь та конфліктів. Однак, у переважній більшості розвинених країн реформа державного сектору в цілому може вважатися успішною.

Отже, виходячи зі світового досвіду, можна виділити кілька ключових сфер їх впровадження:

1. Зменшення розміру та обсягу повноважень державного сектору. Важливим кроком у протидії бюрократії є не лише скорочення чиновників, а й суттєве зменшення їх функцій та повноважень, що означає усунення непотрібних адміністративних бар'єрів, скасування надмірних та повторюваних повноважень влади, скорочення переліку товарів і послуг, для виробництва яких необхідна обов'язкова державна сертифікація, передачу державних повноважень у сфері соціальних послуг, технічного контролю, фінансової перевірки, оціночної діяльності тощо недержавним органам. У відповідності до цього, багатьма розвиненими країнами проводилась політика демонополізації. Однією з перших дану політику почала проводити Великобританія за керівництва М. Тетчер. Також була поширена практика укладання договорів з недержавними або приватними суб'єктами господарювання на виконання певних видів робіт. Іноді, зокрема у Великобританії та Сполучених Штатах, цілі сфери (дошкільна освіта, соціальний захист тощо) передавалися недержавним організаціям.

2. Удосконалення системи надання державних (адміністративних) послуг. Ця тенденція була пов'язана з поширенням поняття «новий публічний менеджмент» у США, Новій Зеландії, Австралії та ряді країн Західної Європи. Відповідно до цієї концепції, державні установи у своїй діяльності повинні бути сконцентровані на наданні послуг громадянам. Задля цього державні установи запозичували ряд процедур у приватного сектора та переходили на відносини з громадянами за системою «надавач послуг – замовник». Практично це означало не лише переключення уваги державних службовців з правил (процедур) на результат, а й створення цілої мережі багатофункціональних центрів надання державних (адміністративних) послуг – так званих «цивільних офісів» (багатофункціональних центрів, центрів комплексного обслуговування та центрів обслуговування населення тощо), що дозволило в одному місці проводити більшість найактуальніших адміністративних процедур (довідки, соціальна допомога, паспорти, ліцензії тощо) [2].

Досліджуючи досвід демократичних країн щодо протидії бюрократизму необхідно зазначити, що одним із лідерів у цьому напрямі є Великобританія. З метою запровадження новаторських підходів у процес реформування державної служби, електронного уряду і протидії бюрократизму в 2012 р. радником британського уряду став Джиммі Уейлс, американський підприємець і засновник «Вікіпедії», ідеолог вікі-концепції. Філософія «Відкритого уряду» (open-source governance), яку він пропагує, полягає в максимальній прозорості даних і дій, а також у безпосередній участі громадян; ідея «краудсорсінгу», або «колективного розуму» – в тому, щоб максимально залучити британців до опрацювання законів та урядових рішень. Слід зауважити, що концепція «Відкритого уряду» включає проект Red Tape Challenge, запущений ще у квітні 2011 р. Його метою є збирання ідей громадян щодо «зайвого» законодавства шляхом публікації на сайті збірки правил і законів з певних тем. Потім пропозиції громадян направляються у профільні міністерства і опрацьовуються протягом трьох місяців [3, с.153].

Наразі Україна наслідує приклад прибалтійських країн у розвитку електронної демократії. Ще понад десять років тому Естонія, а за нею Латвія і Литва взяли курс на розвиток сучасних інформаційних технологій. Спочатку офіційний Таллін просто відмовився від паперів, замінивши паперову бюрократію на електронні файли в урядовій мережі. Сьогодні ця невелика європейська країна на шляху побудови цифрової держави випередила багатьох світових лідерів. Світовий банк ставить Естонію на вищій рівень за ефективністю державного управління, у порівнянні з її сусідами. Для громадян цієї країни електронне посвідчення особи, електронна медична картка, електронний підпис, електронний уряд – стали повсякденністю. Звичним зараз в Естонії є інтернет-голосування на виборах, подання через інтернет податкових декларацій. Спілкування віч-на-віч між службовцями та громадянами просо відсутнє або зведене до мінімуму. У них практично немає бюрократії в європейському розумінні цього слова [4]. Усі питання, що

виникають між громадянами та державою вирішуються не виходячи з дому. У державній мережі можна знайти усі дані: від статистичних та судових архівів до медичних карток і скарг. Система працює таким чином, що будь-хто, просто передивляючись дані чи, тим більше, вносячи у них зміни, автоматично відображається в історії системи. Це дозволяє швидко виявити нечесного чиновника. Тому Естонія сьогодні займає високі сходинки у рейтингу найменш корумпованих країн.

Важливим кроком України у подоланні негативних проявів бюрократії став запуск на початку 2020 року порталу електронних державних послуг мобільного додатку «Дія». «Держава має бути для людини просто сервісом. Зручним та, найголовніше, – простим і зрозумілим», — сказав президент Володимир Зеленський, починаючи презентацію «Дія» [5]. На сьогодні в цьому додатку доступні такі документи як посвідчення водія, страхування автомобіля, студентський квиток, паспорт громадянина України та ін. На порталі «Держава і я» можна отримати різні державні послуги, а до 2024 року метою уряду є переведення 100% державних послуг у режим онлайн. По суті, цей портал є першим і єдиним в Україні сервісом електронного надання необхідних послуг громадянам без бюрократичної тяганини.

Отже, бюрократизм — це явище, яке спотворює використання особливостей бюрократії, таких як безособове управління, чітке дотримання правил та процедур, «канцелярщина», «негнучкість» тощо. Проаналізувавши досвід протидії бюрократизму інших країн, варто зазначити, що він є дуже корисним для України. Для протидії бюрократизму у більшості розвинених країн було проведено адміністративні реформи. Нашій країні потрібно ухвалити відповідні закони в яких було б використано кращий світовий досвід, враховуючи при цьому специфіку української політичної системи.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми державного управління. *Збірник наукових праць*. 2017. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/NADU/APDU/APDU-52-2017.pdf.
2. Грабар Н.С. Світові практики протидії бюрократизму: досвід для України. *Pressing problems of public administration*. 2017. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-2/doc/6/04.pdf>.
3. Порайко А.М. Демократичні засади протидії бюрократизму в системі державного управління: дис. канд. держ. упр.: 25.00.01 / Київ, 2017. 195 с.
4. Естонія – країна, де перемогла електронна демократія. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26955015.html>.
5. Держава в смартфоні: як буде працювати застосунок «Дія» і чи потрібно хвилюватися за безпеку. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/02/7/656775/>.

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Ірина Колодій

науковий керівник - Ковалів В.М., к.е.н., доцент

Львівський національний університет природокористування

Військова та економічна агресія росії проти України, нестабільність та динамічні зміни, що постійно відбуваються у сучасному ринковому середовищі, призводять до різноманітних негативних явищ, які мають суттєвий вплив на функціонування підприємств. Сьогодні ще однією з головних причин таких проблем є недостатній професійний рівень управлінського персоналу, який би мав своєчасно розпізнавати кризові ситуації і миттєво на них реагувати.

Сучасні системи економічної безпеки мають бути модернізованими, здатними своєчасно спрогнозувати появу нових небезпек і загроз, визначити їх ступінь загрози для економічної безпеки сільськогосподарського підприємства.

Розглядаючи визначення поняття «антикризового управління», на сьогодні існує багато його інтерпретацій. Аналіз опрацьованих нами визначень, що дістали своє відображення у працях міжнародних та вітчизняних науковців, свідчить, що антикризове управління опосередковано є функцією менеджменту.

Колектив авторів [1] у своїй науковій праці виокремлює поняття «антикризове управління підприємством» як систему, яка являє собою комплекс заходів стратегічного спрямування, що допомагають усувати проблеми, які виникають у його діяльності.

Отже, розглянемо стратегії антикризового управління, які вже використовувались у практичній діяльності.

Аналізуючи зміст антикризового управління, а також напрацювання вітчизняних та зарубіжних учених, виокремлюють п'ять різновидів стратегій антикризового управління [2].

Стратегія антикризового розвитку підприємства має включати два типи стратегії – стратегія подолання кризи й стратегія недопущення кризи.

Таким чином, стратегічне антикризове управління має бути підґрунтям оперативного менеджменту, що включає, за допомогою постійного моніторингу внутрішнього й зовнішнього середовища, контроль поточної ситуації, вибір і реалізацію стратегії подолання кризи й стратегічного управління, до якої входить прогнозування ситуації в майбутньому.

Запропоновані вище стратегії являють собою паралельну класифікацію відомих стратегій розвитку підприємств за стадіями життєвого циклу організації і показують їхню антикризову спрямованість. На практиці стратегія антикризового розвитку доповнює існуючу стратегію підприємства, тим самим, надаючи стратегічному управлінню на підприємстві антикризову спрямованість, вирішуючи першочергове завдання – недопущення кризи, а отже – стабільний розвиток підприємства. В цілому, запропонована стратегія антикризового розвитку сприяє підвищенню ефективності управління підприємством [3].

Стратегія фінансового оздоровлення призначена для подолання неплатоспроможності і попередження подальшого банкрутства сільськогосподарського підприємства.

Механізм планування й реалізації стратегії антикризового розвитку, заснований на теорії управлінського циклу, являє собою процес підготовки управлінських рішень, що складається зі строго визначеної послідовності етапів.

Першим етапом даного механізму є обґрунтування системи ключових стратегічних індикаторів антикризового розвитку підприємства.

Другий етап включає обґрунтування способів оцінки ключових стратегічних індикаторів.

На третьому етапі розробляються методики обґрунтування «критичних» значень системи ключових стратегічних індикаторів антикризового розвитку підприємства та розробляється алгоритм вибору типу антикризової стратегії для розвитку сільськогосподарського підприємства.

Відмінними рисами механізму є: його застосовність винятково на стадії реалізації основної стратегії; включення двох циклічних алгоритмів: вибору стратегії подолання кризи, вибору стратегії недопущення кризи; проведення діагностики передкризового стану підприємства, що підсилює превентивну функцію антикризового керування, використання прогнозування системи ключових стратегічних індикаторів антикризового розвитку підприємства [4].

Основним завданням механізму є підготовка стратегічних антикризових управлінських рішень, які впливають на економічну безпеку сільськогосподарського підприємства.

Перехід до випереджаючого антикризового управління підприємством треба будувати на розробці стратегічного плану розвитку підприємства; активній маркетинговій та збутовій політиці; впровадженні нових технологій управління фінансами; здійсненні діагностування фінансового стану підприємства і доведенні його результатів до власників, потенційних інвесторів та кредиторів.

Досліджуючи процеси впливу криз на діяльність сільськогосподарських підприємств, варто зазначити, що основними проблемами, які на даний час спостерігаються у виробників аграрної продукції це: логістика, порушення процесів імпорту та експорту, забезпечення паливно-мастильними матеріалами та деякими запчастинами, нестача оборотних коштів та високі ціни на добрива, яких не вистачає. Введення воєнного стану в Україні, через російсько-українську війну, а з ним і загальної мобілізації, залишає агросектор без кадрів.

Загалом робочих рук на час посівної кампанії бракувало завжди, а в умовах мобілізації цей дефіцит збільшився.

Загалом, понад 30% сільськогосподарських полів України не використовуватимуть для посіву зернових через бойові дії. Забезпечення продовольчої безпеки країни залежить від виконаних у строк польових робіт, що на сьогодні виступає першочерговим завданням для виробників сільськогосподарської продукції.

Конкретний зміст управлінських заходів залежить від глибини фінансової кризи. Так, залежно від реального фінансового стану підприємства обумовлюється й мета та інструментарій антикризового управління. Якщо підприємство опинилося у фінансовій кризі, мета антикризового управління – подолання фінансової кризи (фінансове оздоровлення підприємства.)

До найбільш поширених заходів профілактики кризи на підприємстві можна віднести: стратегічне планування діяльності підприємства, належний розподіл ресурсів на всіх рівнях управління, використання ефективної системи контролю, залучення зовнішніх консультантів при недостатній компетентності керівництва з різних питань, аналіз конкурентоспроможності, маркетинговий аналіз ринку, фінансовий аналіз, аналіз ефективності системи мотивації персоналу, прогнозування ризиків та прийняття заходів щодо їх зниження [5].

Ефективний фінансовий менеджмент передбачає здійснення щоденного аналізу результативності роботи підприємства, структури його витрат. Для ухвалення адекватних й економічно обґрунтованих рішень по усуненню криз необхідною умовою є їх оцінка, що визначає ступінь глибини кризи і рівень його розвитку, який можна одержати в результаті діагностики підприємства.

Список використаних джерел

1. Балаш Л.Я. Особливості антикризового управління підприємствами. *Приазовський економічний вісник. Випуск 3(14)*. 2019. С. 136 – 140
2. Іртищева І.О. Обґрунтування концепції стратегічної програми в антикризовому управлінні. *Економіст*. 2014. С. 38-40.
3. Костецький В.В. Формування стратегії антикризового управління підприємством. *Економічний аналіз. Випуск 8. Частина 2*. 2011. С. 208 – 211
4. Михайлов М., Білан В. Антикризове управління підприємством: проблеми та шляхи вирішення. *Diss. Тернопіль: ФОП Осадца ЮВ*, 2017.
5. Шапунова О. О. Сутність, завдання та принципи антикризового управління. *Держава та регіони. Економіка та підприємництво*. 2009. С. 228- 232.

ПОТРЕБИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Сергій Кравченко

д.н.держ.упр., професор

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

Високий рівень корупції у будь-якій державі загрожує фундаментальним цінностям суспільства, державному суверенітету та національній безпеці, підриває легітимність влади в очах громадян. Україна за Індексом прийняття корупції у 2021 р. з показником 32 бали зайняла 122 місце серед 180 країн, що свідчить про дуже значну поширеність цього явища та є найгіршим показником серед країн Центральної й Східної Європи [2]. У цьому зв'язку в Стратегії національної безпеки України 2020 р. «Безпека людини – безпека країни» корупція визначена перешкодою виведенню української економіки з депресивного стану, що унеможливорює її стаке і динамічне зростання [3].

Одним з ключових аспектів запобігання корупції є формування антикорупційної культури українського суспільства, насамперед державних службовців. З цього погляду важливе значення має належне правове регулювання етичної поведінки посадових осіб органів державної влади. У цьому зв'язку ще у 2000 р. була прийнята Рекомендація № R (2000)10 Комітету міністрів Ради Європи «Про кодекси поведінки для державних службовців». У ній висловлюється переконання у тому, що просування етичних цінностей є важливим засобом запобігання корупції, та рекомендується урядам держав-членів Ради Європи сприяти прийняттю національних кодексів поведінки державних службовців, керуючись відповідним Модельним кодексом, що є додатком до зазначеної Рекомендації [4].

Відповідна зарубіжна практика є дуже розвиненою. Зокрема, у Німеччині навіть незначний знак уваги, наприклад, плитка шоколаду, може вважатися хабарем, якщо посадова особа отримала у зв'язку з виконанням владних повноважень. Законодавство Швейцарії дозволяє приймати подарунки службовцям, якщо вони не становлять великої цінності та відповідають соціальним нормам, наприклад, вартістю до 200 швейцарських франків для співробітників Федеральної адміністрації [1, с. 115].

У Великобританії з 1998 р. діє Керівництво для державних службовців, що розроблене Секретаріатом Кабінету Міністрів та містить конкретні настанови для посадовців щодо поводження з лобістами у різних життєвих ситуаціях. Крім того, претенденти на посади міністрів повинні подавати вичерпні дані щодо фінансових інтересів – як своїх, так і дружини та дорослих дітей. Спеціальний комітет розглядає ці дані та може порадити претенденту відмовитися від співпраці з певною компанією, фондом або банком [5, с. 115]. У 2007 р. було прийнято Правила про бізнес-призначення державних посадовців. Згідно з ними, міністри та державні службовці зобов'язані отримати дозвіл уряду на призначення до бізнесової структури, якщо з моменту припинення ними службових повноважень пройшло менше 2 років. Питання запобігання конфлікту інтересів парламентарів регулюють кодекси поведінки членів палат Британського парламенту [1, с. 435].

У США в 1977-1978 рр. були прийняті Стандарти етичної поведінки для службовців органів виконавчої влади і Акт етичної поведінки конгресменів, доповнені поправками у 1989, 1991, 1995 рр. Вони досить чітко регламентували питання запобігання конфлікту інтересів, у тому числі процедуру так званих «обертових дверей». Виконавчий указ Президента США «Етичні зобов'язання персоналу виконавчої влади» 2009 р. ще посилив цю регламентацію у частині призначень на посади в урядових структурах колишніх лобістів, обмежень їх діяльності, а також утримання посадових осіб від лобіювання після припинення службових обов'язків [1, с. 426].

Згідно з Кодексом щодо конфлікту інтересів для членів Палати громад Канади 2004 р., зазначені особи зобов'язані при прийнятті правових актів додержуватися стандартів, що передбачають перевагу суспільних інтересів над приватними. Крім того, члени Палати громад повинні повідомляти Управлінню комісара з етики та конфлікту інтересів інформацію про себе та близьких осіб щодо активів, боргів, джерел доходів, пільг, пов'язаних з урядовими контрактами і діями, від яких вони можуть отримати вигоду. З 2007 р. діє також Акт про конфлікт інтересів, спрямований на його урегулювання серед державних посадовців виконавчої влади шляхом встановлення правил, що мінімізують суперечності між суспільними і приватними інтересами на користь перших при прийнятті управлінських рішень [1, с. 432].

У нашій державі в недалекому минулому діяв Закон України «Про правила етичної поведінки», хоча він справедливо піддавався серйозній критиці. Натомість, зараз відповідного загальнообов'язкового акту немає, оскільки Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджені наказом Національного агентства України з питань державної служби від 5 серпня 2016 р. № 158, для інших органів публічної влади, фактично, мають лише рекомендаційний характер.

Для ліквідації цієї прогалини доцільно затвердити спеціальним законом Кодекс етичної поведінки державного службовця. У цьому документі, враховуючи зарубіжну практику, замість дублювання положень законів України «Про запобігання корупції» та «Про державну службу», мають бути детально регламентовані питання прийняття державними посадовцями подарунків, знаків гостинності чи послуг, подання відомостей про джерела доходів та фінансові інтереси як особисті, так і членів сім'ї, спеціальних обмежень на перехід з державних посад у бізнесові структури (запобігання ефекту «обертових дверей»), представництва державних інтересів в акціонерних товариствах із часткою держави у статутному капіталі,

повідомлення про корупцію колегами по службі, морального заохочення безкорупційної поведінки тощо.

Список використаних джерел

1. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.Л. Федоренка. Київ: Ліра-К; НАДУ. 2016. 524 с.

2. Індекс сприйняття корупції – 2021. URL: <http://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-korupsiyi-2021/> (дата звернення: 5.04.2022).

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року "Про Стратегію національної безпеки України": Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020 / Президент України. *Урядовий кур'єр*. 2020. 16 вересня.

4. Рекомендація № R(2000)10 Комітету міністрів Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців: прийнята Комітетом міністрів на 106 сесії 11 травня 2000 р. URL: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zapobigannya%20ta%20protydiya%20proyavam%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_DS.pdf (дата звернення: 5.04.2022).

5. Чемерис І.В. Зарубіжний досвід протидії корупції в системі державного управління. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 3(12). С. 110-118.

СОЦІАЛЬНО-УПРАВЛІНСЬКІ ФАКТОРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Володимир Криса

науковий керівник – Парубчак І.О., д.н.держ.упр., професор

Львівський національний університет ветеринарної

медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Сучасна держава не може функціонувати без громадян, які відчують свою належність до нації та держави і відчують відповідальність за її розвиток. В ролі суспільної інтеграції кожен індивід вільний і має право вибирати свою тактику ідентичності; будь-яка принципова позиція заслуговує на повагу. Обов'язок держави – взаємодіяти і співпрацювати з усіма громадянами, незалежно від їх вибору та згуртувати суспільство на підставі спільних цінностей, сприяючи цьому процесу демократичними засобами.

Конфесійні відносини є важливою сферою реалізації політики ідентичності у тих суспільствах, в яких поняття національності тісно пов'язане з релігійною приналежністю. Така ситуація характерна, перш за все, для моноконфесійних держав, у яких приналежність до єдиної церкви чи віри є важливим фундаментом суспільної злагоди та складовою частиною національної самосвідомості. Актуалізація зв'язку між конфесійною і національною приналежністю відбувається і в розділених суспільствах, політика підтримки національної ідентичності може бути спрямована на підтримку конфесійної солідарності спільноти, або на нейтралізацію конфліктогенного потенціалу релігійних протистоянь.

Громадянська участь – це діяльність на користь суспільства, захист інтересів і включення суспільства в процеси політики самоврядування, держави і є важливою основою демократії [3]. Реалізація громадянської участі

здійснюється внаслідок задіяності у громадські організації, політичні партії, участі у виборах, зборах. Громадянське суспільство – це форма демократичного державного суспільства, яку характеризує відповідальність індивіда за загальні проблеми суспільства і держави, вміння співпрацювати для досягнення спільних цілей і участь в ухваленні рішень за допомогою демократичних інституцій.

Особливості участі громадян у життєдіяльності суспільства важливо зрозуміти через призму громадянської освіти та беручи участь в заходах громадянського суспільства і організовуючи їх. Від імені загальних інтересів суспільства державна політика такі заходи повинна заохочувати через розуміння історії, подій минулого і соціально-політичних процесів, їх інтерпретації. Таке розуміння формує державна політика, завданням держави є сприяти розвитку громадянського суспільства, пропонуючи мотивуючі засоби і можливості освоєння загальних основ громадянської участі у згуртованому суспільстві.

Активне громадянське суспільство сприяє загальному розвитку держави і згуртуванню нації, участь в ньому збільшує соціальний капітал кожного свідомого громадянина. Військово-армійське середовище держави традиційно вважається частиною суспільства, чи не найбільш патріотично налаштованих та відданих національній ідеї. Мобілізація патріотичних почувань та формування стійкої національної самосвідомості є необхідною складовою підготовки кадрів, основним призначенням яких є захист Вітчизни.

Спільні національні цінності – це мова і культурний простір, довіра демократичним цінностям, свобода та відповідальність громадянинаа людську гідність, права людини, толерантність до відмінного, громадська активність, віра в можливості людини покращити соціум [1]. Важливими є загальне розуміння історії, подій минулого і соціально-політичних процесів, їх інтерпретація. Таке розуміння формують як індивідуальні особливості, так і державна політика, освіта, соціально-гуманітарні фактори у суспільстві.

Політика національної ідентичності громадянського суспільства та інтеграції підкреслює принцип доповнення ідентичності, згідно з яким різні ідентичності не виключають, а збагачують один одного. Активне громадянське суспільство сприяє загальному розвитку держави, участь в ньому розвиває соціальний капітал кожного громадянина. Громадянське суспільство сприяє згуртуванню нації на підставі як національних, так і демократичних цінностей.

Громадянська активність охоплює широкий спектр дій: участь у виборах, участь у професійних асоціаціях і самоврядуванні, вона включає в себе об'єднання у неформальні спілки, а також збори у власних і суспільних інтересах. Це покращує якість публічної політики, з урахуванням цієї проблеми діюча політика інтеграції повинна вдосконалити правове і фінансове регулювання, щоб сприяти інституційній ємності товариств, якісній участі громадських організацій в процесі прийняття рішень, зміцнюючи їх в якості соціальних партнерів, а також заохочуючи делегування державних повноважень у сферах, де це припустимо і можливо, особливо в питаннях громадянської освіти.

Поряд з недержавними організаціями громадянську активність характеризує також розвиток нових форм участі – територіальні громади, форуми громадян, неформальні об'єднання, використання соціальних медіа. Часто вони пропонують оригінальний підхід у вирішенні соціальних і політичних проблем. Таким чином, політика інтеграції не тільки повинна заохочувати традиційну громадянську участь, а й зміцнювати її нові форми, а демократія не може повноцінно функціонувати без незалежних і якісних засобів масової інформації.

Спорт у сучасному світі є сферою найбільш резонансних та емоційно забарвлених проявів національної гордості та самоповаги. Розвиток найбільш популярних і видовищних, зокрема, олімпійських видів спорту належить до числа пріоритетів державної політики провідних країн світу. Спортивні перемоги є важливою складовою національного престижу, а вболівання за

національні команди та спортсменів на міжнародних змаганнях нерідко перетворюються на потужні патріотичні демонстрації. Заохочення до успіху спортсменів та використання спортивних заходів з патріотичною та пропагандистською метою стало вже звичною практикою у багатьох країнах.

Вирішальне значення має зміцнення незалежних і професійних громадських ЗМІ, необхідно збільшити присутність громадських засобів масової інформації в інтернет-середовищі, яке використовують все більше людей, особливо серед молоді. Завдання державного управління – як зміцнювати вже існуючі мережі соціальної безпеки, так і пропонувати інноваційні дії, використовуючи всі ресурси місцевих громад, в тому числі школи, бібліотеки, культурні центри та інші культурні установи, щоб допомогти включитися громадянам у суспільство [2]. Завдання громадянської освіти сприяти розвитку індивідуальної відповідальності за державу, а також прищепити кожному індивіду навички, знання, відносини і цінності громадянського участі.

Діяльність мас-медіа формує загальне інформаційне і комунікативне поле, на якому відбувається усвідомлення своєї національної ідентичності та корекція уявлень про неї більшістю громадян. Інформаційна політика, складовою частиною якої є захист національного інформаційного простору, покликана, серед іншого, відтворювати основні маркери ідентичності в актуальному соціальному, політичному і культурному контексті. Основні інформаційні канали сприяють утвердженню своєрідного стандарту національного самоусвідомлення, що складається з сукупності стереотипів масової свідомості; мобілізації патріотичних настроїв та переконань; виявленню та розв'язанню різноманітних конфліктів та розколів, що виникають у суспільстві з питань ідентичності.

Це засіб зміцнення національної і громадянської ідентичності та усвідомлення сукупності цінностей суспільства. Завдання політики інтеграції – підтримати створення демократичної і відкритої системи освіти, що заохочує

самоініціативу молоді, вміння співпрацювати, примножувати навички громадської участі та почуття відповідальності за те, що відбувається в країні. Державна ідеологія, сформована із знань і відносин до найбільш значущих історичних подій, об'єднує суспільство, правильно організована соціальна пам'ять пропонує орієнтири для моральних норм, зміцнює державне і геополітичне відчуття приналежності.

Музейна та туристична інфраструктура виконує функцію збереження матеріальних свідчень культурно-історичної обґрунтованості концепції ідентичності та є центрами її внутрішньої та зовнішньої репрезентації. У демократичних країнах державницька ідеологія – це особливий напрям державної політики, яка, не втручаючись в академічні історичні дослідження, зменшує можливості конфліктуючих репрезентацій історії примножувати розбіжності в соціальних відносинах сьогодення [4]. Система державного телебачення і радіомовлення залишається сьогодні важливим комунікативним каналом поширення офіційної державної інформації.

Держава і демократія не може функціонувати без суспільства і громадян, які відчують свою належність до відповідної держави і відчують відповідальність за неї. Зберігати, зміцнювати і розвивати громадянське суспільство – відповідальність і обов'язок держави як перед прийдешніми поколіннями, так і перед світовим співтовариством. Країни, що зберігають і розвивають свою національну і культурно-історичну ідентичність, отримують значні порівняльні переваги в глобальному світі.

Національна та культурно-історична ідентичність нації визначає ідеологію держави, яка базується на мові, культурі та національній пам'яті. Демократичне суспільство може добре функціонувати лише в тому випадку, якщо громадяни візьмуть на себе відповідальність за свою державу, і за допомогою управлінських інституцій братимуть участь у вирішенні суспільних проблем. Дані сфери регулюються за допомогою ідеології та інституцій, а основу державницької ідеології становить нормоутворення та інформаційна

діяльність. Залежно від наявного стану національної спільноти, проблем і викликів, що стоять перед нею в даний історичний момент, визначаються пріоритети ідеології держави. Визначення напрямів та пріоритетів державницької ідеології вимагає врахування усіх умов становлення національної спільноти, її об'єктивного стану та особливостей суспільного самоусвідомлення.

Список використаних джерел

1. Канавець М.В. Роль громадськості у просуванні реформи державного управління. *Право та державне управління*. 2017. №1(26). С.170–177. URL: www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2017/29.pdf (дата звернення: 26.09.2021).
2. Лібанова Е.М. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки: колективна монографія / Е.М. Лібанова, О.В. Макарова, І.О. Курило та ін.; за ред. Е.М. Лібанової. К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2012. 320 с.
3. Резнікова О.О., Цюкало В.Ю., Паливода В.О., Дрьомов С.В., Сьомін С.В. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: аналіт. доп. К.: НІСД, 2015. 58 с.
4. Степанко О.В. Сутність, мета, завдання та складові гуманітарної сфери. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 3. С. 201–208. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2012_3_29 (дата звернення: 01.10.2021 р.).

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Юрій Кузьмінов

науковий керівник – Парубчак І.О., д.н.держ.упр., професор

Львівський національний університет ветеринарної

медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Забезпечення житлом окремих пільгових категорій громадян, зокрема учасників бойових дій та осіб прирівняних до них, учасників війни, військовослужбовців, дозволяє стверджувати, що вказані категорії громадян мають значні проблеми із житлом. Удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики України повинно передбачати налагодження стабільних фінансових потоків у будівництво з метою підвищення координації між темпами формування ринку іпотечних кредитів і нерухомості.

Ефективно функціонуюча система іпотечного житлового кредитування, заснована на диференційованому підході до різних категорій громадян і охоплює інвестиційно-будівельну діяльність, механізми надійного накопичення коштів населення і довгострокове іпотечне кредитування у поєднанні з адресною державною підтримкою спроможна істотно сприяти розв'язанню проблеми забезпечення житлом громадян.

Військовослужбовці та члени їх сімей, які проживають разом з ними забезпечуються службовими жилими приміщеннями, що повинні відповідати вимогам житлового законодавства. Сьогодні основні проблемні питання житлового будівництва полягають у суперечливості та певній елементарності нормативних актів, які регулюють цю сферу правовідносин. Вони регулюються не лише нормами житлового права, а й податковими нормами в галузі звільнення від оподаткування будівництва житла, нормами господарського

права щодо інвестиційної діяльності на ринку житла, нормами цивільного, адміністративного, земельного права.

Малоефективна діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у даній царині призводить не до покращення соціальної ситуації шляхом забезпечення житлом даної категорії громадян, а до негативного сприйняття самої сутності існування даної програми. Питання кредитування будівництва житла з економічно адекватними показниками для даних категорій не знаходять відображення в нормах чинного законодавства.

Подальше ігнорування уповноваженими органами заходів щодо пошуку вирішення існуючих проблем у сфері будівництва призводить до неможливості реалізації основних завдань. Замовники будівництва не виконують програмні завдання щодо створення фондів службового житла, систематичне порушення встановлених законодавством тендерних процедур, укладення численних ризикованих угод із підрядниками, які не виконували умов попередніх договорів призводить до втрати зворотного зв'язку та звітності між витраченими коштами та отриманими результатами.

Постановою ВРУ від 23.02.2006 р. було схвалено Рекомендації парламентських слухань «Про стан забезпечення житлом та іншими гарантіями соціального захисту військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб» [4]. Учасники даних парламентських слухань, відзначали, що дана проблема є однією із найскладніших соціальних проблем України, постійно загострюється, а тому потребує невідкладного й дієвого втручання ВРУ, Президента України та КМУ в її розв'язання, а відсутність єдиної державної стратегії радикального вирішення соціальних проблем даних категорій осіб, і підміна рішучих та кардинальних заходів обмежено дозованими фінансовими видатками, призвели до накопичення житлових та інших труднощів у соціальній сфері.

Згідно ст. 43 ЖК України громадяни, які перебувають на обліку та потребують поліпшення житлових умов, жилі приміщення надаються в порядку

черговості, а відповідно до п. 39 Правил обліку зазначається, що громадянам, які перебувають на квартирному обліку, жилі приміщення надаються в порядку загальної черги, крім осіб, що мають право першочергового та позачергового одержання жилих приміщень. Важливим кроком щодо забезпечення житлом зазначеної категорії громадян стала Комплексна програма забезпечення житлом військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, посадових осіб митної служби та членів їх сімей, затверджена постановою КМУ [2].

Одним із найважливіших аспектів соціального захисту військовослужбовців безумовно, є забезпечення їх та їх сімей житлом. Це питання розглядається не лише як гарантована законодавством норма, але й як визначальний критерій благополуччя військовослужбовців та створення усіх необхідних умов для належного виконання ними своїх обов'язків. З метою ведення обліку безквартирних осіб та осіб, які потребують поліпшення житлових умов, правильного розподілу житлової площі створені відповідні житлові комісії. Службові житлові приміщення надаються військовослужбовцям за місцем проходження ними військової служби.

Службове житлове приміщення надається незалежно від перебування військовослужбовця на квартирному обліку без урахування пільг, передбачених при забезпеченні громадян житлом. При наданні службового житла не враховується право на додаткову житлову площу. У разі переміщення військовослужбовців по службі, пов'язаного з переїздом в іншу місцевість, службові житлові приміщення, які вони займали за попереднім місцем служби, підлягають звільненню у двомісячний термін з дня видання наказу про виключення із списків особового складу. Військовослужбовець та члени його сім'ї зобов'язані негайно звільнити займане ними службове житлове приміщення у разі одержання, придбання житла для постійного проживання або вибуття для виконання службових обов'язків за кордон разом з членами сім'ї [1].

Квартирний облік передбачає надання тільки постійного житла. Постійне житло за місцем проходження служби можуть отримати тільки ті військовослужбовці, які мають вислугу 20 років і більше, і які при цьому, не отримували постійного житла. Зазначена норма діє на підставі статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», а також постанови Кабінету Міністрів України від 03.08.06 № 1081 „Про затвердження Порядку забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей житловими приміщеннями”. Військовослужбовці, які зараховуються на квартирний облік на пільгових засадах або користуються правом першочергового та позачергового одержання житлових приміщень, зазначають це в рапорті з додаванням до нього відповідних документів. п

Військовослужбовці, які перебувають на обліку, у разі переміщення по військовій службі, пов'язаному з переїздом в іншу місцевість, зараховуються на облік за новим місцем служби разом із членами їх сімей зі збереженням попереднього часу перебування на обліку, а також у списках осіб, які користуються правом першочергового або позачергового одержання житла [3]. Перебування військовослужбовця на квартирному обліку за останнім місцем служби, а також у списках осіб, які користуються правом першочергового та позачергового одержання житлових приміщень, підтверджується довідкою про перебування на обліку за попереднім місцем служби та зняття з обліку.

Різноманітність моделей використання коштів, передбачених у державному бюджеті за відповідною бюджетною програмою, головних розпорядників бюджетних коштів та відповідальних виконавців бюджетної програми, розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня, та об'єктів на придбання яких можуть бути спрямовані бюджетні кошти зумовлює незручності при закупівлі житла для зазначеної категорії громадян та труднощів при закупівлі житла за різними бюджетними програмами.

Список використаних джерел

1. Ісаєнко Д. В. Стратегія формування державної соціальної політики регулювання розвитку житлового будівництва в Україні. *Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з держ. управління*. Х.: ДокНаукДержУпр. 2011. Вип. 4 (8). С. 96-102.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства: Закон України від 09.04.2015р. № 320-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua> (дата звернення: 12.04.2022).
3. Про затвердження державної цільової соціально-економічної програми будівництва (придбання) доступного житла на 2010-2017 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2009 р. № 1249. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1249-2009-%D0%BF> (дата звернення: 12.04.2022).
4. Про Комплексну програму забезпечення житлом військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, кримінально-виконавчої системи, службових осіб митних органів та членів їх сімей: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.1999 р. № 2166. URL: www.rada.gov.ua (дата звернення: 12.04.2022).

РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Євген Кучер

*науковий керівник – Нагаєв В.М., д. пед. н., професор
Державний біотехнологічний університет*

Ефективний розвиток українського суспільства значною мірою залежить від відповідного рівня керованості державними процесами в системі публічного управління та адміністрування. Науково-технічні та соціокультурні зміни в економіці та політичному житті України об'єктивно зумовлюють необхідність встановлення нового типу управлінської культури державного службовця. В останні роки система публічного управління суттєво розширила адміністративні стандарти, вийшла на високий рівень цифровізації державних послуг і сьогодні є принципово новим управлінським продуктом всього українського суспільства. Цей процес зумовив необхідність побудови сучасної структури кадрового забезпечення систем державного управління у розрізі професійного формування та розвитку управлінської культури державних службовців.

Державний службовець - це громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті, одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби [1]. Здатність державного службовця здійснювати висококваліфіковану професійну державницьку діяльність з використанням інноваційних технологій та сучасних методів публічного управління визначає

його рівень управлінської культури (УК) та є важливим ресурсом ефективного управління державними процесами.

Метою даного наукового дослідження є обґрунтування методичного супроводу формування та розвитку управлінської культури державного службовця як необхідної умови його ефективної державницької діяльності. Управлінська діяльність стає одним із важливих чинників ефективного функціонування системи публічного адміністрування. Це спричиняє потребу якісного оновлення корпусу державних службовців, підвищення рівня їхньої управлінської культури в контексті сучасних змін в системі соціальної відповідальності та необхідності впровадження гуманістичної парадигми державного управління. Центральним елементом системи публічного управління та адміністрування є державний службовець, який керує не лише людьми, але й соціальними, економічними, політичними, освітніми та іншими технологічними процесами. Оскільки будь-яка технологія управління в апріорі створюється для покращення життя людини, вона безумовно потребує врахування культурологічних аспектів і повинна базуватися на гуманістичній парадигмі та аксіологічній домінанті розвитку суспільства [2].

Поняття «управлінська культура державного службовця» формується на перетині культурологічної, управлінської, психологічної та соціальної наукових галузей, які обумовлюють, пояснюють та структурують суспільний розвиток держави. У сучасних дослідженнях управлінську культуру фахівця визначають як інтегральне особистісне утворення, яке охоплює комплекс морально-етичних цінностей та діяльнісних мотивів особистості, технологічних знань, умінь, навичок проектування і здійснення управлінського впливу на основі сучасних технологій, професійно важливих якостей (демократичність, вихованість, чесність, відкритість, толерантність, здатність до компромісу, креативність, відповідальність, комунікабельність та ін.), що зумовлює ефективну управлінську діяльність [3]. Додамо, що для державного службовця важливого значення набуває така складова управлінської культури, як культура мислення,

яка є однією з форм відображення соціальної дійсності, цілеспрямованості та узагальненим пізнанням людьми існуючих зв'язків в управлінських відносинах, творчим продукуванням нових ідей, формуванням явищ та процесів, що мають соціальний зміст або практичне значення для управлінської діяльності [4, с. 27].

Структура управлінської культури державного службовця за дослідженням багатьох авторів [4; 5] складається з п'яти взаємопов'язаних компонентів: *аксіологічного* (ціннісне ставлення до управлінської праці, технологічної діяльності, до себе як суб'єкта такої діяльності, до особистості підлеглих працівників), *мотиваційного* (комплекс мотивів, цілей, потреб, інтересів, морально-вольових якостей, необхідних у процесі управлінської діяльності), *когнітивного* (обсяг професійних та науково-методичних знань про форми, методи, засоби, технології управлінської діяльності та фахових знань щодо сучасної системи публічного управління), *діяльнісного* (проектування, реалізація та коригування управлінського процесу), *рефлексивного* (усвідомлення, переосмислення та перетворення власного досвіду).

Формування управлінської культури базується на соціокультурній та соціально-ідеологічній основі в межах освітнього процесу з урахуванням вимог суспільства та пріоритетів, окреслених у державних нормативно-правових документах та реалізованих у змісті фахової підготовки фахівців з публічного управління та адміністрування. Сформована управлінська культура в системі публічного адміністрування передбачає володіння фахівцем якісно новим управлінським мисленням (глобальністю та нелінійністю), здатністю до реалізації державницьких функцій; вміннями саморегуляції та раціонального використання часу, системним володінням сучасними знаннями, здатністю до засвоєння і впровадження у соціальне середовище інноваційних державних пропозицій та проектів. Формування та розвиток управлінської культури передбачає необхідність підготовки кадрів в системі публічного адміністрування спроможних транслювати в існуючу національну культуру державницьких структур сучасну ідеологію управління для вирішення проблем

креативного управління соціально-політичними системами [2, с. 11].

На основі системного підходу нами спроектовано модель розвитку управлінської культури державного службовця. Структура моделі складається із методологічно-цільового, суб'єктного, змістового, процесуального та результативно-рефлексивного блоків, які взаємопов'язані між собою. *Методологічно-цільовий блок* об'єднує мету, завдання, наукові підходи та принципи, що обґрунтовують вибір змісту, форм, методів і засобів науково-методичного супроводу формування та розвитку управлінської культури державного службовця. *Суб'єктний блок* відображає багатофакторний суб'єктний вплив на особистість публічного діяча в процесі формування та розвитку його управлінської культури. *Змістовий блок* включає структурні компоненти досліджуваного феномену, програми практичної та методичної роботи, стажування на державній службі та в навчально-практичних центрах профільних закладів вищої освіти. У *процесуальному блоці* представлено методику формування та розвитку управлінської культури державного службовця в умовах публічного управління та адміністрування, яка детермінує етапність, форми взаємодії між суб'єктами управлінського процесу, а також методи, засоби та технології управлінської діяльності. *Результативно-рефлексивний блок* об'єднує критерії, показники та рівні розвиненості управлінської культури, уможливорює встановлення зворотного зв'язку для отримання об'єктивної інформації про динаміку розвитку управлінської культури державного службовця.

Враховуючи специфічні особливості управлінської діяльності державного службовця, обґрунтовано організаційно-методичні умови, що сприяють розвитку його управлінської культури: мотиваційне забезпечення розвитку УК; оновлення змісту підвищення кваліфікації державних службовців; використання технологій змішаного (гнучкого) навчання (самоосвіти); забезпечення методичного супроводу стажування державних службовців та співпраці з суспільними інститутами, громадськими організаціями. Означені

організаційно-методичні умови перебувають у взаємозв'язку та уможлиблюють цілеспрямований розвиток управлінської культури державного службовця на основі системного, культурологічного, аксіологічного, акмеологічного, компетентнісного, особистісно-діяльнісного підходів.

На основі з'ясування цільових та структурних компонентів УК, запропоновано діагностичний інструментарій оцінювання рівнів розвиненості управлінської культури державного службовця за такими критеріями та показниками: аксіологічний (термінальні та інструментальні цінності розвитку УК), мотиваційний (рівень професійної спрямованості; співвідношення внутрішньої і зовнішньої мотивації до розвитку УК), когнітивний (науково-педагогічні, методичні та фахові знання), діяльнісний (управлінські, технологічні, проектувальні, методичні та інші фахові уміння), рефлексивний (здібності до самоаналізу, самооцінювання, саморозвитку).

Беручи до уваги необхідність комплексної оцінки ефективності діяльності державних службовців, нами розроблено відповідну методику розвитку їх управлінської культури в умовах тісного взаємозв'язку теорії та практики державного управління, яка забезпечує обґрунтовані організаційні умови та спрямована на цілісний розвиток визначених компонентів досліджуваного інтегрального особистісного утворення. Реалізація методики відбувається в три етапи: *мотиваційного* (формування у майбутніх державних службовців мотиваційно-ціннісних орієнтирів щодо свого професійного безперервного розвитку); *практичного* (реалізація індивідуальних освітніх траєкторій розвитку управлінської культури); *аналітичного* (оцінювання освітніх результатів досягнення певного рівня управлінської культури та їх аналіз).

Методика формування та розвитку управлінської культури державного службовця інтегрує відповідні організаційні *форми* (семінари, вебінари, тренінги, майстер-класи, онлайн-консультації, творчі групи, конференції тощо), *методи* (кейс-метод, метод проєктів, моделювання управлінських ситуацій,

дискусія, мозковий штурм, ділові та імітаційні ігри, візуалізація, метод модуерації, делегування повноважень та інші), *засоби* (навчально-методичний комплекс розвитку управлінської культури державних службовців, веб-середовище дистанційного навчання, електронні і друковані інформаційні ресурси закладів вищої освіти, фахові суспільно-політичні видання, Інтернет-ресурси), *технології навчання* (проектна, тренінгова, кейс-технологія, технологія науково-методичного супроводу, портфоліо, управлінський коучинг), а також *інструментарій для оцінювання рівнів розвиненості управлінської культури* (опитувальники, тести, методичні кейси, оцінювальні листи).

Висновки. У дослідженні здійснено розв'язання актуального наукового завдання щодо теоретичного обґрунтування організаційно-методичних умов формування та розвитку управлінської культури державних службовців в сучасних умовах державотворення та публічного управління. Результатами дослідження з'ясовано, що оновлення змісту управлінської культури державних службовців є необхідною передумовою їх ефективної публічної управлінської діяльності. Визначено, що забезпечення методичного супроводу розвитку управлінської культури державних службовців сприяє вдосконаленню не лише їх фахових знань, умінь та навичок, але й актуалізації розвитку всього комплексу державницької діяльності в системі публічного управління та адміністрування.

Список використаних джерел

1. Про державну службу: Закон України. Відомості Верховної Ради України. № 4, 2016. DOI: <https://zakon.rada.gov.ua/go/889-19>.
2. Нагаєв В.М. Формування управлінської культури як необхідна умова попередження організаційних конфліктів. *Вісник ХНАУ: «Економічні науки»*. № 4, 2017. С. 31-40.
3. Теорія і практика професійного становлення особистості в

соціокультурному просторі : монографія / Кол. авторів; ред. О. О. Лаврентьєвої, О. П. Крупського, Є. В. Намлієва. Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2014. 360 с.

4. Гаєвський Б. А., Ребкало В. А. Культура державного управління: організаційний аспект: монографія. 2-ге вид. К.: УАДУ при Президентові України, 2018. 144 с.

5. Яшник С. В. Сутнісна характеристика управлінської культури фахівців аграрної галузі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія»*. Вип. 175. Ч. 2. Київ, 2012. С. 265-274.

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Олег Кучинський

науковий керівник - Матвеев М.Е., к.е.н, доцент

Національний лісотехнічний університет України

Цифрова економіка є економічною діяльністю, що базується на використанні інформаційних технологій. Така економіка включає електронний бізнес, електронну комерцію, виробництво і реалізацію цифрових товарів і послуг, використання цифрової валюти. Управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах розвитку цифрової економіки передбачає широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій, баз даних, хмарних технологій, глобальної мережі Інтернет, ЗМІ, мобільних та сенсорних мереж [1].

Окремі галузеві аспекти цифрової економіки у сфері торгівлі розглядали Л. Березовець, В. Білоус, О. Гальчинський, В. Горбатенко, І. Коліушко, Л. Чупрій та ін [2]. Деякі ключові властивості цифрової економіки представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Основні характеристики цифрової економіки

Характеристика	Вплив на розвиток економіки загалом
Економічна діяльність зосереджується на платформах цифрової економіки	Полегшується взаємодія між економічними суб'єктами, знижуються витрати (насамперед — трансакційні), надається додатковий функціонал як для постачальників, так і для споживачів, покращується їхня співпраця, що скорочує час циклу розробки нових товарів та виведення їх на ринок, сприяє створенню та розповсюдженню інноваційних

	продуктів та рішень
Формуються персоніфіковані сервісні моделі	Таргетований інтернет-маркетинг, 3D-друк та інші цифрові технології дозволяють персоніфікувати виробництво та збут товарів та послуг, з урахуванням вимог та потреб кожного конкретного клієнта, що, зрештою, сприяє економії ресурсів (за рахунок узгодження структури та обсягу попиту та пропозиції) та зростання якості та рівня життя населення
Здійснюється безпосередня взаємодія виробників та споживачів	Створюються передумови для скорочення ланцюжків посередників між виробником та кінцевим споживачем, вибудовування ефективної виробничої та споживчої кооперації
Спостерігається поширення «економіки спільного користування»	Всеосяжна цифровізація та прискорення комунікацій створюють передумови для розмивання традиційних відносин власності, розвитку юридичних практик використання теоретичної інституційної концепції "пучка прав власності". Розвивається феномен спільного володіння товарами (особливо технічно складними та дорогими, наприклад, легковими автомобілями), що здатне радикально скоротити витрати кінцевих споживачів
Зростає роль внеску у господарську діяльність її індивідуальних учасників	Розвиток малого та середнього бізнесу, як більш гнучкого та мобільного, відіграє значну роль у бізнес-процесах; здійснюється прискорене просування інноваційних стартапів; розширюється сектор «економіки фізичних осіб» та виникає тенденція до зростання «атомізації» структури економіки

Відповідно, для побудови успішного цифрового зовнішньоторгового бізнесу менеджмент компанії має зробити три кроки [4]:

1. Розробити далекоглядну та нестандартну бізнес-стратегію, керуючись якою компанія застосує цифрові технології для потреб клієнтів.

2. Оцінити прогалини в діючій бізнес-моделі компанії та визначити необхідні зміни ролей, процесів та підходів до управління зовнішньоекономічною діяльністю, а також розробити екосистему, яка дозволить реалізувати стратегію.

3. Покласти відповідальність за зміни у дизайні та контроль над реалізацією на спеціально створену робочу групу.

Іншими словами, цифрові організації [3]: - враховують весь клієнтський досвід, тобто зіткнення клієнта з усіма бізнес-одинацями, каналами, продуктами; інтегрують цифрові та фізичні елементи в єдине ціле; покладаються на негайний доступ до даних клієнтів; використовують передовий дизайн цифрових інтерфейсів; використовують переваги соціальних мереж і співтовариств.

«Цифрові» зовнішньоекономічні організації проектують екосистеми, які включають найрізноманітніших учасників: клієнтів, постачальників, партнерів, дослідників. Вони також активно залучають соціальні мережі та спільноти з різною метою, наприклад, для отримання від клієнтів відгуків про новий продукт або послугу.

«Цифрові» зовнішньоекономічні компанії менше покладаються на формальні механізми планування, контролю та погодження у тому, що стосується розробки загальних стратегій, постановки цілей та завдань та забезпечення узгодженості тих рішень, що приймаються на всіх рівнях організації, зі стратегіями та один з одним.

Таким чином ми можемо виснувати, що цифрова економіка - це перспективна реальність, що є комплексною інтегрованою системою гнучких технологій і комунікацій інтелектуального суспільства, що забезпечує вирішення актуальних економічних завдань, реалізувати яку прагне сучасне суспільство. Основними ознаками цифрової економіки у сфері зовнішньоекономічної діяльності виступають безперервний розвиток, зміна,

підвищення гнучкості, адитивність, обмін інформацією та реалізація операцій у режимі реального часу, цифрове «розумне» суспільство, що самонавчається.

Список використаних джерел

1. Веретюк С. М., Пілінський В. В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. *Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку*. 2016. № 2. С. 51-58.
2. Городенко Л.М. Цифрова та інформаційна нерівність у мережевій комунікації. *Інформаційне суспільство*. 2012. №16. С. 56-59.
3. Гудзь О. Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 2 (24). С. 4-12.
4. Handbook of Research on Information Communication Technology Policy: Trends, Issues and Advancements (2 Volumes). 2021. 994 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (ОТГ) В УКРАЇНІ

Анастасія Лазурко

науковий керівник – Грідін О.В., к.е.н., доцент

Державний біотехнологічний університет

Останні роки в Україні дедалі інтенсивніше проходять процеси децентралізації. При цьому, основними передумовами та причинами реформування місцевого самоврядування є наступні [5]: нестача відповідних повноважень органів місцевого самоврядування; погіршення демографічної ситуації у більшості територіальних громад; надмірна централізація повноважень органів центральної виконавчої влади; практика вирішення питань у земельній сфері без залучення територіальних громад та багато інших.

Розвиток місцевого самоврядування став важливим елементом ефективного розвитку. Ухвалення нормативно-правових актів, що стосуються забезпечення процесу формування ефективних територіальних громад, дало змогу активізувати запровадження реформи. Основними завданнями реформування стали: забезпечення доступності та якості надання послуг населенню; досягнення оптимального розподілу повноважень; створення необхідних умов фінансового, матеріального та організаційного розвитку [2].

Зазначимо, що територіальна громада – це первинне колективне об'єднання місцевого самоврядування, орган управління якого має право на самостійну діяльність у межах компетенції, для самостійного вирішення питань місцевого значення, має власну матеріально-технічну базу для самоорганізації, а також на саморегулювання шляхом прийняття локальних нормативно-правових актів [1].

У Державній стратегії розвитку однією з основних цілей стало ефективне управління у сфері регіонального розвитку. Окрім усього іншого

запропоновано вирішення наступних питань: визначення умов для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади; рівного розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами центральної виконавчої влади; реалізація бюджетної децентралізації; створення колективних матеріальних, фінансових та організаційних умов для зміцнення економічної бази [1, 4].

Вивчаючи питання правових основ територіальних громад, не можна оминути увагою важливий елемент – їх функції. Функціями громад є основні напрями та види діяльності цих колективів, що реалізують права громадян на участь у місцевому самоврядуванні.

Комплекс функцій містить [3]:

- політичні функції – що забезпечують право громадян на участь у вирішенні суспільних і державних питань;
- економічні функції – що забезпечують розгляд економічних питань місцевого значення;
- соціальні та культурні функції – відповідальні рішення програм соціально-культурного розвитку адміністративно-територіальних одиниць;
- функції захисту навколишнього середовища – відповідальні за створення та підготовку програм, що стосуються захисту навколишнього середовища, а також розміщення, будівництва або реконструкції екологічно небезпечних об'єктів.

Висновки. Зазначимо, що стан нормативно-правового забезпечення створення та функціонування територіальних громад знаходиться на досить високому рівні. Потрібно продовжувати роботу у законодавчій площині, де варто закріпити правовий статус територіальної громади, як основу місцевого управління, передбачати можливість входу, виходу та переходу громади або населеного пункту з однієї об'єднаної громади до іншої, а Закон України «Про місцеве самоврядування України» наповнити процедурними нормами, які б могли врегулювати поточні питання діяльності територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Барановська Т.М. Правові аспекти розвитку територіальної громади. *Теорія та практика державного управління*. 2009. Вип. 1. С. 163-169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2009_1_27
2. Безносик А.О. Правове забезпечення інноваційного розвитку територіальної громади. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : *Управління*. 2013. Вип. 4. С. 408-415. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_4_52
3. Ємельянов В.М., Шульга А.А. Нормативно-правове забезпечення реформування місцевого самоврядування та об'єднання територіальних громад в Україні. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]*. Серія : *Державне управління*. 2017. Т. 290, Вип. 278. С. 48-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2017_290_278_9
4. Коркуна О.І., Коркуна І.І., Цільник О.Я. Нормативно-правове забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2019. Вип. 2. С. 16-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2019_2_5
5. Reznik Nadiia P., Gridin Oleksandr V. Strategic Planning Of The Socio-Economic Development Of Ukraine: Conceptual Aspects. *International journal of scientific & technology research*. Volume 9, Issue 03, March 2020, pp. 7034-7038. URL: <http://www.ijstr.org/final-print/mar2020/Strategic-Planning-Of-The-Socio-economic-Development-Of-Ukraine-Conceptual-Aspects.pdf>

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВО-ОБОРОННОГО КОМПЛЕКСУ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

*Христина Ліщук-Якимович
науковий керівник – Ярошович В.І., доктор філософії
з публічного управління та адміністрування
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Державне управління стратегічним сектором економіки залишається актуальним як в цілому, так і стосовно окремих підприємств. Стратегічні підприємства забезпечують важливі функції для життєдіяльності суспільства, особливу практичну значимість набуло виявлення найбільш істотних загроз в їх функціонуванні. Питання ефективності стратегічних підприємств державної власності безпосередньо пов'язаний з необхідною системою контролю і моніторингу їх діяльності, а також з повною прозорістю фінансової документації та достатнім громадським контролем.

Близький до терміну військова економіка вживається термін військово-промисловий комплекс, під яким розуміють сукупність науково-дослідних, випробувальних організацій і виробничих підприємств, що виконують розробку, виробництво, зберігання, постановку на озброєння, утилізацію озброєнь, військової техніки, амуніції, боєприпасів для силових структур, а також на експорт, інколи використовують також поняття оборонна промисловість.

До того ж підприємства інфраструктурних монополій в основному є капіталомісткими і малорентабельними. Вони, як правило, є державними або, якщо знаходяться в приватній власності, регулюються спеціальними державними органами. Серед природних монополій особливо виділяються

об'єкти мінерально-сировинної бази країни – найважливіший елемент національної економічної безпеки. Виведення з ладу такого підприємства несе руйнівний ефект: може бути паралізована життєдіяльність міст і регіонів, завдано серйозних матеріальних і економічних збитків, психологічна нестабільність серед населення.

Функціонально військова економіка складається з виробництва кінцевої військової продукції по всьому асортименту товарів військового призначення, які використовуються збройними силами як в мирних умовах, так і в умовах війни. Тому розвиток військової економіки нерозривно пов'язано із загальним економічним потенціалом держави, його можливостями щодо функціонування в умовах війни [4]. Військово-оборонний потенціал – це об'єктивні економічні можливості, які можуть бути використані для вирішення оборонних завдань держави. Створення потенціалу збільшує навантаження на бюджет, виводить з економічного обороту матеріальні, фінансові та людські ресурси.

Оборонний потенціал можна визначити як сукупність людських, матеріальних, військових, політичних та інших об'єктивно існуючих можливостей держави, а також його здатність мобілізувати і використовувати ці можливості для забезпечення обороноздатності країни, досягнення кінцевих цілей війни. Масштаби оборонного потенціалу держави визначаються кількісними і якісними характеристиками його збройних сил і продуктивних сил. Ці елементи нерозривно пов'язані між собою, їх роль і значення в оборонному потенціалі змінюється.

Специфіка військової економіки полягає в тому, що вона з одного боку частина економіки держави, якій властиві ринкові відносини попиту і пропозиції, а з іншого боку – вона обслуговує систему держави з її централізацією управління, відповідальністю за забезпечення військової безпеки держави. При цьому між механізмами цивільної та військової економіки чимало спільного, але багато і відмінних рис, обумовлених

характером і призначенням військової продукції, особливостями функціонування військового ринку і військового сектора господарства.

Одним з актуальних питань є публічність і прозорість стратегічних галузей і об'єктів, простежується тренд, незалежно від характеру власності стратегічних об'єктів, підвищувати їх прозорість і публічність в частині господарських показників. Сутність механізмів підвищення ефективності держпідприємств – поділ функцій держави як власника і управлінця та впровадження ефективних систем корпоративного управління [1]. Відомою проблемою функціонування стратегічних підприємств є їх недостатня пристосованість до ринкових умов, такі стратегічні сектори, як залізничний, паливно-енергетичний, телекомунікаційний, фармацевтичний є як правило монополізованими.

Серед способів державного управління у військовій економіці слід особливо виділити систему військових замовлень, що забезпечує багатопланові та стійкі зв'язки між державою і постачальниками військової продукції. За допомогою встановлення обсягу, структури і географічного розподілу своїх замовлень держава визначає вплив на розвиток оборонного виробництва. При укладанні контрактів обумовлюються не тільки обсяг і структура, але й якісні характеристики та терміни поставки військової продукції.

Механізм військового ціноутворення тісно пов'язаний з системою державних замовлень і уособлює сукупність організаційно-управлінських процедур, що регулюють цінові аспекти взаємин державних замовників і корпорацій при підготовці, узгодженні, розміщенні та виконанні військових контрактів. З одного боку має відбуватися посилення державного контролю над стратегічними підприємствами, з іншого боку можна спостерігати відмову від прямої присутності держави в стратегічних галузях і приватизацію стратегічних для національної економіки підприємств.

В системі державного фінансування оборони країни або військових приготувань головну роль грає військовий бюджет, під яким розуміється

централізований фонд грошових коштів, що знаходяться в безпосередньому розпорядженні уряду і призначений для фінансування підготовки і ведення збройної боротьби. У країнах з ринковою економікою у виконанні військового замовлення беруть участь і приватні фірми. Тому виник термін військовий бізнес, як вид підприємницької діяльності у військовій сфері, зазвичай до військового бізнесу не відносять міжнародний бізнес, пов'язаний з державними угодами з продажу іноземним державам зброї.

Найчастіше, стратегічні підприємства змінюють напрямок діяльності після приватизації або використовують об'єкт не на повну потужність, а потреби суспільства та інтереси приватних акціонерів стратегічних підприємств не завжди збігаються [2]. Однією з актуальних загроз для розвитку стратегічних галузей може бути поширення на них впливу іноземних інвесторів, іноземні інвестиції, повинні стимулювати інноваційну діяльність і національне підприємництво і тим самим на основі передової технології мають служити інструментом інтеграції національного господарства в світову економіку.

В результаті держава позбавляється економічної самостійності, не має можливості проводити активну, дієву і, найголовніше, самостійну економічну політику. Прихильники приватизації та зниження прямої державної участі доводять, що приватний сектор набагато ефективніше від державного в питаннях, що стосуються розподілу ресурсів і загального розвитку; конкуренція і зменшення обсягу втручання держави сприяють економічному зростанню та позначаються на зниженні вартості стратегічної продукції для споживачів.

Специфіка галузей військово-оборонної промисловості визначає специфіку об'єднань холдингового типу для даної галузі економіки – це об'єднання проектною організацією, яка займається розробкою, з промисловим виробництвом наукомісткої продукції. Розробки проектних організацій у багатьох випадках фінансуються державним бюджетом і, як правило, не приносять комерційної віддачі. Об'єднання організацій військової промисловості в холдинги сприятиме створенню замкнутого циклу освоєння

військових розробок, розміщення розробок на існуючих промислових потужностях.

Таким чином, розробки будуть освоюватися виробництвом і приносити віддачу, а виробничі потужності використовуватися за своїм призначенням. Холдингова модель являє собою процес управління та координації діяльності дочірніх виробничих компаній з боку керуючої компанії, координація, як правило, базується на ретельно спланованих і побудованих економічних управлінських процесах. Перехід до структур холдингового типу так само розглядався як інструмент підвищення фінансової стійкості компаній, адаптації їх роботи до зовнішніх умов і підвищення керованості.

Прихильники збереження державної власності в стратегічних галузях економіки вважають, що основна мета приватизації – це надання в користування транснаціональним компаніям природних ресурсів країн, що розвиваються і що головна причина лібералізації, наприклад енергетичного сектора економіки це прагнення здешевити доступ для транснаціональних компаній енергетичних активів, так як основні зусилля щодо лібералізації цього сектора економіки здійснюються країнами, залежними від імпорту енергетичних ресурсів [3]. Насправді ж транснаціональні корпорації не знижують тарифів і не бажають здійснювати значні капітальні вкладення, розраховані на довгостроковий період.

Розвиток військової економіки країни вимагає чіткого стратегічного обґрунтування, виходячи з сучасного геостратегічного і геополітичного положення, потреб в збройних силах, їх структури і завдань, можливості введення міжнародних санкцій, що стосуються оборонних підприємств. Військово-промисловий комплекс грає важливу роль в економіці країни, забезпечуючи поставку озброєнь як на внутрішній, так і на зовнішній ринок, визначаючи напрямки галузей промисловості та промислово-технологічний рівень держави, а також її становище на світовому ринку озброєнь.

У державах з розвинутою ринковою економікою такі суто ринкові принципи, як вільна конкуренція, ефективність і прибутковість, часто відсуваються у військовій сфері на другий план, щоб мобілізувати матеріальні ресурси для національної оборони. Державне управління у даній сфері здійснюється шляхом широкого використання прямих методів впливу на керовані об'єкти і суб'єкти для забезпечення виконання планів військового будівництва, регламентації і нормування діяльності на всіх рівнях військово-економічних приготувань.

Адміністративні методи державного управління носять директивний характер і надають вплив на військову економіку шляхом використання спеціальних законодавчих і нормативних актів. Першочергове значення має структура військового бюджету, достатність, як правило вимагає збільшення частки витрат на інвестиції та інновації, закупівлі озброєння та військової техніки, будівництво військових об'єктів і обмеженість питомої ваги витрат на утримання Збройних сил. Подолання технологічної відсталості можливе лише внаслідок переформатування частини коштів із закупівлі імпортованих озброєнь на створення власних ключових технологій для забезпечення сучасного рівня збройних сил. Без урахування цієї обставини неможливе вироблення військово-економічної політики і стратегії, ефективне управління основними елементами оборонного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Акімова Л.М. Теоретичні основи державного управління розвитком національної безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток: електрон. наук. фах. вид.* 2015. № 5. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1210> (дата звернення 29.12.2018).
2. Костюк І. Державне управління в Україні в період реалізації адміністративної реформи: основні поняття та категорії. *Державне управління та місцеве самоврядування.* 2013. URL: <http://nbuv.gov.ua/j->

pdf/dums_2013_1_9.pdf.

3. Резнікова О.О., Цюкало В.Ю., Паливода В.О., Дрьомов С.В., Сьомін С.В. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: *Аналiт. доп. К.: НISД*, 2015. 58 с.

4. Кунц Г. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций / пер. с англ. в 2т. / Общ. ред. акад. Д. М. Гвишиани. Москва: Прогресс, 2017, Т.1. 497с.

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Артем Мельник

науковий керівник - Лисюк О.В., к.е.н., доцент

Львівський національний університет природокористування

Сьогоднішня ситуація в Україні потребує трансформаційних процесів, які не тільки налагодять ринкову економічну систему, чи зроблять її ефективною для суспільства, а й допоможуть виграти війну. Функції держави в такій ситуації мають сприяти таким процесам, щоб підтримувати всі сфери народного господарства, забезпечувати задоволення потреб населення.

Війна потребує значних витрат ресурсів, людського капіталу, фінансів тощо. Під час бойових дій економіка будь-якої країни потребує перебудови. Її подекуди називають переходом на “військові рейки”. Зазвичай під цим словосполученням розуміється мобілізація усіх можливостей держави забезпечувати максимум ресурсів (матеріальних та людських) для протидії ворогу. Економічна війна – важлива складова для перемоги.

Умовно, можна поділити економічну війну на два напрями: зовнішню (наступальну) та внутрішню (оборонну).

Наступальними вважають дії, що послабляють, дестабілізують або знищують економіку супротивника: торгові ембарго, бойкоти, тарифні дискримінації, заморожування резервних фондів, зупинки інвестицій чи інші втрати потоків капіталу. Оборонні ж стосуються здатності держави протидіяти аналогічним діям супротивника. Сюди може входити перерозподіл внутрішніх ресурсів на користь військових чи інших інститутів, фіскальна політика, соціальні видатки, фінансування медицини, зміна системи освіти тощо. Тобто йде мова про те, як влада регулює економіку для збереження свого потенціалу в умовах військових дій.

Сучасна Україна ніколи не жила в умовах війни, а її економіка ніколи не функціонувала в умовах воєнного стану, а тому громадяни країни важко уявляють собі, як це відбувається.

Поки що відомо, що на ціни соціально значущих продуктів харчування запроваджено державне регулювання, а також обмежений експорт деяких продовольчих товарів та сировини, з якої вони виробляються. Таким чином, головна риса економіки воєнного часу – це велика роль держави у всіх економічних процесах.

Як ми бачимо, такі компанії як «Укрзалізниця» та «Укрпошта» більш скоординовані, і в умовах, що швидко змінюються, їм легше функціонувати. Але й приватним компаніям, наприклад, роздрібним мережам, доводиться більше координуватися з урядом для забезпечення логістики, безпеки. Економіка воєнного стану також передбачає забезпечення мінімального матеріального добробуту на всій території країни, де це можливо. Це і фінансова складова – використання бюджетних коштів, у тому числі залучених у міжнародних партнерів, на пріоритетні потреби - зарплати, пенсії, критичний імпорт, армія, органи правопорядку. При цьому відмова від усіх інвестиційних проектів, мінімальне фінансування капітальних вкладень.

Ну і, звичайно ж, економіка воєнного часу – це перепрофілювання виробництва та й загалом усієї державної системи на потреби оборони.

За сім тижнів в умовах війни економіка України не лише втратила значну частку потенціалу створення доданої вартості, але й зазнала суттєвих структурних змін.

По-перше, з позиції «праці», вже близько 4,5 млн. українців виїхало за кордон. Кількість громадян, яка перемістилася до Західної України також вимірюється мільйонами та постійно збільшується. Одночасно, в містах, де мають місце бойові дії, також знаходяться мільйони осіб. Тобто кількість економічно активного населення, залученого до створення доданої вартості, різко зменшується.

По-друге, з позицій логістики:

- а) відбувається морська блокада;
- б) зупинено залізничний рух на території ведення бойових дій;
- в) зупинено авіаційних рух;
- г) автомобільні шляхи перевантажені біженцями на захід;
- д) актуальною залишається проблема «хаотичних» блокувань.

По-третє, з позицій бізнесу:

- а) зменшилась можливість створення продукції та послуг через брак людських та матеріальних (фізичних) ресурсів;
- б) зменшення попиту в регіонах ведення бойових дій та прилеглих до них територій через відтік населення;
- в) фізична неможливість ведення бізнесу через бойові дії.
- г) неможливість збути продукцію на експорт через логістичні проблеми.

Враховуючи проблематику - можна визначити наступні ключові проблеми для економіки України в умовах ВС:

- суттєва зміна структури попиту та виробництва;
- втрата ринків збуту;
- втрата персоналу;
- руйнування економічної зв'язності через порушення логістики та ланцюжків створення доданої вартості.

Ніхто не знає, скільки триватиме війна, і цілком можливо, що вона затягнеться на місяці, а її наслідки будуть відчуватися протягом кількох років. Тому економічна стратегія воєнного часу повинна включати планування, як мінімум, на найближче майбутнє.

Отже основними напрямками вирішення ключових проблем є:

Розмежування економіки на період ВС - гібридна модель. З одного боку - планова економіка в частині військових потреб та військових товарів, а також, за потреби - життєво важливих товарів та послуг у тих місцях, де їх постачання обмежене.

З іншого - акцент на лібералізацію роботи бізнесу, саме він має зараз забезпечити потреби населення. Забезпечення потреб населення є вагомим елементом сталості суспільства, що вкрай важливо під час ВС

Спрощення всіх регулювань, зокрема: а) суттєве спрощення Трудового законодавства із додатковими тимчасовими положеннями про дистанційне звільнення та прийом на роботу, скасування мінімальної зарплати; б) заміна фіскалізації всієї 2 та 3 груп ЄП на фіскалізацію виключно ризикових платників; в) суттєве спрощення ринкового нагляду; г) прибрати державне регулювання цін, окрім товарів спеціального призначення за окремим переліком.

Скасувати ввізні мита на сировину, яка потрібна для виробництва українських товарів, спростити проходження митного контролю такими товарами.

Посилити відповідальність за ринкові змови та зловживання монопольним становищем, надто щодо товарів та послуг першої необхідності

Просування ідеї виділення ЄС та іншими партнерами (США, Канада, Японія) спеціальних додаткових квот для української продукції.

Лібералізувати податкове законодавство - замінити податок на прибуток податком на виведений капітал.

Обмежити можливість відстрочок платежів за харчові продукти, реалізовані у торговельних мережах України, відповідно до європейського законодавства.

Розширювати поступово перелік товарів критичного імпорту, в першу чергу додавши у нього будь-яку сировину, з якої виробляються українські товари.

Список використаних джерел

1. Все для фронту: в Україні запрацювала економіка воєнного часу URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/economy/2022-03-12/vse-dlya-fronta-v-ukraine-zarabotala-ekonomika-voennogo-vremeni/44763> (дата звернення 12.04.2022).
2. З України виїхали вже понад 4,5 мільйона біженців – ООН URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3453947-z-ukraini-viihali-vze-ponad-45-miljona-bizenciv-onn.html> (дата звернення 12.04.2022).
3. Щодо економічного становища в умовах воєнного стану та напрямів його покращення URL: <https://economics.org.ua/index.php/blog/377-ekonomika-vv> (дата звернення 12.04.2022).

МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Орися Мельник

*науковий керівник – Матвеева М.П., к.е.н., доцент
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Держава розвивається разом із суспільством, органічним партнером якого вона є, переживаючи різні етапи самовираження, змінюючи форми правління і територіального устрою, втілюючись в різних типах політичних систем, множачи і диверсифікуючи функції державного управління суспільними процесами. Щодо вирішення економічних проблем необхідність регулювання з боку держави виникла давно. З часів створення держави як інституту, сучасна держава в тій, чи іншій мірі втручається, або регулює економічні процеси. Класична теорія лібералізму висловлюється на користь «мінімальної» держави, віддаючи перевагу праву і законслухняності громадян; і навпаки, консерватори вважають державу явищем такого ж фундаментального порядку, як і саму людину. Ефективність державного управління є одним з визначальних чинників стійкості і конкурентоспроможності національної економіки. Держава повинна забезпечувати безпеку громадянської власності, вирішувати спори, робити те, що індивідум або не в змозі виконати самостійно, або робить це неефективно. А позитивний економічний баланс держави виникає з переваг всього зовнішнього і внутрішнього ринку за рахунок ефективного використання цінової політики та операційних витрат.

Головна роль у реалізації економічного розвитку держав приділяється ринковим силам, а необхідність виконання органами управління певних функцій у сфері економіки не заперечує ніхто. Однак, щодо меж і напрямів державного втручання існує широкий спектр поглядів – від абсолютного

державного управління національним господарством до економічного лібералізму, який заперечує будь-яке державне втручання. Держави управляють своїм конкурентним середовищем шляхом ефективного використання ресурсів і процесів; а окремі країни, що мають в достатку такі ресурси, як людський капітал, земля, природні ресурси, необов'язково будуть конкурентоздатні. Ринкове господарство повинно мати соціальний характер, так як в силу своєї ефективності створює соціально-економічні передумови для підвищення доходів у суспільстві, з іншого боку ринкова діяльність, яка призводить до соціально-небажаних результатів, повинна обмежуватися.

Завданням державного управління має бути його націленість на забезпечення ефективності національної економіки. У найзагальнішому вигляді економічно раціональні межі втручання держави в економічний процес повинні бути укладені у відповідні рамки мінімальної і максимальної величин. Межу максимальної величини втручання держави в економічні процеси можна визначити, як функцію від забезпечення державою мінімального прожиткового рівня, визначеного за найбагатшою економічно країною, або в залежності від рівня доходів громадян промислово розвинених країн. Цю функцію будь-яка держава має забезпечувати своїм громадянам, оскільки вона збирає з них податки. Проблема втручання держави в економічний процес, критерії та межі такого втручання, у свою чергу, концентрується на понятті «державності» загалом [2, с. 124-125].

Прагнення підприємництва досягнення своїх інтересів є головною рушійною силою економічного розвитку, збільшуючи, в кінцевому підсумку, добробут суспільства у цілому. Для всіх суб'єктів господарської діяльності повинні бути гарантовані основні економічні свободи, а саме свобода вибору сфери діяльності, свобода конкуренції та свобода торгівлі. Держава повинна впливати на ринок з метою збільшення попиту, тому що причина криз відкритої економіки – перевиробництво товарів; головними перешкодами на такому шляху є високі податки та інфляція. Високі податки обмежують зростання

капіталовкладень, а інфляція здорожує кредити, і тим самим ускладнює використання позикових коштів. Скорочення податкових ставок скоротило б доходи держбюджету та збільшило його дефіцит, що ускладнило би боротьбу з інфляцією.

Сучасне державне управління розуміє організацію влади, що характеризується поділом населення за територіальною ознакою і за діяльністю апарату управління. Це досить абстрактне визначення, яке висвітлює лише один певний рівень управління; держава повинна концентрувати загальні та природні людські інтереси, які вище групових та інших інтересів. Визнаючи найвищою цінністю людину її інтереси, свободу, держава повинна надавати захист меншості, гарантувати рівноправність, діяти в межах права з іншими суб'єктами. Прагнення до держави такого типу є ні що інше, як прагнення до стабільного порядку в економічній системі [1].

При будь-якій системі політичних відносин, при будь-якому сучасному типі економіки, держава, так чи інакше, втручається і бере участь в соціально-економічному житті суспільства, бо вона саме є продуктом даного суспільства. У будь-якої держави є відповідні економічні та соціальні функції; тому, можна погодитися, що в економічну функцію держави будь-якого типу входить закріплення і охорона різних форм власності, підтримання конкуренції. Це, перш за все, забезпечення соціально-економічного клімату, що сприяє оптимальному функціонуванню ринкової економіки, а також впливу на її суб'єкти з метою ефективного розвитку за допомогою відповідних механізмів.

Сюди ж відноситься і антимонопольна політика, підтримка конкуренції, а також заходи, спрямовані на підтримку і збереження прийнятних умов для відтворення природної і соціальної інфраструктури. В економіках періоду трансформації існує більш-менш значний за своїми масштабами державний сектор. Його розміри можуть служити критерієм проведеної державою тієї чи іншої соціально-економічної політики під час спаду або підйому. Це також і усунення негативних наслідків ринкового механізму, та перш за все, безробіття

й інфляція. Діяльність, що виконується державними органами для забезпечення перерахованих функцій, здійснюються за допомогою відповідних механізмів [3, с. 45-46].

До моделі жорсткої фінансової політики відносяться податкова політика і урядові витрати в економіку. До моделі більш ліберальної, монетарної політики відносяться встановлення резервних вимог національного банку для комерційних банків, участь у міжнародних операціях на відкритому ринку з цінними паперами. З цими основними механізмами істотного впливу держави на економічний процес перегукується також і безпосередня державна діяльність у виробництві, тобто це, що часто називають «державним підприємством» [1].

Передачу мало рентабельних, збиткових, але необхідних країні підприємств, або навіть цілих галузей у сферу державної власності й тим самим передачу управління необхідно реалізувати. В якості критерію оптимальності державного втручання в економіку слід розглядати не економічний розвиток держави, а зростання економічного добробуту суспільства. Якість життя в країні охоплює і характеризує весь діапазон його властивостей, поширюється на всі його сторони, відображає задоволеність людей наданими їм матеріальними і духовними благами, відображає забезпеченість, комфортність, зручність життєвих умов, їх пристосованість до сучасних вимог, безболісність і тривалість життя.

Якщо говорити про те, в яких державах рівень і якість життя є найкращими, то тут слід звернутися до прикладу країн, які потрапляють в категорію соціально-орієнтованих економік. Поки що не вдалося придумати досконалу модель державного устрою і владних відносин, яка була б ефективною, життєздатною, справедливою, однаково подобалася б всім і в рівній мірі відображала інтереси всіх без винятку соціальних груп. Ринкова політика уособлює господарську свободу, яка полягає у свободі споживача купувати товари, та у свободі підприємця виробляти та продавати товари на

власний розсуд. Завдяки цьому, ринкова система стимулює економічне зростання, технічний прогрес, підвищує продуктивність праці, знижує витрати на виробництво і ціни.

Про ефективність державного управління можна стверджувати за рівнем національної конкурентоспроможності. Загалом, національна конкурентоспроможність – це здатність забезпечувати виробництво і реалізацію товарів та послуг, які задовольняють вимоги світового ринку, більш привабливі для споживача, ніж товари і послуги конкурентів, і одночасно, підвищувати економічний добробут держави і окремих її громадян. Якщо говорити про ефективність державного управління з точки зору конкурентоспроможності національної економіки, то тут існує взаємозв'язок: без ефективного інституту державного управління про конкурентоспроможність національної економіки на міжнародних ринках говорити взагалі не доводиться, а саме державне управління є фактором національної конкурентоспроможності [4, с. 71-73].

За умови забезпечення сприятливого поєднання всіх складових, дані фактори індикаторів досягаються стійкістю підприємств державної власності. Слід підкреслити, що саме фактор державного управління показує ту ступінь, в якій державна політика сприяє конкуренції та конкурентоспроможності. Причому, державне управління буде визначати конкурентоспроможність не лише окремих ринків і виробників, але і конкурентоспроможність ресурсів.

Критерієм ефективності державного управління в країні слід вважати зростання соціально-економічного добробуту населення країни, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню стійкості економіки і забезпечить їй високий рейтинг конкурентоспроможності [2, с. 45]. Суттєвий вплив на формування конкурентоспроможності національних економік зробила технологічна революція останніх десятиліть. Саме технологічна інфраструктура стає ключовим ресурсом в забезпеченні конкурентоспроможності держави в майбутньому, це спонукає розвивати сучасну технологічну інфраструктуру.

Велике значення має ефективне державне управління, здатне використовувати нові технологічні досягнення всього світу з вигодою для своєї національної економіки. В умовах науково-технічної революції державне управління набуває нову роль, основні функції держави ускладнюються. Сучасні технології становлять загрозу для економічної безпеки держави знищення технологічної інфраструктури країни може бути також небезпечною для її безпеки, як і традиційний збройний напад, роль і відповідальність держави в конкурентному просторі змінюється [3, с. 49].

Оскільки держава є одним з основних суб'єктів соціально-економічних перетворень, зовнішньоекономічні виклики адресовані в першу чергу державі. Під світовою економікою розуміється економіка, яка перебуває в залежності від факторів зовнішнього середовища, взаємопов'язана і взаємозалежна від інших суб'єктів глобального ринку. У новому економічному просторі відбувається низка об'єктивних процесів, що позначаються на ефективності державного управління.

Державне управління об'єктивно змінюється під впливом інформаційних технологій, активно йде пошук новітньої моделі державного устрою, питання державного суверенітету потрапляють в перелік найбільш злободенних політичних проблем. У сфері державного управління аналогічна тенденція проглядається в актуалізації владної вертикалі і передачі низки функцій органам місцевого самоврядування. Держава може і не бути далі домінуючою силою на світовій арені, ринкові сили в особі багатонаціональних корпорацій і банків випромінюють сильний і незалежний вплив, вони діють на міжнародній арені з мінімальними обмеженнями. Посилюється вплив глобальних і транснаціональних ініціатив окремих груп, інтеграція проявляється в регіональних масштабах, у виникненні схильних до трансформації просторів, де кількість держав не тільки не скорочується, а, навпаки, збільшується.

Держава повинна взяти на себе турботу про соціальний комфорт і матеріальний добробут, особисте благополуччя і безпеки людини, про захист

його основних прав і свобод, нести відповідальність соціального, економічного, технічного та культурного характеру. Отже, роль державного управління на національному рівні не тільки зберігається, а й значення його зростає, оскільки в умовах взаємозалежності національних економік в умовах інтегрованої системи світогосподарських зв'язків держава буде змушена вирішувати розширене коло завдань і проблем як внутрішніх, так і зовнішніх [1].

Держава має формувати конкурентне середовище, використовуючи податки, надаючи державну підтримку громадянам в галузі освіти та охорони здоров'я, вона повинна виступити гарантом забезпечення інфраструктури країни. Крім того, держава повинна успішно управляти технологічними змінами і формувати нову інформаційну інфраструктуру. Отож, особливої актуальності набуває здатність державного управління протистояти небезпекам і загрозам світової спільноти, обумовленої взаємозалежністю країн і підвищенням їх уразливості.

Список використаних джерел

1. Акімова Л.М. Теоретичні основи державного управління розвитком національної безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток: електрон. наук. фах. вид.* 2015. № 5. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1210> (дата звернення 10.04.2022).
2. Гудима Н.В. Принципи відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління України: основи правового регулювання: монографія. Черкаси, 2011. 248 с.
3. Шкільняк М.М. Теоретичні засади формування системи управління державною власністю. *Галицький економічний вісник.* 2011. № 2. С. 45-50.
4. Коваленко О. Державне управління в процесі соціалізації суспільного відтворення. *Держава та регіони. Сер.: Державне управління.* 2013. № 2. С. 71-75.

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У ПРОЦЕСАХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

Остан Мигаль

науковий керівник – Радух Н.Б., к.е.н., доцент

*Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Молодь є наймобільнішою частиною суспільства, тому аналіз процесу соціалізації молоді вимагає пильної уваги, так як перспективи успішного реформування всіх сфер суспільного життя суспільство пов'язує з залученням молоді в політику. На даний час молодь особливо відкрита всім нових умов суспільства: як свободу вибору, так і збільшилася конкуренції і непередбачуваності того, що відбувається [1]. Вона відповідає на змінні умови або аполітичністю, або активною корпоративною соціалізацією.

У процесі вивчення формування молоді як індикатора соціального розвитку була досягнута межа досягнення соціальної зрілості під час інтеграції в структуру суспільства, а також характеру ідентичності молоді з різними соціальними групами. Молодь розглядається як соціально-демографічна група з віковими, соціально-психологічними властивостями та соціальними цінностями, що визначаються рівнем соціального та культурного розвитку.

Саме від цих чинників, а не тільки від приналежності до тієї чи іншої соціальної групи, залежать державні реформи, система влади, орієнтація на життєві плани молоді. Соціальна диференціація такої групи, як молодь не визначає її цілісності, яка утворюється процесом руху, життя та еволюції суспільства [3]. Звичайно, механізм формування цілісності соціальної групи є складним, особливо якщо мова йде про велику соціальну групу. На відміну від незначної, у великій соціальній групі не може бути безпосереднього

спілкування між усіма її членами, зокрема молоді. Непрямий характер комунікації ускладнює групову само ідентифікацію.

Існують залишкові явища стану попереднього суспільства, яке під впливом реформ перетворюється на нове соціально-економічне, духовне та політичне суспільство. Іноді через суб'єктивні причини недооцінюються суперечності, що виникають із реальних суспільних відносин, які не блокуються та не допускаються в часі. Мотивом протиріччя, джерелом самореалізації молоді є суперечність між об'єктивною потребою розвитку їхніх здібностей, схильностей, статусів у суспільстві та суб'єктивними труднощами через недостатній досвід.

Тоді соціалізація української молоді набуває сенсу і виявляє свою сутність, реалізується діяльність суб'єкта в життєвому просторі. Взаємодія молоді як соціальної спільноти із суспільством є засобом реалізації її громадянської суб'єктності [2]. Суб'єктивність соціальної спільноти може бути реалізована лише тоді, коли вона реалізує свої інтереси як спільноти, при чіткому формулюванні цих інтересів та запровадженні вимог та гасел, що відображають мету участі у політичному процесі.

Молодь – це соціально-демографічна група, яка переживає період соціальної зрілості, адаптації до світу дорослих та майбутніх змін. Молодь має значні межі свого віку, від яких залежить соціально-економічний розвиток суспільства, рівень культури, умови життя. Нижня вікова межа визначається тим, що з 14 років настає фізична зрілість і людина може бути працевлаштована (період вибору навчання чи роботи). Верхня межа визначається досягненням економічної незалежності, професійної та особистісної стабільності (створення сім'ї, народження дітей). У цей період людина переживає важливий етап сімейної та позасімейної соціалізації.

Соціалізація – це процес формування особистості, навчання, засвоєння прийнятих у даному суспільстві цінностей, норм, установок, зразків поведінки. Молодь має особливі характеристики, які характеризують її як самостійну

соціально-демографічну групу. В умовах глибокої економічної, культурної, ідеологічної, моральноосвітньої кризи наша молодь дедалі більше втрачає духовно-світоглядні якості, не відчуває стабільності у формуванні життєвих планів, розпорошується в загальнолюдських цінностях. Матеріальне становище великої кількості молодих людей погіршується, що змушує частину молодих людей займатися незаконною діяльністю та злочинністю. Для деяких молодих людей безробіття стає способом життя.

Соціалізація особистості починається з перших років життя і закінчується періодом громадської зрілості людини, хоча, зрозуміло, повноваження, права й обов'язки, набуті нею, не говорять про те, що процес соціалізації цілком завершений: по деяких аспектах він продовжується все життя. Для успішної соціалізації, по Д. Смелзеру, необхідна дія трьох фактів: сподівання, зміна поведінки і прагнення відповідати цим сподіванням. Процес формування, на його думку, відбувається на трьох різних стадіях:

- стадії наслідування і копіювання дітьми поведінки дорослих;
- ігрової стадії, коли діти усвідомлюють поведінку як виконання ролі;
- стадії групових ігор, на якій діти вчаться розуміти, що від них чекає ціла група людей.

Французький психолог Ж. Піаже, зберігаючи ідею різних стадій у розвитку особистості, наголошує на розвитку пізнавальних структур індивіда і їхній наступній перебудові в залежності від досвіду і соціальної взаємодії. Ці стадії переміняють одна іншу у визначеній послідовності: сенсорно-моторна (від народження до 2 років), операційна (від 2 до 7), стадія конкретних операцій (з 7 до 11), стадія формальних операцій (з 12 до 15). Багато психологів і соціологів підкреслюють, що процес соціалізації продовжується протягом усього життя людини, і стверджують, що соціалізація дорослих відрізняється від соціалізації дітей декількома моментами. Соціалізація дорослих скоріше змінює зовнішню поведінку, у той час як соціалізація дітей формує ціннісні

орієнтації. Соціалізація дорослих розрахована на те, щоб допомогти людині набути визначені навички, соціалізація в дитинстві в більшій мірі має справу з мотивацією поведінки.

Сьогодні відбувається стрімке зниження загального рівня культури молоді, девальвація духовних цінностей. Значно зменшилося бажання молоді здобувати знання та науку. Це вже вийшло з моди. Необхідність рішучого повороту до реальних і практичних завдань побудови правової, демократичної держави, вирішення низки політичних і соціально-економічних проблем, що виникають у зв'язку з цим, огляду всіх соціальних і індивідуальних цінностей, формування нової системи – це основа світогляду не тільки для молодого покоління, а й для стабільного сталого розвитку держави.

Соціокультурне відтворення молоді, будучи найактивнішою частиною соціального відтворення суспільства в цілому, визначає його соціальний прогрес чи регрес в перспективі зміни поколінь. У той же час молодь, реалізована в цих процесах як соціальна спільнота, має вираження об'єкту соціально-структурної трансформації та активного суб'єкта соціалізації. Завдяки цьому взаємозв'язок між ними формується внаслідок впливу об'єктивних умов життя, включаючи проведену соціальну політику. Основною метою державної молодіжної політики є створення сприятливих економічних, соціальних, політичних та інших умов, правових гарантій гуманізації способу життя підростаючого покоління, соціального та ефективного розвитку на благо як особистості, так і регіону.

Список використаних джерел

1. Кривоконь Н. Соціалізація та досвід особистості в контексті психології соціальної роботи. *Пробл. заг. та пед. психології: зб. наук. пр.* 2011. Т. 13, ч. 1. С. 22-231.

2. Куліченко В. Правова соціалізація особистості як об'єкт соціально-філософського аналізу: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03. Житомир. 2013. 20 с.

3. Меляков А. Гуманітарна сфера як предмет досліджень в науці державного управління. *Теорія та практика державного управління* : зб. наук. праць. Х.: вид-во ХарРі НАДУ «Магістр». 2012. № 1. 205 с.

4. Парубчак І. Основні аспекти взаємодії органів державної влади та молодіжних і громадських організацій у реформуванні системи охорони здоров'я України. *Публічне управління: теорія та практика* : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. Х.: Вид-во «ДокНаукДержУпр». Вип. 2(10). 2012. С. 154-160.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Андрій Омеляненко

науковий керівник - Семенець-Орлова І.А., д.н.держ.упр., професор

завідувач кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональної Академії управління персоналом

Необхідність реформування земельних відносин та забезпечення ефективного управління земельними ресурсами були визнані відразу з набуттям Україною незалежності. Основним принципом, який визначив напрями реформування, стало подолання монополії держави на земельну власність і встановлення багатосуб'єктності права власності на землю. Пріоритетним завданням земельної реформи мало стати формування ринкових земельних відносин, які забезпечили б подальший ефективний перерозподіл земельних ресурсів завдяки запровадженню більш дієвих механізмів державного управління земельними ресурсами на різних рівнях управління. В силу як окремих системних прорахунків, так і недостатнього ресурсного її забезпечення більшість цілей земельного реформування дотепер залишаються не досягнутими, а запровадження ринкових земельних відносин так і не стало запорукою формування сталого землекористування.

Слід констатувати, що проведена в державі земельна реформа мала своїм головним наслідком соціалізацію землі – її перерозподіл між населенням. Однак, під час її проведення було знехтуване значення землі як просторового ресурсу розвитку продуктивних сил та базисного компоненту довкілля, що нині стало причиною виникнення низки кризових явищ економічного та екологічного характеру у землекористуванні, складність вирішення яких істотно ускладнюється відносинами власності.

Комплексне вирішення наявних проблем стає можливим у разі застосування методології стратегічного управління у процесі формування та реалізації сучасної державної земельної політики, що передбачає зміну доктрини земельної політики; визначення стратегічних пріоритетів на державному рівні; запровадження модернізованих механізмів формування та реалізації стратегічного управління земельними ресурсами на різних рівнях управління.

Водночас, незважаючи на значну розробленість проблематики державного управління земельними ресурсами вітчизняними і зарубіжними дослідниками, малодослідженою залишається проблема запровадження методології стратегічного управління як основи забезпечення раціонального використання земельних ресурсів на регіональному рівні управління, що зумовлює потребу визначення стратегічних пріоритетів регіональної земельної політики, розробку та використання модернізованих механізмів державного управління земельними ресурсами із дотриманням принципів сталого землекористування. На вирішення зазначених проблем і спрямовується магістерська робота, що визначає її актуальність, наукову та практичну значимість.

Метою магістерського дослідження є теоретична розробка та обґрунтування методологічних підходів та механізмів щодо запровадження та реалізації стратегічного управління земельними ресурсами на регіональному рівні.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі завдання:

- здійснити теоретико-методологічний аналіз системи стратегічного управління земельними ресурсами на регіональному рівні, рівень висвітлення досліджуваної проблеми у вітчизняних та зарубіжних літературних джерелах, а також уточнити її категорійно-понятійний апарат;
- визначити систему показників для аналізу впливу зовнішніх факторів на ефективність використання земельних ресурсів регіону та визначення

сильних і слабких сторін, можливостей і загроз їх використання;

- здійснити стратегічний аналіз стану використання земельних ресурсів на прикладі Київської області;

- виділити особливості застосування системного підходу до управління земельними ресурсами на регіональному рівні та обґрунтувати типові стратегічні цілі управління ними;

- узагальнити механізми забезпечення формування та здійснення стратегічного управління земельними ресурсами регіону;

- визначити напрями підвищення результативності діяльності органів виконавчої влади на рівні регіону в умовах запровадження стратегічного управління земельними ресурсами.

ДЕРЖАВНА ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА В ОСВІТНЬО-ВИХОВНІЙ СФЕРІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Ігор Остапчук

*науковий керівник – Капітан О.І., доктор філософії з права
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Процес виховання в армійському повинен здійснюватися у взаємодії і єдності поглядів, підходів та освітнього простору. Основними критеріями успішного проходження цього етапу є адаптація військовослужбовців до умов армійської служби, прийняття соціального статусу військовослужбовця. Система цінностей військових повинна відображати стан, динаміку і протиріччя суспільної свідомості, а тому закономірно, що існує тенденція до збільшення значущості освітньо-виховної сфери. Поки існує недостатня ефективність механізмів державної гуманітарної політики у реалізації гарантій у сфері освіти, так як запропоновані програми професійної підготовки військовослужбовців часто незатребувані.

Особливе місце приділяється розвитку і вдосконаленню навчально-матеріальної бази, відповідно до реалізації державної політики розробляється і вдосконалюється програмно-методична база, на якій організовується підготовка у нацгвардії і освітній процес у спеціалізованих інститутах [2]. Офіцери залучаються до організації планування та проведення інспектування, підсумкових і контрольних перевірок, велика частина документів, якими регламентується повсякденна життєдіяльність нацгвардійців, ґрунтується на сучасній нормативно-правовій документації.

У зв'язку з цими об'єктивними обставинами актуалізується необхідність домінанти суб'єктивного людського фактора, що відображає можливість мобілізації військовослужбовцям своїх внутрішніх ресурсів, які можна

використовувати для досягнення більш високої суспільної позиції. Особливу увагу при реалізації державної гуманітарної політики в освітньо-виховній сфері потрібно приділити вивченню пізнавальних здібностей, емоційної стійкості, ситуативної та особистісної впевненості. Серед відповідних характеристик цих процесів виділяється сутність національної безпеки держави, стратегічні засади розвитку збройних сил, військово-педагогічна наука, ставлення громадянського суспільства до збройних сил України.

Для забезпечення ефективної реалізації державної гуманітарної політики в освітньо-виховній сфері серед військовослужбовців потрібно використовувати усі можливості військової інфраструктури і виконувати роботу з узгодження державних потреб сумісно з очікуваннями соціальних груп і громадських інституцій. Дана діяльність повинна бути спрямована, на системне формування позитивного іміджу збройних сил, розвиток ціннісних норм для виконання військового обов'язку. Військово-спортивні організації Міністерства оборони України та суміжних відомств мають відігравати важливу роль в патріотичному вихованні, повинні формувати належний освітньо-виховний простір, здійснювати морально-етичне виховання військовослужбовців.

Важливою є орієнтація освіти і виховання дисциплінованості та відповідальності як тривалого і цілеспрямованого процесу на вироблення власної поведінки відповідно до прийнятих норм у збройних силах. В армійському середовищі соціально-психологічна адаптація до військової служби обумовлює відносно самостійні процеси послідовного входження спочатку в колективи навчальних підрозділів, а потім в колективи бойових підрозділів [1]. Головною складовою проходження обов'язкової військової служби є освітньо-виховний потенціал особистості, володіння і управління особистими ресурсами та їх взаємний вплив.

Для забезпечення ефективної реалізації державної гуманітарної політики в освітньо-виховній сфері серед військовослужбовців потрібно

використовувати усі можливості військової інфраструктури і виконувати роботу з узгодження державних потреб сумісно з очікуваннями соціальних груп і громадських інституцій. Дана діяльність повинна бути спрямована, на системне формування позитивного іміджу збройних сил, розвиток ціннісних норм для виконання військового обов'язку. Військово-спортивні організації Міністерства оборони України та суміжних відомств мають відігравати важливу роль в патріотичному вихованні, повинні формувати належний освітньо-виховний простір, здійснювати морально-етичне виховання військовослужбовців.

Проводиться робота з впровадження досвіду дій нацгвардійців при проведенні масових заходів проведених протягом останнього часу. Офіцерські кадри сучасної національної гвардії поєднують в собі функції вихователя і викладача, які також здійснюють організацію і контроль повсякденної службової діяльності особового складу, що реалізуються у навчанні нацгвардійців [4]. На жаль, частина офіцерського складу здійснює свою професійну діяльність в галузі навчання особового складу на основі заздалегідь вивчених ними правил не усвідомлюючи при цьому свою особливу роль керівника педагогічного процесу.

Освітньо-виховні процеси у збройних силах є потужним профілактичним фактором асоціальних явищ в армійському середовищі, негативних емоційних станів, пов'язаних із службою в армії, що має бути одним із завдань саме комплексної реалізації державної гуманітарної політики. Військово-виховні організації повинні відігравати важливу роль в патріотичному вихованні в армійському середовищі, важливим є орієнтація виховання дисциплінованості та відповідальності як тривалого і цілеспрямованого процесу на вироблення власної поведінки відповідно до прийнятих норм у збройних силах.

Позитивна сторона цієї форми полягає в тому, що при її використанні відбувається економія фінансових коштів, службового і особистого часу, командний складу не виїжджає з місць постійної дислокації, приймаються

більш обґрунтовані рішення за рахунок залучення більшої кількості посадових осіб. Найбільш ефективно питання даного виду форм навчання вирішуються в тих підрозділах, де вироблено якісно своєчасне планування, з негативного боку можна відзначити непорозуміння посадовими особами окремих питань [3]. Основними недоліками даного навчання були слабкі знання в результаті зривів занять або неякісне проведення навчально-планових форм навчання нацгвардійців, що призводить до того, що нацгвардійці мають низькі теоретичні знання стосовно виконання запланованих дій.

Військовослужбовець повинен також розуміти свої цілі як потреби за ступенем їх свідомо зваженої необхідності, а потім орієнтувати свою поведінку таким чином, щоб ці потреби задовольнялися в установленому порядку. Це стосується, в першу чергу, перехідних суспільств, в яких трансформуються основні сфери життєдіяльності, а так само вже і консолідованих спільнот, які в значній мірі в сучасних умовах схильні до процесів модернізації. До цього можна додати і громадську позицію, яка не формується одразу і лише з часом знаходить вираження у свідомості військовослужбовців.

В сучасних умовах вважається, що завдання можна реалізувати одною формою навчання, це є певною помилкою, тому що знижує обґрунтований підхід до якісного навчання, а також може стати причиною зниження ділової ефективності підрозділів. Сильною стороною у цьому випадку є те, що навчання нацгвардійців включає вивчення, як теоретичних основ, так і практичне виконання посадових обов'язків.

Сама по собі освітньо-виховна сфера з самого початку не є наслідком раціонального вибору військовослужбовців, а виступає як прояв усвідомлення індивідуального прояву та індивідуального вираження особливостей перебування в армійському середовищі. У наслідок наявності в державній політиці виразних і всіма підтримуваних цілей гуманітарного розвитку, цінностей та ідеалів військовослужбовці збагачуються почуттям патріотизму. Дані зобов'язання перед військовослужбовцями, взяті державою на себе мають

бути спрямовані на забезпечення необхідних умов життєдіяльності у суспільстві та відтворення освітнього та виховного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Маковчук Ф. Ф. Військова служба правопорядку у Збройних Силах України : сьогодення та перспективи розвитку. *Наука і оборона*. Київ, 2011. № 1. С. 25–31.
2. Резнікова О.О., Цюкало В.Ю., Паливода В.О., Дрьомов С.В., Сьомін С.В. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: Аналіт. доп. К.: НІСД, 2015. 58 с.
3. Пакуліна А. Державне регулювання соціального розвитку населення регіону. *Економічний простір*. 2013. № 71. С. 74–83. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2013_71_10.pdf (дата звернення: 23.03.2020).
4. Парубчак І.О., Сіренко Р.Р. Публічне управління суспільно-виховними процесами в українському соціумі на засадах здорового способу життя. *Вісник НУЦЗУ. Серія «Державне управління»*. Харків, 2017. Вип. 1(6). С. 231–238.

МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГОТОВНОСТІ МОЛОДІ ДО ПРОФЕСІЙНОГО ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Ольга Парубчак

*науковий керівник – Черниш Н.Й., д.соц.н., професор
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Військово-професійна діяльність сьогодні повинна полягати у особливості індивідуального досвіду молоді, а саме, початкових знань, вміннях, навичках та фізичних здібностях. В основі психологічної готовності молоді до військової служби лежить одна, або кілька провідних тенденцій, що пронизують всі рівні цієї особистості: біологічно-генні, морально-етичні, сферу інтересів, соціальну активність та схильність до відповідної професії. Пропагандистську роботу з юнацтвом необхідно проводити на різних етапах підготовки до військової служби: допризовної, на етапі адаптації та в процесі несення служби [4].

Комплексна система заходів буде сприяти досягненню оптимальних показників життєдіяльності військовослужбовців, підвищенню боєздатності. Мотивація є важливим компонентом діяльності та вимагає подальших досліджень у сфері специфіки несення військової служби. При цьому вступають у взаємодію соціально-психологічна структура особистості новачка та його вольовий компоненти; психологія військового колективу та відповідний морально-психологічний клімат. Вивчення процесу військової соціалізації молоді опирається на соціологію особистості та соціологію освіти. Незважаючи на великий внесок, який був зроблений дослідниками у питаннях професійної соціалізації, сьогодні так і не розкрито основні суперечності, що характеризують специфіку соціалізації молоді у збройних силах.

Серед чинників формування психологічної готовності молодих людей до проходження військової служби можна назвати деформацію ціннісно-нормативної та ціннісно-сміслової сфер у суспільстві, вплив держави на ці процеси, а також особливості психології сучасної молоді. Сенси мотивації молоді людини полягає у тому, щоб шукати і знайти саме таку позицію, яка відповідає закріпленню у житті цінностями молоді особистості. Мотивація військової служби – це процес суб'єктивного перетворення особистістю умов і факторів соціального середовища в результаті усвідомлення і прийняття їх змісту та значущості в активні спонукальні сили, що лежать в основі мислення, поведінки, вчинків і військової діяльності [1, с. 123-124].

Військово-професійні та моральні якості молодих людей, а також рівень мотивації до військової служби часто не відповідають необхідним вимогам, нестійка орієнтація на військову службу обертається для держави, суспільства і армії серйозними негативними наслідками. Завданням військовослужбовців на етапі служби в лавах збройних сил є формування ціннісно-сміслового ставлення до виконання військових обов'язків, підвищення усвідомленості солдатами-строковиками процесу проходження військової служби, підвищення соціальної зрілості. Зазначене має полягати у підвищенні психологічної готовності до проходження юнаками військової служби; оптимізації адаптаційного процесу до армійського життя; формуванні соціально-значущих установок для виконання військового обов'язку; мотивація потреби в соціально-значимої діяльності [2, с. 118-119].

Морально-психологічна готовність до проходження юнаками військової служби – це відповідна система, що припускає досить високий рівень розвитку моральної, мотиваційної та волевої сфер. Недостатній рівень розвитку одного з компонентів цієї системи веде до спотворення інших. Особливу увагу потрібно приділити вивченню пізнавальних здібностей, нервово-психічної стійкості, можливої агресії, ситуативної та особистісної впевненості. Підготовка молоді до військової служби як складна соціальна система

обумовлена історичним, політичним, економічним і культурним розвитком суспільства і держави.

Серед характеристик її стану і розвитку виділяються характер зовнішніх загроз безпеці держави, теоретичні основи розвитку збройних сил, військово-педагогічна наука, ставлення суспільства до збройних сил. У сучасних умовах в центрі підготовки молоді до військової служби виявляється сама молода людина, її пізнавальні інтереси і схильності, потреби в активності, професійній та особистісній самореалізації. Для забезпечення такої позиції потрібно використовувати великі можливості військової інфраструктури та виконати серйозну роботу щодо узгодження державних потреб з очікуваннями соціальних груп і громадських інститутів [3, с. 34-35].

Метою підготовки стає самовизначення особистості як громадянина-патріота, залучення його до основних цінностей, норм, традицій, що сформувалася у найважливіших сферах життя суспільства, їх осмислення, оцінка та наявність активної соціально значущої позиції. Однією з форм залучення до психологічної готовності молодих людей у службі в армії має використовуватися просвітницька діяльність. Формування психологічної готовності юнаків необхідно проводити на різних етапах підготовки до військової служби: допризовної, на етапі адаптації і в процесі несення служби.

Психологічна готовність призовників до військової служби має бути результатом спеціальної психологічної підготовки і розглядатися як стан, що передуює самій службі. Психологічна готовність має складну структуру, що включає сукупність емоційних, вольових, мотиваційних, пізнавальних процесів, властивостей, станів психіки людини у їх співвідношенні із зовнішніми ситуаційними умовами та майбутніми завданнями. Просвітницька робота з юнаками призовного віку повинна бути спрямована на розвиток ціннісно-сміслової сфери особистості, соціально-значущих установок, особистісного самовизначення.

Психологічний супровід військовослужбовців на етапі проходження служби має ґрунтуватися на безперервному відстеженні динаміки психологічної атмосфери в інтересах прийняття адекватних управлінських рішень [4]. Головною складовою морально-психологічної готовності молоді до проходження обов'язкової військової служби є адаптаційний потенціал особистості, володіння й управління ресурсами можуть спричиняти один на одного взаємний вплив. Морально-психологічна готовність молоді до служби у збройних силах є потужним профілактичним фактором асоціальних явищ в армійському середовищі, посттравматичних розладів, негативних емоційних станів, пов'язаних з труднощами служби армії.

У морально-психологічній готовності концентруються можливості людини та її прояв залежить як від особистості, так і від умов діяльності. Це дозволяє сформулювати трактування морально-психологічної підготовки молоді до військової служби: «морально-психологічна підготовка – це система заходів щодо формування у молоді стану психологічної готовності до подолання негативного впливу факторів військової служби» [1, с. 45-47]. Важливим етапом є допризовна підготовка молоді до служби у збройних силах, вона, як правило, здійснюється в межах загальноосвітніх шкіл, або в спеціалізованих навчальних закладах.

Військово-патріотичні організації мають відігравати найважливішу роль у патріотичному вихованні молоді. Вони повинні формувати спосіб мислення у дітей та підлітків, здійснювати їх морально-етичне виховання; в практичному плані допомагати державним інститутам вирішувати завдання підготовки резерву збройних сил. Важливим є орієнтація виховання дисциплінованості та відповідальності як тривалого і цілеспрямованого процесу на вироблення власної поведінки відповідно до прийнятих норм у збройних силах. Молода особистість змушена приймати вимоги більшості, так як спрацьовує принцип підпорядкування меншості більшості; військовослужбовець змушений приймати вимоги армійського середовища.

Сутність протиріч полягає у тому, що невідомо, наскільки молода людина готова змінити себе для того, щоб прийняти зовнішні вимоги. Сукупність впливів залежить від якості засвоєння нових соціальних функцій, рівня соціального входження військовослужбовця у нову соціальну групу [1, с. 45-46]. Важливими є усвідомлення і прийняття демократичних цінностей, ідеалів і орієнтирів, формування позиції патріота, звички дотримуватися норм моралі в повсякденній життєдіяльності, потреби в моральному самовдосконаленні, прояві патріотичної активності, гідності, мужності, патріотизму. Сьогодні надзвичайно актуальним є формування у молодих людей здатності реалізовувати свої права і обов'язки, профілактика протиправної поведінки, розвиток громадянської свідомості та правової культури; залучення до багатств історичного і культурного минулого країни, збройних сил, розвиток гордості за причетність до діянь предків і приналежність до захисників України.

Список використаних джерел

1. Військова психологія та педагогіка: інноваційний підхід: підручник у 2 ч. Ч 1 / кол. авторів; за заг. ред. С.Д. Максименко. К.: НУОУ, 2012. 472 с.
2. Даниленко О. Інтерпретація ідей А. Шюца при дослідженні ситуації солдата, який повертається додому, в сучасній Україні. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2018. № 1. С. 118-133.
3. Рущенко І.П. Війна і соціологія. *Оборонний вісник*. 2014. № 7. С. 28.
4. Тимчасова інструкція щодо організації психологічного супроводження та відновлення військовослужбовців: Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 06.02.2015 р. № 2980. URL: https://www.mil.gov.ua/content/medicine/rehabilitation_instruction.pdf (дата звернення: 10.04.2022).

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СУЧАСНИЙ ПЕРІОД ВИКЛИКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Павло Парубчак

*науковий керівник – Семенець-Орлова І.А., д.н.держ.упр., професор
завідувач кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональна академія управління персоналом*

Сьогодні існує потреба представити напрями реформ соціальної політики в умовах економічної надзвичайної ситуації, розглядаючи їх з точки зору політичної економії. Таким чином, необхідно окреслити мотиви тих, хто приймає рішення, які далекі від простої функціоналістської реакції на симптоми надзвичайної ситуації. У той же час потрібно приділити багато місця неточним діагнозам надзвичайної ситуації та пропагувати, незважаючи на багато застережень, рецепти боротьби зі складною економічною ситуацією. На початку слід підкреслити, що аналізуючи світову кризу, слід говорити про її численні, найчастіше національні, різновиди. Ця диференціація значною мірою є результатом поєднання багатьох факторів, що виникають у момент виникнення подібних зовнішніх подразників.

Таким чином, спостережувані реакції на надзвичайної ситуації є результатом взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів. Тому вплив глобальної надзвичайної ситуації на національні економіки, а також масштаби та послідовність змін залежать від окремих національних інституційних конфігурацій. В контексті функціонування соціальної політики економічна надзвичайна ситуація найбільш повно виражалася у двох сферах: на ринку праці та становищі державних фінансів. Ситуація на європейських ринках праці характеризувалася зростанням безробіття всіх активних на ринку праці людей.

Найменше постраждали від впливу надзвичайної ситуації на масштаби безробіття країни континентальної Європи: Бельгія, Німеччина та Австрія.

Щодо найбільшого зростання рівня безробіття, то його можна спостерігати в Ірландії, країнах Південної Європи (Греція, Іспанія) та країнах Балтії (Естонія, Литва, Латвія). Надзвичайна ситуація також сприяла змінам у сфері зайнятості – у випадку багатьох європейських країн є посилення нестійких форм у цій сфері. Зайнятість стала менш стабільною, що відбивається, серед іншого, в у незмінній популярності строкових контрактів, а також інших нетипових форм відносин між роботодавцем і працівником. Найбільше падіння частки цього виду контрактів зафіксовано в Іспанії, Польщі, Німеччині та Словенії. Однак ці дані слід інтерпретувати з обережністю.

Якщо у випадку Німеччини чи Швеції менший відсоток тимчасових контрактів, швидше за все, спричинений переходом до стабільної зайнятості, то у випадку. З іншого боку, до країн з найменшим використанням строкових контрактів належать країни Балтії, Румунія та Великобританія. Варто зауважити, що стабільність зайнятості стосується особливо молодих людей, які мають невеликий досвід роботи або тільки виходять на ринок праці. В Італії значно розширено каталог ситуацій, у яких можуть укладатися тимчасові договори. Також у Литві було запроваджено ширшу дерегуляцію зайнятості в умовах створення нових робочих місць. Важливо, що це рішення, спочатку було представлено як короткочасне, потім було продовжено.

В Іспанії відповідно до Стратегії молодіжного підприємництва та зайнятості було застосовано подібне рішення, засноване на строковому контракті для людей віком до 30 років, які виходять на ринок праці. У той же час роботодавці, які вирішують продовжити роботу цих людей на підставі контрактів на невизначений термін, отримують знижку на соціальне страхування. У багатьох країнах продовжено максимальний термін, протягом якого працівник може бути найнятий за строковим контрактом. До таких країн,

які виправдовують дерегуляцію ринку праці економічними труднощами, належать Словенія, Чехія, Греція, Португалія, Румунія та Іспанія.

З іншого боку, деяким державам-членам ЄС стало відомо про конфлікт між дерегуляцією зайнятості на визначений термін та законодавством ЄС. Країни, які уточнили умови такого працевлаштування, – Іспанія, Швеція (через тиск Єврокомісії), Словаччина (вийшла з частини «кризового» законодавства) та Фінляндія (там само). Іншим важливим питанням є нові види договорів, які обмеженою мірою підпадають під дію трудового законодавства та правових актів ЄС. Як правило, цей вид зайнятості характеризується нижчим захистом як з точки зору гарантії роботи, так і захисту від системи соціального забезпечення. Країни, які розширили сферу дії такого типу контрактів у випадку молодих людей, це Франція та Іспанія. До країн, де все частіше використовується нестандартна зайнятість, належать Великобританія та Словаччина.

Враховуючи динаміку створення та ліквідації робочих місць у країнах Європейського Союзу за галузями, можна помітити диференціацію залежно від кваліфікації. Важливо, що в кожній із галузей зафіксовано збільшення зайнятості службовців нижчої та вищої кваліфікації. Другим найбільшим сектором за втратою робочих місць було промислове виробництво, хоча тут падіння було меншим [2]. З точки зору заробітної плати, зміни в зайнятості мали сильніший негативний вплив на людей з низькою заробітною платою. В Італії стало легше звільняти працівників з економічних причин, а потім зменшити розмір допомоги по безробіттю та обмежити термін їх виплати. У свою чергу, в Іспанії стало легше звільняти працівників через складне становище підприємства, яке супроводжується зменшенням щедрості допомоги по безробіттю.

Надзвичайна ситуація також торкнулася тривалості робочого дня, компенсації понаднормового та розрахункового часу. В деяких країнах цей вид діяльності широко обговорювався соціальними партнерами, а реформи,

спрямовані на менш сприятливі умови зайнятості, були проведені в Греції, Ірландії, Бельгії, Румунії, Португалії, Литві та Кіпрі. Загальним напрямком реформ було скорочення відпусток та скасування заборони працювати в неробочі дні. Зміни такого типу відбулися, наприклад, у Словенії та Португалії. Реформи в деяких країнах Східної Європи (Чехії, Угорщині, Польщі) йшли в протилежному напрямку. Нарешті, у багатьох країнах реформи ринку праці були спрямовані на скорочення робочого часу.

Такі програми були запроваджені в Німеччині, Швеції (де втрата доходу частково компенсується державою) та Франції, де вони зустріли опір профспілок та лівих партій. Зміни на ринку праці стосуються і заробітної плати – темпи зростання зарплат сповільнилися. Більшість країн зазнали зниження заробітної плати, особливо в державному секторі. Аналізи показують, що так звана премія за роботу в державному секторі, а також системне зниження ролі працівників бюджетної сфери відбуваються в переговорах про заробітну плату. Для контексту соціальної політики, окрім ситуації на ринку праці, особливо важливою є макроекономічна ситуація, особливо динаміка валового внутрішнього продукту (ВВП) та стан державних фінансів. Отже питання фінансової стійкості набули переваги над антициклічними діями, як у практиці управління державними фінансами, так і в політичній риторичі, особливо на європейському рівні.

Безпосередня роль Європейського Союзу у формуванні соціальної політики на рівні держав-членів обмежена. Багато в чому це пов'язано з економічною структурою євроінтеграційного проекту. Це означає, що економічна інтеграція, у тому числі її аспект, пов'язаний з державними фінансами, дедалі сильніше загострюється, а інтеграція систем соціальної політики відбувається незрівнянно повільними темпами. У результаті, якщо стан добробуту залишається у сфері національних держав, макроекономічний контекст значно більшою мірою знаходиться у сфері європейських інституцій.

Економічна надзвичайна ситуація сприяла збільшенню державної заборгованості в багатьох країнах Європейського Союзу, що стало результатом як надання допомоги фінансовому сектору, так і збільшення соціальних видатків при зменшенні бази оподаткування. Отже високий рівень державного боргу буде основним викликом для тих, хто приймає рішення в найближчі роки [1]. Таким чином тиск Європейської Комісії щодо зменшення бази оподаткування з одночасними пропозиціями стосовно більш «раціонального» використання наявних коштів на соціальні цілі може означати довгострокову стратегію змін правил функціонування соціальної політики в Європі.

Доказом більшого акценту на фінансальних питаннях є прийняття так званих двох пакетів, які жорстко регулюють поведінку країн євро зони. З іншого боку, критичний аналіз посилення Комісії та Європейської Ради у фінансальних питаннях показує, що в їх лоні є простір для політичних дій. Інакше кажучи, розширення компетенції ЄС у сфері макроекономічної стабільності не передбачає повної автоматизації дій з адаптації з боку держав-членів ЄС. З точки зору державних фінансів, у короткостроковій перспективі надзвичайні ситуації є викликом, оскільки податкова база скорочується (внаслідок зростання безробіття), а тиск на видатки, пов'язані з обмеженням наслідків кризи, зростає.

Країни Європейського Союзу показали різні підходи до вирішення цієї проблеми. З одного боку, в умовах рецесії деякі уряди знизили податковий клин і ставки корпоративного податку, сподіваючись, що ця дія стимулюватиме економічне зростання. Інші країни, у свою чергу, підвищили ставки податків з метою скорочення дефіциту бюджету та динаміки зростання державного боргу. У середньому в країнах-членах Європейського Союзу переважали зниження податкових ставок, що призвело до подальшого скорочення бюджетних надходжень, у багатьох випадках фінансальні дисбаланси, викликані зниженням податків, називаються виправданням скорочень соціальної політики.

Уряди країн, які найбільше постраждали від кризи вирішили запровадити пакети жорсткої економії в переважній більшості країн. Такий підхід досі виявляється невдалим: ці країни систематично нарощують державний борг. Водночас такі міжнародні організації, як Міжнародний валютний фонд, котрі інтенсивно сприяють скороченню державних витрат, визнають, що ця стратегія неефективна в боротьбі з економічною кризою. Для країн, які не так сильно постраждали від надзвичайної ситуації, альтернативною стратегією, яка вписується в тенденцію жорсткої економії, є «попереджувальне посилення».

Список використаних джерел

1. Кравченко М.В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики: методологія та практика: монографія. Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2012. 451 с.

2. Крентовська О. Глобальна соціальна політика і міжнародне співробітництво щодо питань старіння населення. *Демократичне врядування: науковий вісник*. 2009. Вип. 4. URL : http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik4/fail/+Krentovska.pdf (дата звернення: 15.03.2022).

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА АДАПТАЦІЯ У АРМІЙСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Соломія Пеканець

*науковий керівник – Парубчак І.О., д.н.держ.упр., професор
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Комплекс соціального захисту військовослужбовців є підсистемою загальної системи соціального захисту населення України. Соціальний захист військовослужбовців є складовим елементом соціально-економічної, а також військової структури суспільства. Вона на практиці включає з одного боку соціально-економічну інфраструктуру, з іншого боку військово-соціальну форму інфраструктури. Остання представляє специфічний комплекс підвідомчих Міністерству оборони військових організацій, які надають послуги в соціальній сфері, галузі культури, відпочинку та дозвілля, інформаційних комунікацій, фізичної культури, спорту, системи загальної та спеціалізованої охорони здоров'я, професійної освіти, виробничого, споживчого, побутового, торгівельного, туристичного обслуговування.

Соціальний захист населення та соціальний захист військовослужбовців взаємопов'язаний і взаємообумовлений соціальний процес. Здійснення на практиці соціального захисту як всього населення, так і окремих його професійних груп, в тому числі і військовослужбовців, мають як загальні так і специфічні риси і прояви. Досить високий рівень державних соціальних гарантій, що забезпечують захист прав і гідності військовослужбовців, контроль і припинення правопорушень, які не допускають беззаконних вчинків, грубості, зловживання службовим становищем керівництва по відношенню до підлеглих [2, с. 35-36].

На загальнодержавному рівні все частіше констатується важливість і необхідність оптимізації і вдосконалення практик соціального захисту військовослужбовців. Незаперечним фактом є теза про те, що рівень вирішення соціальних проблем військовослужбовця і членів його сім'ї визначає практика саморозвитку їх здібностей і потреб, а значить, визначає динаміку зростання трудового потенціалу військової структури. На практиці соціальний захист не тільки створює умови саморозвитку та розширеного відтворення здібностей і потреб військовослужбовців, а й визначає морально-психологічний стан, формує ставлення військовослужбовців до виконання своїх службових обов'язків [3, с. 34-35].

Підтримка і реалізація соціальних гарантій військовослужбовців – це один із напрямів, що проводиться державою в соціальній політиці, складова частина військової реформи українського суспільства. Модернізація соціального захисту військовослужбовців здійснюється в рамках загальних модернізаційних процесів в суспільстві. В Україні інститут соціального захисту військовослужбовців в останні роки динамічно трансформується. В сучасних умовах на передній план виходить необхідність розв'язання суперечностей соціального захисту військовослужбовців, їх сімей та військових пенсіонерів [1, с. 4].

В умовах сучасної України починає розвиватися підхід до практики вдосконалення соціального захисту як фактору саморозвитку здібностей і потреб особистості. Одночасно держава, як і населення, все частіше пов'язує розробку соціальних проектів соціального захисту з досягненням зростання якісних характеристик потенціалу працездатних членів сім'ї. Значна кількість населення України вважає, що зростання соціального захисту впливає і визначає вдосконалення трудового потенціалу працівників. Переважна кількість українців пов'язують саморозвиток трудового потенціалу працездатного населення з рівнем соціальних гарантій, що визначають нормальні умови задоволення потреб у житлі, харчуванні, одязі.

Саморозвиток трудового потенціалу, з одного боку, відображає процеси вдосконалення системи соціального захисту населення, з іншого боку, він створює умови росту ефективності роботи працівника. В цілому, низькі темпи саморозвитку трудового потенціалу працівників різних організацій багато в чому пов'язані з відсутністю комплексної системи вдосконалення соціального захисту працівників, а також відсутністю можливостей розвитку і впровадження інноваційних діяльнісних ініціатив. В узагальненому контексті низькі темпи саморозвитку трудового потенціалу працівників окремих мікро організацій можна пов'язувати з такими проблемами: відсутність соціальної орієнтації діяльності господарських організацій і адміністративні бар'єри; відсутність державного соціального проекту підтримки і розвитку інноваційної діяльності [5, с. 135].

Значна частина населення в цілому не вважає підвищення рівня заробітної плати єдиним фактором підвищення якості саморозвитку потенційних здібностей до праці. Більшість населення акцентує увагу на необхідності комплексного підходу до здійснення соціального захисту населення і вказує на необхідність розробки специфічного комплексного національного проекту, що включає широкий комплекс соціального організаційного розвитку. Таким чином, в сучасних умовах соціальний захист на практиці проявляється як механізм саморозвитку трудового потенціалу працівників.

Знаходять соціальну підтримку нові форми конструювання процесів саморозвитку трудового потенціалу через систему соціального захисту. Людський потенціал можна розглядати як узагальнений результат соціального забезпечення розширеного споживання людини праці. Він є результатом функціонування системи соціального захисту і одночасно фактором реалізації трудових стратегій господарських організацій різного типу. На практиці соціальний захист являє собою соціально-економічний механізм, що забезпечує

умови нормального споживання, а значить і саморозвитку не тільки військовослужбовця, а й усіх членів його родини.

У результаті ослаблення системи соціального захисту загострилися соціальні проблеми розвитку здібностей і потреб військовослужбовця і його сім'ї, загострювалися соціально-трудова ризики професійної діяльності військовослужбовців. Розширилися практики вирішення військових завдань в умовах мирного часу [3, с. 50]. Все частіше в рамках мирного часу реалізуються службово-бойові завдання щодо здійснення військових функцій. Система соціального захисту військовослужбовців була усіченою, вона не мала жорстких джерел фінансування і функціонувала вкрай неефективно. Дана система багато в чому декларувала напрямки захисту військовослужбовців, але не мала ні організаційних, ні економічних джерел ефективного практичного їх здійснення.

Система соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей була вкрай не збалансованою і принципово відрізнялася від аналогічних систем соціального захисту військовослужбовців західноєвропейських країн. Починаючи з 2014 року реалізується зміна моделі соціального захисту військовослужбовців, їх сімей та військових пенсіонерів. Впроваджується нова соціальна модель, що відображає реалії ринкової суспільної економіки. Здійснено прирівнювання грошових окладів військових до окладів в системі державної служби. Номінальне зростання грошових окладів військовослужбовцям здійснено в декілька разів. Розробляються і приймаються правові основи інституту соціального захисту військовослужбовців на основі грошових механізмів і інструментів [4]. Проблема соціального захисту військових стає головним об'єктом соціальної політики держави. Неефективність колишньої негрошової системи соціального захисту призводить до необхідності розробки нового підходу до соціальної компенсації витрат праці військовослужбовців, а також призводить до розуміння необхідності активізації реформування сфери військової служби. Останнє і

призвело до постійних змін, як в законодавчій сфері, так і в системі статусних позицій військовослужбовця, підвищенні якості соціальних гарантій, пільг і соціальних компенсацій військовослужбовця і членів його сім'ї [5, с. 138].

У результаті таких заходів ефективність соціального захисту підвищується, суспільство поступово змінює ставлення до професії військовослужбовця, владні еліти починають думати про підтримку національної безпеки як про першорядної стратегічне завдання, що має в сучасних умовах важливе значення. У зв'язку з цим підтримку системи соціального захисту, а значить і розвиток здібностей і потреб військовослужбовців розглядаються як вкрай необхідні і необтяжливі для державного бюджету проблеми. Формується система соціального захисту, спрямована не тільки на соціально-економічну підтримку військовослужбовців та членів їх сім'ї, а й на створення умов визначеності в подальшій службі військовослужбовців, забезпечення поступового зростання рівня всіх видів забезпечення сім'ї військовослужбовця.

В умовах соціально-економічної трансформації суспільства склалися специфічні умови розвитку системи Збройних Сил. Протягом останніх років держава особливу увагу приділяє армії, МВС, іншим силовим структурам, що визначають реалізацію системи соціальних проектів, спрямованих не тільки на підвищення доходів сімей військовослужбовців, але і на зростання пільг і компенсацій військовослужбовцям, а також окремим членам їх сім'ї. Соціальна політика почала орієнтуватися на досягнення зростання матеріального добробуту військовослужбовців.

Список використаних джерел

1. Бульба В. Соціальні функції держави як фундаментальна категорія державно-управлінської науки. *Публічне управління: теорія і практика*. 2011. № 4 (8). С. 3-9.

2. Мандрагеля В.А. Соціальна сфера Збройних Сил України та її складові. Соціальна робота в Збройних Силах України. К.: Науковий центр гуманітарних проблем в ЗСУ, 2014. С. 34-51.

3. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи: навч.-наук. вид. / авт. кол.: В. Скуратівський, В. Трощинський, П. Ситник та ін.; за заг. ред. В. Скуратівського, В. Трощинського. Львів: НАДУ, 2012. 368 с.

4. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 13.04.2022 р. № 2171-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 11.04.2022).

5. Чорний В. Військова організація і держава в контексті трансформації українського суспільства: проблеми і перспективи. *Українознавство*. 2010. № 3. С. 134-139.

ПЕДАГОГІЧНО-ВИХОВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ

Андріана Радух

*науковий керівник – Парубчак І.О., д.н.держ.упр., професор
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Мета педагогічної взаємодії є системоутворюючим елементом виховної технології, від неї залежать інші елементи: зміст, методи, прийоми і засоби досягнення виховного ефекту. Визначення цілей виховання вимагає педагогічної діагностики - вивчення стану виховного процесу, в першу чергу вихованості людей, а також умов його здійснення. У зв'язку з цим постає питання про те, що є поштовхом, рушійною силою виховного процесу. Це стає приводом для початку процесу виховання і особистісного росту людини, але тільки в тому випадку, коли ці вимоги відповідають його віковим особливостям.

Все це зумовило сутність поняття цілепокладання у виховній технології, під яким уособлюється свідомий процес виявлення і постановки цілей і завдань педагогічної та виховної діяльності. Вибір цілей виховання обумовлений уявленнями про цілі та цінності суспільства, а також соціально-економічними, політичними та іншими особливостями розвитку суспільства і держави. Ця проблема багато в чому знімається в результаті моделювання тих чи інших виховних технологій на етапі їх теоретичної розробки і обґрунтування. Моделювання виховної технології розглядається як метод дослідження певного фрагмента соціальної реальності і як побудова і вивчення моделей реально існуючих і конструюються предметів і явищ.

У той же час більшістю педагогів під формами виховання розуміється організаційна сторона цього виду педагогічної діяльності, яка розкриває певні склад і угруповання вихованців, структуру виховних заходів, місце і тривалість їх проведення [2]. Часто у виховних технологіях реалізуються форми, що застосовуються у навчанні, їх відмінність полягає лише в змістовному компоненті, у вихованні вони спрямовані на формування або розвиток особистісної сфери людини, а в навчанні переважно на формування системи знань, а також пізнавальних або професійних навичок і вмінь.

Методи виховання, на відміну від форм уособлюють сукупність найбільш загальних способів здійснення виховної взаємодії. У той же час вони можуть розглядатися як сукупність різноманітних способів і прийомів виховної роботи для розвитку мотиваційної сфери та свідомості, вироблення звичок поведінки, його коригування та вдосконалення. Однак в цьому випадку в способі виховної взаємодії відсутній один важливий елемент - прийоми виховання, вони часто трактуються як найменша структурна одиниця виховної взаємодії, самостійний цикл дій, спрямованих на вирішення елементарних педагогічних завдань. При цьому одні й ті ж прийоми можуть реалізовуватися в різних методах виховання і припускати використання різних виховних засобів.

У повсякденній виховній діяльності педагог може і не замислюватися, яким методом він користується. Опинившись перед проблемою вибору принципової лінії поведінки в складній педагогічній ситуації, він відчуває потребу в знанні певної сукупності можливих варіантів розв'язання виховного завдання. Ось чому існуючі уявлення про систематизацію методів виховання в тій чи іншій мірі виходять з передумови про безпосередні взаємодії педагога з вихованцем в свідомої і підсвідомої сферах [3]. Внаслідок цього можливе виділення двох видів методів виховання: педагогічних і психологічних. Традиційні методи виховання припускають вплив на раціональну сферу особистості людини.

Свідомість як знання, сукупність уявлень про світ визначає поведінку і одночасно формується в ньому. Разом з тим необхідно враховувати, що психологічні методи реалізуються одночасно з педагогічними і є як би їх фоном, посилюючи або послаблюючи вплив на раціональну сферу особистості. Отже, основні виховні зусилля повинні спрямовуватися на свідомість, внаслідок чого педагогічні методи у виховній технології відіграють провідну роль. Методом формування і корекції свідомості є переконання, як метод виховання першої групи, активний вплив на свідомість людини з метою надання йому допомоги в осмисленні суті пропонованих йому ідей або вимог, а також вироблення внутрішньої згоди з ними.

Разом з тим справи авторитетного педагога, що володіє високою культурою і професійною майстерністю, завжди виступають найбільш сильним фактором впливу на розум і почуття вихованців. Метод переконання апелює до розуму, логіки, досвіду і почуття вихованця, забезпечуючи добровільне прийняття ним ідей, їх самостійне осмислення і перетворення в мотиви подальшої поведінки, внаслідок чого він вважається найкращим в психолого-педагогічному плані [1]. Необхідно, щоб в результаті переконання у людей формувалася впевненість в істинності засвоєних ідей, здатність захищати свої переконання, активно впроваджувати їх у життя, боротися з помилковими, сумнівними поглядами.

Переконати людей в чому-небудь можна лише в тому випадку, якщо вони прагнуть зрозуміти і усвідомити для них інформацію, зважити і оцінити відповідність аргументів висновків. До найбільш важливих засобів переконання відносяться логічні доводи, цифрові викладки, факти, конкретні життєві приклади, а також вчинки та дії вихованця або поточні події в колективі. Основними функціями, реалізованими методом переконання, є формування знань про мораль, праці та спілкування, формування уявлень, суджень, понять, відносин, цінностей, поглядів на навколишній світ.

На відміну від методу переконання метод прикладу передбачає систематичний вплив на свідомість силою показу позитивних дій інших осіб з метою формування образу для наслідування. Однак, більшу роль у створенні зразків для наслідування останнім часом грають не завжди гуманістично орієнтовані зразки, що формуються засобами масової інформації. Виховне значення прикладу визначається його суспільною цінністю, у ньому закріплено соціальний досвід, результати діяльності та поведінки інших людей, кожен приклад має певний зміст і соціальну значимість.

У виховних технологіях особливо цінні ті позитивні приклади, які багаті конкретним ідейним змістом, високим ступенем розвитку якостей особистості та можуть служити гідним зразком для наслідування. Приклад переростає в самовплив у результаті засвоєння людиною морально і естетично привабливого ідеалу, зразка. Приклад надає як стабільний тривалий вплив, координує поведінку людей в конкретній життєвій ситуації, з його допомогою увагу зосереджується на переважно морально і естетично привабливих образах, внаслідок чого їх усвідомлення забезпечує внутрішню впевненість і стійкість. Педагогічна вимога розуміється як пред'явлення до виконання певних норм поведінки, правил, законів, традицій, прийнятих в суспільстві і в його групах. Воно може виражатися як сукупність норм суспільної поведінки, як реальне завдання або як конкретну вказівку про виконання якої-небудь дії. Колективна думка як метод виховання являє собою вираз групової вимоги до діяльності або поведінки людини. Засобами реалізації є колективне обговорення і висловлювання думки колективу окремими людьми. Однак тут дуже важливо, щоб педагог міг сформулювати здорову колективну думку, стимулюючи виступ вихованців з оцінкою їхньої діяльності.

Під технікою застосування методів виховання розуміються мовні вміння, жести, міміка, прийоми зовнішньої виразності педагога в моменти виховної взаємодії. Спеціальні дослідження виховної практики різних категорій педагогів показали, що в техніці реалізації методів виховання можна виділити

дві сторони: об'єктивну, коли мова йде про загальні методи педагогічної діяльності всіх педагогів, і суб'єктивну індивідуальну, коли мається на увазі вміння окремих педагогів реалізовувати методи у своїй виховній діяльності. Іншими словами, об'єктивна область техніки застосування методів виховання є одним з компонентів рішення педагогічних завдань, суб'єктивна ж проявляється у вигляді професійних навичок і умінь педагога.

Сферу функціонування техніки застосування методів виховання правомірно визначити на основі педагогічної діяльності, тобто в залежності від вирішення педагогічних завдань, наявності педагогічної взаємодії вихователя і вихованців, оцінки ефективності здійснення виховної взаємодії, на якому вирішуються завдання діагностики досягнутого рівня сформованості особистісних властивостей і якостей об'єктів виховання. Це дуже важливий елемент виховної технології в зв'язку з чим він заслуговує окремого спеціального розгляду [4]. Він передбачає систематичне цілеспрямоване накопичення фактів, що характеризують вчинки, поведінку, судження, особистісні прояви людини.

З точки зору педагогічної діагностики вона уособлює вивчення рівня вихованості людини на основі аналізу змісту висловлюваних їм оціночних суджень про себе, інших людей і явища об'єктивної реальності. В її ході педагог має можливість не тільки глибше пізнати внутрішній світ людини, його погляди, переконання, ідеали, а й підтримати позитивні устремління, націлити його на вирішення існуючих проблем, надихнути на корисні справи, звернути увагу на недоліки і допомогти в їх усуненні. Сутність виховного ефекту методами стимулювання поведінки полягає в намірі до соціально-одобрюваної поведінки, їх психологічною основою є, самооцінка вихованця, осмислення вчинку.

У педагогічно-виховній діяльності необхідно враховувати, що заходи управлінського примусу вимагають обдуманих дій, засобів реалізації. Розглянуті методи, використовувані у виховних технологіях, реалізуються в

усіх формах виховання, створюючи умови для найбільш повного вирішення його завдань, однак при їх виборі, засвоєнні і реалізації необхідно враховувати багато факторів. Практичне використання методів виховання ставить питання про вибір найбільш адекватного методу і техніки його використання. Це залежить від багатьох факторів: мети і змісту виховання, ступеня сформованості особистісних властивостей, рівня розвитку міжособистісних відносин в колективі.

Педагогічно-виховна діяльність має низку закономірностей, на основі яких формуються вимоги до її організації в системі освіти. У зв'язку з цим визначається, що дана діяльність є ефективною лише тоді, коли вона соціально значима і має суспільне значення. Позиція державного управління в цьому напрямі повинна бути активною, а функції органів державної влади та адміністрацій навчальних закладів постійно змінюватися. Ось чому управління педагогічно-виховною діяльністю має бути гнучким, відповідним гуманітарній специфіці професійній підготовці персоналу в системі освіти на сучасному етапі в Україні.

Список використаних джерел

1. Дзюндзюк В. Б. Предметна сфера науки державного управління. *Публічне управління: теорія і практика*: монографія / авт. кол.: Ю. В. Ковбасюк, В. П. Трощинський, М. М. Білинська та ін.; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. К.: НАДУ, 2011. С. 67–86.
2. Домбровська С. М. До питання про формування державної освітньої політики України та її вдосконалення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 5. С. 50–55.
3. Калініна Л. М. Проблеми та реалії державно-громадського управління освітою на сучасному етапі розвитку демократичного суспільства. *Постметодика*. 2012. № 3. С. 2–10.

УМОВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Садова Олена

науковий керівник – Балаш Л.Я., к.е.н., доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Підприємство – це провідний і важливий елемент сучасної економіки, який забезпечує ринок товарами та послугами, сприяє розвитку здорової конкуренції, задовольняє потреби споживачів. Його діяльність базується на власній ініціативі підприємця, на його страх та ризик та має на меті отримання прибутку.

В сучасних умовах підприємство розвивається не автономно, а в тісному зв'язку з зовнішнім середовищем (в нашому випадку ринковим). На нього весь час впливають фактори, що визначають основні напрямки його діяльності. Оптимальна сукупність всіх факторів і умов має забезпечити ефективне функціонування підприємства і максимальний прибуток. Ми розглянемо сукупність умов, які необхідні для розвитку підприємства в сучасному ринковому середовищі.

Характерними рисами або факторами сталого розвитку підприємства чи організації є: фінансова стабільність і позитивна динаміка у прибутковості, дохідності; наявність замовників, клієнтів чи споживачів продукції або послуг, тобто джерела доходів підприємства; комфортність праці, компетентність, соціальна захищеність у забезпеченні персоналу – тобто фактори, які створюють конкурентні переваги в результативності праці персоналу; позитивний вплив результатів діяльності на суспільну свідомість з точки зору охорони навколишнього середовища і споживання енергетичних ресурсів; позитивна оцінка методів і етики діяльності підприємства суспільством, персоналом і партнерами у бізнесі.

Кожне підприємство функціонує в фінансовому середовищі, тому обов'язковими умовами є фінансова стабільність підприємства та стійкість, що забезпечується фінансовим менеджментом даного підприємства.

Рівень стійкості підприємства визначається різноманітними елементами, які відображають комплексну характеристику підприємства, його економічну ефективність. Стійкий стан промислового підприємства характеризується ритмічним випуском високоякісної продукції і високим попитом на неї, рівномірним ходом виробництва у всіх підрозділах, якісним матеріально-технічним і кадровим забезпеченням, задовільним психологічним кліматом у колективі. Нестійкий стан підприємства – це порушення у виробничих процесах, неритмічний випуск продукції та незадовільний попит на неї, несвоєчасне матеріально-технічне забезпечення, незадовільний психологічний клімат. Для визначення показників стійкості використовують аналіз господарсько-фінансової діяльності, який представляє систему спеціальних знань, пов'язаних з дослідженням тенденцій господарського розвитку, науковим обґрунтуванням планів, управлінських рішень, контролем їхнього виконання, оцінкою досягнутих результатів і розробкою заходів з ефективного використання господарських резервів.

Підприємство також існує у виробничому середовищі. Перший аспект виробничого середовища – прагнення виробляти якісну продукцію. Для того, щоб бути успішним необхідно випускати продукцію (роботи, послуги), що користуються попитом у споживача. Другим аспектом є створення гідних умов для продуктивної праці персоналу, що забезпечує конкурентоспроможний рівень якості, визнаний споживачем, максимальну безпеку праці та здоров'я робітників.

І, звичайно, соціальне середовище, у якому існує підприємство, висуває до нього свої вимоги. А це вимоги до дотримання трудового законодавства та реалізації соціальних гарантій, благодійності, підтримки суспільних рухів та суспільної активності та етики співпраці з партнерами та ведення чесної

боротьби з конкурентами. Незалежно від виду підприємства чи його функціональної приналежності усі його стратегії спрямовані на посилення своїх позицій на ринку, що в кінцевому підсумку означає перевагу над конкурентами. Тому ключовим поняттям будь-якого підприємства як самостійного господарюючого об'єкта є конкурентоздатність. Це поняття різнобічне і поширюється на такі складові діяльності підприємства, як товар та його характеристика: якість та технологія виробництва.

Існують дві сторони конкурентоздатності. Це елементи, її складові і цільові завдання продажу товару у конкурентній ситуації. Перемога у конкурентній боротьбі, по суті, виражає результати конкурентоздатності.

Взаємовідносини підприємства та постачальників, споживачів, конкурентів й інвесторів означають не лише звичайне ділове партнерство а значне поглиблення його, проте без юридичного злиття. Вони передбачають спільні дослідження, обмін технологіями, спільне використання виробничих потужностей, об'єднання зусиль у виробництві компонентів кінцевої продукції, просування на ринок тощо. Підприємство, що формує і розвиває стратегію співробітництва із зовнішнім середовищем, цілеспрямовано активно впливає на нього для захисту та розвитку власного виробництва та забезпечення стійкості економічної кон'юнктури, певною мірою «організації ринку».

Реалізуючи стратегію співробітництва, підприємство змінює правила конкуренції і створює стратегічну зону стабільності, що характеризується зниженням ризику діяльності в ході конкуренції, гарантує підприємству тривалий термін існування, можливість збільшення доходів і прибутку у майбутньому. Управління підприємством в умовах невизначеності ринкового середовища необхідно спрямувати на активну його адаптацію до змін в останньому і перш за все – на пошук шляхів використання потенційних можливостей ринку з метою реалізації економічних інтересів підприємства [6].

Управління стратегічним співробітництвом підприємства та суб'єктів зовнішнього середовища передбачає комплекс взаємопов'язаних дій з оцінки

такої взаємодії з використанням встановлених в результаті стратегічного моніторингу сприятливих для підприємства можливостей; прогнозування та оцінки тенденцій саморозвитку взаємин; формування у разі необхідності сценарію зміни характеру взаємодії в інтересах підприємства; реалізація цього сценарію; контроль, аналіз і коригування планів щодо сценарію.

Співробітництво підприємства та суб'єктів зовнішнього середовища потрібно формувати на засадах установлення балансу їх технічних, практичних та виробничих інтересів.

Отже, для функціонування підприємства в сучасних ринкових умовах недостатньо мати тільки «землю, працю, капітал», а й гармонійно поєднувати фінансове, виробниче та соціальне середовище, тобто сприяти стійкості та стабільності розвитку, активно співпрацювати з партнерами, клієнтами, постачальниками і навіть конкурентами. І саме головне, вести активну боротьбу за «місце на ринку».

Список використаних джерел

1. Ситніченко В., Кисельова Г. Сучасні системи менеджменту – основа сталого розвитку підприємства // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2004. - №3. – с.59-61
2. Пономаренко В.С. Концептуальні засади управління стратегічним співробітництвом підприємства з іншими суб'єктами для забезпечення інноваційного розвитку // Проблеми науки. – 2006. - №5. – с.14-19
3. Шандова Н.В. Оцінка загальної стійкості розвитку промислового підприємства // Економіка підприємств. – 2006. – №9. – с.169-173
4. Науменко П.І. Розвиток підприємства у ринковому конкурентному середовищі // Фондовый рынок. – 2006. - №40. – с.26-28
5. Черниш С.С. Аналіз стратегічного розвитку підприємства в умовах фінансової нестабільності // Економіка АПК. – 2007. - №7. – с.115-119

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Інна Семенець-Орлова

д.н.держ.упр., професор

завідувач кафедри публічного адміністрування

Міжрегіональна Академія управління персоналом

Згідно з положеннями Концепції розвитку громадянської освіти в Україні (2018 р.), громадянська освіта охоплює всі види освіти (формальну, неформальну, інформальну), а також всі рівні освіти і всі вікові групи громадян та спрямовується на формування громадянських компетентностей [1]. Сформовані громадянські компетентності як результат здобуття громадянської освіти передбачають опанування новими культурними якостями, установками поважати права інших людей, мати високе почуття людської гідності, розвинені навички критичного мислення, обізнаність в законодавстві, готовність до компромісу та порозуміння, вмотивованість щодо активної участі у публічному житті. Система громадянської освіти в Україні охоплює всі складники освіти, рівні і ступені освіти, стандарти освіти, заклади освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органи управління у сфері освіти, а також нормативно-правові акти, що регулюють відносини між ними.

Важливість проектної діяльності для впровадження громадянської освіти у закладах вищої освіти та наукових установах складно переоцінити. У цьому напрямку варто наголосити на важливості щорічного проведення конкурсу проектів молодих вчених, що фінансуються за кошти державного бюджету Міністерством освіти і науки. Загалом за 2016-2020 рр. підтримано 303 проекти на майже 230 млн. грн. Причому якість поданих проектів суттєво зросла з 2016 р.: якщо у 2016 р. було лише 32 проекти високого рівня і 32 низького, то у 2019 р. – 78 високого рівня і 14 – низького. Якщо проаналізувати тематику 47 проектів, підтриманих Міністерством минулого року, то 6 із них пов'язані зі

сферою розвитку культури громадянськості молоді. Три проекти із названих шести стосувалися проблем вирішення соціальних проблем, зокрема реалізації особистісного потенціалу молодих вчених через колаборацію, нетворкінг і взаємодопомогу, один проект – екологічних проблем місцевої громади і два проекти – за проблематикою стосувалися потреби зростання рівня патріотизму і розбудови політики пам'яті.

Поряд з тим, за результатами масового опитування молодих вчених, виконаного в межах проекту “Реалізація потенціалу молодих вчених в інтеграції бізнесу, науки та освіти” можемо зробити висновок про невисокий рівень громадянської активності наукової молоді в Україні. Це суттєво controvertує з тим, що молоді вчені називають у переліку можливих шляхів поєднання зусиль бізнесу, науки та освіти для розвитку потенціалу молодих учених - організацію спільних для них заходів на соціальну відповідальну тематику.

У ході дослідження з'ясовано, що за минулий рік:

- 1) кожен третій молодий вчений жодного разу не долучався до заходів на соціально відповідальну тематику;
- 2) один із шести - долучився одного заходу;
- 3) ще один із шести - до двох заходів;
- 4) 17% молодих вчених - до трьох і більше заходів.

Такий невисокий рівень громадянської активності молодих вчених засвідчує актуальність громадянської освіти молодих вчених та потребу її розбудови.

На початку 90-х років громадянську освіту, як зазначає О. Нап'юнтек, називали політичною освітою, оскільки вона охоплювала сферу знань, що стосувалася політики, участі у виборах, формування політично поінформованого та відповідального громадянина, який слідує за діяльністю вищих органів влади [2, с. 41]. Однак, сучасний розвиток демократії, розширив сферу громадянської освіти – вона стала спрямовуватись на формування

активного громадянина, який б самостійно брав участь у виробленні політики на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Наразі важливою задачею освітніх змін в Україні є забезпечення того, що громадянська освіта стала безперервним, багаторівневим процесом, що має свій розвиток і на ланці освіти дорослих. У транзитних суспільствах (українське, в тому числі) громадянська освіта повинна охоплювати все суспільство, розвиватися відповідно запитам громадян різних вікових категорій [3, с. 7].

Основні тренди навчання громадянськості стосуються безпосереднього залучення молоді до процесів, які відбуваються на різних адміністративних рівнях, де потрібно не тільки проявити свою громадянську позицію, але й відстояти її. Можемо підсумувати, що завдання громадянської освіти – формування критичного мислення, вміння отримувати інформацію, враховувати множину інтересів та позицій, робити збалансовані умовиводи, аргументовано критикувати владу» [4]. Останні якраз і відповідають очікуванням суспільства.

У Концепції розвитку громадянської освіти в Україні визначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства та заклади освіти різних форм власності відповідно до основних змістових напрямів громадянської освіти забезпечують досягнення в освіті таких результатів на ланці вищої освіти [1]:

- формування здатності реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- формування здатності зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій,

використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- формування загальних компетентностей, передбачених стандартами вищої освіти для кожної спеціальності [7].

Наголосимо, що ці результати стосуються і третього рівня вищої освіти, тобто освітньо-наукових програм, за якими здійснюється підготовка аспірантів у вітчизняних закладах вищої освіти. Молоді вчені – це каталізатор розвитку науки. Дієвий підхід у впровадження громадянської освіти ефективний через розвиток у молоді соціальної відповідальності за свої дії.

Прийняття Концепції розвитку громадянської освіти України [1] стало значним досягненням для вирішення проблеми розвитку культури громадянськості української молоді, в тому числі молодих вчених. Проте, попри досить вдало розроблене методичне забезпечення громадянської освіти на ланці загальної середньої освіти, маємо констатувати факт низки проблем впровадження громадянської освіти у закладах вищої освіти. У реаліях університетів дуже часто громадянська освіта обмежується виховною роботою кураторів та окремими заходами органів студентського самоврядування. Однак, це не належним чином забезпечує системність таких заходів відповідно важливості впровадження громадянської освіти на всіх рівнях освіти (включаючи освіту дорослих) та її значення для здійснення євроінтеграційних намірів України.

Загалом, громадянська освіта вирізняється тим, що вона:

- 1) інтерактивна (а тому потребує багато часу, енергії, комунікації);
- 2) практико-орієнтована (компетентності успішно формуються саме у діяльності);
- 3) потребує звернення до життєвого досвіду здобувача освіти, незалежно від його віку;
- 4) малодієва у формі репродуктивного заняття;
- 5) «вирастає» з усвідомленої і добровільної ініціативи знизу.

Відтак, у впровадженні громадянської освіти важливе використання особистого прикладу, методу проєктів, дизайн-мислення. Підвищуючи рівень культури громадянськості здобувачів дієвим буде звернення до досвіду здобувача освіти. Серед підходів до впровадження громадянської освіти у ЗВО можемо виокремити:

- 1) монопредметний підхід – через окрему освітню компоненту (на рівні програм підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти - аспірантів);
- 2) поліпредметний підхід – через низку споріднених освітніх компонент (на рівні програм підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти - аспірантів чи в рамках програм підвищення кваліфікації);
- 3) наскрізний підхід – у змісті усіх освітніх компонент (на рівні програм підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти - аспірантів);
- 4) контекстуальний підхід – через демократичне внутрішньо організаційне середовище закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні від 3 жовтня 2018 р. Офіційний веб-портал Верховна Рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>.
2. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні: Аналіт. звіт [І. Жадан, С. Кисельов, О. Кисельова, С. Рябов; Відп. ред. С. Рябов; Ін-т громад. освіти НаУКМА та ін.]. К.: Тандем, 2004.
3. Семенець-Орлова І.А. Нормативно-правове забезпечення освітніх змін в Україні // Теорія та практика державного управління. 2017. № 3(58).
4. Семенець-Орлова І. Суспільне замовлення на громадянську освіту. Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/1327-suspilne-zamovlennyna-gromadyansku-osvitu-abo-yakvirostiti-anglijskij-gazon-v-ukrajini>.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ РЕГУЛЮВАННІ СФЕРИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ВИХОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Олена Станько

*науковий керівник – Харечко Д.О., к.н.держ.упр.,
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Важливою характеристикою життєвих орієнтацій молоді людини є внутрішня згуртованість, як то система визначених поглядів та переконань, котрі визначають зміст життя молоді. Життєві цінності трактуються як індикатор сенсу життя, але одночасно як наслідок змісту життя в свідомості молоді. Беручи до уваги державну молодіжну політику необхідно проаналізувати підходи, що пов'язані з процесами соціалізації і виховання, які є найважливішими чинниками, та формують цінності молоді.

Щоб побудувати свою особисту ідентичність, молоді потрібно мати переконання що вона уособлює та який шукає напрямок в житті. Ідентичність є константою особистості, незважаючи, що навколишній соціальний контекст кардинально змінюється. На підставі теоретичних міркувань і результатів емпіричних досліджень має місце комплекс ознак, котрі характеризують менталітет сучасності, активність в процесах соціальних змін [2]. Запропонований аналіз дає можливість з'ясувати, якою має бути бажана модель молодіжної політики держави, що виступає головною силою змін у розвитку стосунків молоді та держави.

Трансформаційні процеси мають основу на подоланні елементів що існують, виробленні сучасних цілей та формуванні нових відповідних засобів їх досягнення. Молодь держави вважає, що у більшості вона впливає на своє життя та практично не має впливу на діяльність центральних і місцевих

органів влади. Важливим моментом життєвих орієнтацій в суспільстві має бути їхня внутрішня згуртованість, система відповідних поглядів та переконань, котрі визначають зміст життя молоді.

З точки зору молодіжної політики держави необхідно проаналізувати підходи, що мають контакти з процесами виховання, що є важливими чинниками, котрі формують цінності. В процесі змін сучасного світу, значну увагу мають середовища, котрі виконують виховну та соціалізаційну функцію. Дослідження соціальної різноманітності проведення вільного часу молоддю обмежується аналізом традиційних факторів, таких як стать, професійна приналежність, рівень освіти або дохід [1]. Важливість цих факторів дуже значна для пояснення масштабу та характеру соціальної різноманітності в даній галузі, але було б добре визначити ще й інші суб'єктивні фактори, котрі показують на критерії соціального престижу.

Є необхідність в об'єднанні зусиль державних органів, навчальних закладів та громадських організацій стосовно реалізації заходів по забезпеченню прав студентської та учнівської молоді для реалізації своїх навчальних вимог. В сучасній концепції вільного часу встановлюються принципи ефективного формування умінь та навичок, знань, мотивів, переконань та загалом, активнішої життєвої позиції в галузі рекреаційної діяльності. Відбувається розподіл часу на "час вільний" і "час цільової рекреаційної активності".

Трансформація системи виховання студентської молоді має відбуватися в керунку розвитку програмного, нормативного, науково-методичного та правового забезпечення, доведення освітніх стандартів і нормативів до відповідності нових вимог та можливостей розвитку суспільства. У такому контексті актуальним є питання розробки сучасної організаційної структури державної політики виховання студентів, національного законодавства, котре враховувало б індивідуальні особливості, менталітет народу, стан і перспективи розвитку соціально-економічних можливостей держави. Різна рекреаційна

поведінка, а відповідно і мотивація до проведення вільного часу, спонукана генетичними та соціальними чинниками.

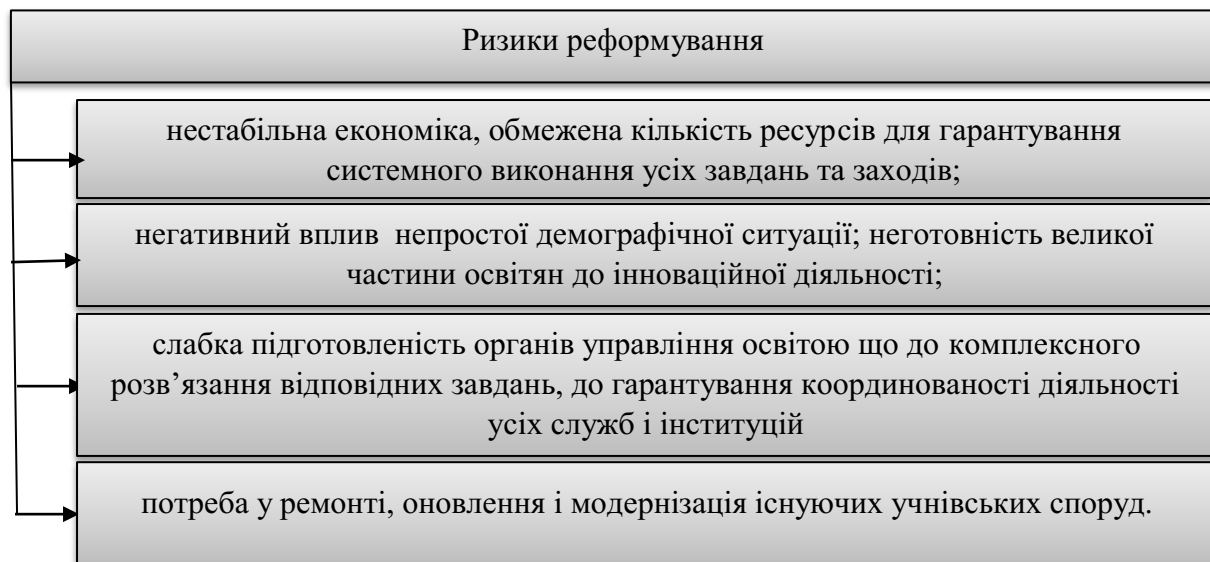

Рис.1. Ризики періоду реформування.

Не зменшуючи переваг інтенсивного введення інноваційних освітніх програм та педагогічних технологій у процеси навчання та виховання, технологічні інновації особистісного змісту в системі виховання студентської молоді до сих пір не набули широкого поширення. Тому, обґрунтування потреби модернізації системи виховання, його побудова по принципам особистісно-орієнтованого підходу сьогодні важливе завдання оптимізації розвитку студентської молоді. Особистісно-орієнтований напрям передбачає розгляд такого процесу з позиції гармонійності та доцільності, окрім того освітній процес має виховний вплив на особистість молодої людини.

Культура особистості студента стає відображенням культури викладача та одночасно похідною викладацької професійної підготовленості. Становлення та розвиток в такій свідомості системних соціально-духовних утворень, де відбивається соціальна та особистісно значима мотиваційна сфера: моральність, знання, естетика почуттів і смаків, етика поведінки, ставлення до праці, інтегрована у світогляд та духовні здібності особистості молодої людини, які

акумулюють сукупність таких властивостей та якостей відчувати, сприймати, усвідомлювати всі духовно-культурні цінності суспільства.

Розімкнутий педагогічний вплив визначає контроль та корекцію процесу навчання за кінцевим результатом. Замкнутий педагогічний вплив потребує постійного, за конкретним навчальним елементом стеження за головними параметрами навчання; контролю та корекції навчальної діяльності при зміні значень цих характеристик від визначених еталонів; наявності прямого зв'язку педагога та студента, який призначений для передачі інструкцій що до необхідності навчальних дій; присутності зворотного зв'язку, котрий служить для передачі інформації стосовно результатів навчальної діяльності між студентом до педагогом.

Здійснюється об'єднання всіх можливих виховних сил освітнього процесу; створюється духовно орієнтований соціальний простір і посилюється увага до особистості кожної молодої людини, як до важливої професійно-соціальної категорії суспільства з подальшою установкою на формування громадянина по високим інтелектуальним, духовно-моральним і моральним якостям. В центрі уваги педагогічного контакту ставиться молода людина, як суб'єкт життя та як вільна і духовна особистість, котра має вимогу в саморозвитку внутрішнього світу [3].

Окрім цього створюються передумови для розвитку ініціативи, творчості, активності, зацікавленості та взаємодії. В даному випадку має місце комплексний педагогічний підхід та варіативність засобів і методів у формуванні усіх складників соціально-духовних цінностей особистості. До суб'єктивних факторів, котрі визначають диференціацію і індивідуалізацію навчального процесу є особливості психічних процесів; потреби, знання, переконання, інтереси, установки, властивості особистості студента.

Серед всього різноманіття властивостей особистості молодої людини можна виділити групи, котрі визначають розмаїття особистісних виявів суб'єктивних факторів, які показують ефективність педагогічних технологій

формування духовно-соціальних цінностей особистості молодшої людини. Всі отакі особливості виявляються в міміці, емоційної забарвленості мови, жестах, різноманітних мимовільних та довільних рухах та діях. Особистісні якості, котрі відображають ставлення молодшої людини до самої себе – це вимогливість, впевненість в собі, самокритичність і інші якості, котрі пов'язані з самосвідомістю, самоаналізом, самоспостереженням та самооцінкою.

Педагогічні аспекти формування особистості молодшої людини має бути технологічною мікроструктурою у макроструктурі формування особи. Це функціональна система організаційних методів соціального управління навчально-пізнавальною та практичною діяльністю студентів. Дані технології забезпечують гуманітарне становлення особистості молодшої людини, розвиток в її свідомості системи духовно-соціальних утворень, де відбивається соціальна та особистісно значима мотиваційна сфера інтегрована в світогляд і духовні здібності особистості студента [4]. Ефективність педагогічного впливу на формування особистості молодшої людини мають багатofакторний характер.

Вони не підтримують перебільшення значущості деяких методів роботи, методів навчання та виховання, перебільшення ролі методичних розробок, що не враховують конкретних умов і індивідуальних можливостей студентів: розумності, раціональності, почуття міри, єдності світоглядного, духовного та інтелектуального розвитку особистості. При наявності відповідальної педагогічної роботи в структурі університету студент має можливість досягти відповідних результатів в навчанні, включитися в постійний процес самовдосконалення, розширюючи і поглиблюючи особисті знання, виробляючи та нагромаджуючи нові навички і вміння інтелектуальної діяльності.

Ефективність державного регулювання виховно-суспільними процесами має залежність від внутрішніх та зовнішніх чинників, котрі впливають на особистість. Вплив кожного з них позначається вибірково через відповідні обставини, включаючи наявність в громадянина внутрішніх цінностей, переконань і ідеалів. Суспільно-активна молода особистість уміє відстоювати

персональні соціальні інтереси, має розвинуту свідомість та культуру, бере активну участь в громадському житті суспільства. Важливо акцентувати, що в основі змагальності лежить потреба особи у позитивній оцінці людьми, що оточують результатів діяльності.

На даний час актуальними є ускладнення соціальних умов життя молодії людини; довготривале емоційне навантаження; неперервні життєві зміни, сукупність подій; негативна поведінка та психофізична активність індивіда; велика щільність населення. Спосіб життя залежить від: суспільних умов; конкретного способу життєдіяльності, котрі дозволяють втілювати його у сфери суспільного життя; набору ціннісних відношень. На сьогоднішній час це набуло суворо окресленої структури, змісту та умов, функціонування чого уклалося як змагальна діяльність особи, норми якої закріплені в глобальному масштабі, які детермінуються нормами етики.

Список використаних джерел

1. Литвинчук О. Соціалізація маргінального індивіда в умовах суспільних трансформацій: соціально-філософський аналіз. *Гілея: науковий вісник*. 2013. № 72. С. 428–432. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gileya_2013_72_82.pdf (дата звернення: 22.11.2019).
2. Міненко В. Державне регулювання формування конкурентоздатної робочої сили в умовах поглиблення міжнародного поділу праці. Ефективність державного управління. 2012. Вип. 32. С. 409–416.
3. Коваленко Пакуліна А. Державне регулювання соціального розвитку населення регіону. *Економічний простір*. 2013. № 71. С. 74–83. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2013_71_10.pdf (дата звернення: 03.12.2019).
4. Костюк Парубчак І.О., Сіренко Р.Р. Публічне управління суспільно-виховними процесами в українському соціумі на засадах здорового способу життя. *Вісник НУЦЗУ. Серія «Державне управління»*. Харків, 2017. Вип. 1(6). С. 244–252.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УПРАВЛІННЯМ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВА

Руслан Стецина

науковий керівник - Матвеев М.Е., к.е.н, доцент

Національний лісотехнічний університет України

За останні роки тема цифрової трансформації стає все більш актуальною для більшості українських компаній, що включають у стратегічний порядок денний свого розвитку питання цифровізації бізнес-процесів.

Проблему розвитку цифрової економіки та трансформаційних процесів, що відбуваються в суспільстві під впливом оцифрування, розглядали багато іноземних авторів: Б.М. Гарифуллин, Дж. Гелбрейт, Д. Карл Енгельбарт, В.В. Зябриков, Дж. Карл Робнетт Ліклідер, Р. Ліпсі, Т. Месенбург, Дж. Стігліц, Т.М. Юдіна та ін.; науковці та практикуючі спеціалісти: С. Дж. Берман, Б. Гейтс, Е. Гізен, В. Ісааксон, Дж. Уельс [1].

Переважна більшість досліджень вітчизняних науковців з проблем реалізації концепції розвитку цифрової трансформації суспільства орієнтуються на макроекономічний рівень. Так результативність таких змін в економіці провідних європейських країн та України визначено у працях: О. Алімова, Б. Андрушківа, О. Бутник, Л. Городянської, О. Гуменюк, Л. Дерманської, В.І. Довбенко, Г. Жекало, О. Кленін, С.В. Коляденко, А. Косич, К.М. Краус, Г.С. Лопушняк, В. Ляшенко, Л. Малюти, Л. Оліх, В. Опанасюк, П. Пуцентейло, М. Руденко, А. Череп, О. Череп, Т. Штець та ін [1].

Трактування термінів «цифровізація» і «цифрова трансформація» є досить диверсифікованими, вони відрізняються залежно від інтерпретації окремих сторін (рис. 1).

Рис. 1. Трактування терміну «цифровізація» різними сторонами процесу

Цифрові технології, що з'явилися протягом останнього десятиліття, допомагають знайти джерела підвищення ефективності управління зовнішньоекономічною діяльністю та можливості стрімкого конкурентного розвитку підприємств. Водночас, вони вимагають змінити існуючі моделі управління зовнішньоекономічною діяльністю, переформатувати комунікації, технології та організаційну структуру підприємств на основі нових цінностей, пріоритетів і орієнтирів, що ґрунтується на партнерстві, клієнтоорієнтованості, інноваційності та синергії.

Отже, можемо зазначити, що цифровізація зовнішньоекономічної діяльності – це не технологія і не продукт. Це, скоріше, підхід до використання цифрових ресурсів для трансформації роботи організації. Мається на увазі переналаштування технологій і бізнес-процесів для вдосконалення робочого середовища працівників, взаємодії із замовниками та іншими учасниками зовнішньоекономічної діяльності сучасного підприємства

Головна ідея цього аспекту цифрової трансформації – це перехід на цифрові технології, орієнтованість на користувача, аналіз того, чим він займається на кожному з етапів взаємодії із бізнесом. Також важливо знати всі канали, за допомогою яких користувач отримує свій позитивний досвід:

починаючи з мобільних пристроїв, закінчуючи гаджетами, які людина носить на тілі. Кількість можливих точок взаємодії збільшується зі швидкістю світла.

На основі досліджень ключових секторів економіки, виділяють наступні сфери (модулі) цифрової трансформації зовнішньоекономічної діяльності[3]:

1. Клієнський досвід (Customer Centricity); 2. Цифрові дані (Digital Data; Data Governance); 3. Розвиток та застосування інновацій (R&D); 4. Партнерство і колаборація (Partner Centricity); 5. HR-стратегія і культура. Цифрова грамотність кадрів (Digital Culture); 6. Управління цінністю (Value).

З огляду на це, концептуальним є визначення терміну «цифрова трансформація бізнесу» (Digital transformation) через перегляд бізнес-стратегії або цифрової стратегії, моделей, операцій, продуктів, маркетингового підходу, цілей тощо, шляхом прийняття цифрових технологій. Ми підтримуємо сформульоване І.Струтинською комплексне трактування терміну «Цифрової трансформації» – як процесу, що забезпечує особливий, стратегічний вид організаційних змін підприємства з використанням цифрових технологій, появою нових бізнес-моделей з фундаментальними інноваційними змінами в підходах до управління, корпоративної культури, зовнішніх комунікацій для підвищення їх ефективності через збір, опрацювання, візуалізацію та аналітику даних, які раніше були невідомі [2].

Список використаних джерел

1. Ляшенко В. І., Вишневський О. С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку : монографія / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2018. 252 с.
2. Струтинська І. В. Організація та управління цифровою трансформацією бізнес-структур: теорія, методологія, практика : монографія. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2020. 475 с.
3. Celaya, J., Vazquez, J., Rojas, M. How the new business models in the digital age have evolved. Kindle Edition. 2014. 96 с.

ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ПЕДАГОГІЧНО-ВИХОВНИХ ПРОЦЕСІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Ігор Стояновський
науковий керівник – Парубчак І.О., д.н.держ.упр., професор
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Під колективом розуміють групу людей, які пов'язані поміж собою спільною діяльністю, спільністю цілей, поглядів, норм, правил поведінки, засобів діяльності і взаємно впливають один на одного, в житті, розвитку і діяльності кожної людини колектив грає вирішальну роль. У ньому формується соціально-психологічне обличчя особистості, а колектив національної гвардії - це форма об'єднання службовців національної гвардії в групу для спільного вирішення службових завдань.

Основними знаковими особливостями колективу національної гвардії є і те, що він будується на основі єдиноначальності, де безперервно проводяться інформаційна та виховна робота, службові навчання, є особливі мотиви і цілі діяльності, він знаходиться в постійній діловій готовності. Сприйняття суті проведення педагогічної профілактики інцидентів в колективах національної гвардії пояснює її сутність, структуру і особливий вид структурних компонентів. Під структурою розуміється сутність і розміщення його компонентів, методів взаємозв'язків і взаємодій між ними, що утворюють єдине психолого-педагогічне навчання і розвиток, зумовлене деякими критеріями.

Конструкція процесу профілактики соціальних інцидентів в колективах національної гвардії передбачає присутність суб'єкта і об'єкта, чітко встановлених цілей і проблем, змісту, функцій, закономірностей, протиріч, принципів, способів, прийомів, конфігурацій, і знарядь здійснення, типів

попереджувальної роботи та її результатів, а крім того шляхів і обставин, що впливають на результативність цього процесу [4]. Компонентами процесу педагогічної профілактики соціальних інцидентів серед особового складу є суб'єкти та об'єкти педагогічної профілактики.

Реалізуючи процедуру профілактики, суб'єкти попереджувальної роботи проявляють багатосторонній вплив у злагоді з опонентами суперечливої взаємодії, також психологічного настрою особового складу підрозділу, для того щоб досягти позитивних результатів в їх діях, а крім того у випадку потреби змінюють попереджувальну роботу з метою найбільш успішного її впливу. Визначаючи складність і суперечливість цього процесу, основними елементами педагогічної профілактики соціальних конфліктів в підрозділах і в національній гвардії загалом визнаються конкретні, підготовлені в професійному відношенні посадові особи.

Проаналізувавши існуючі підходи, необхідно сформулювати цілі та завдання педагогічної профілактики, або ввести відповідні зміни до вже існуючих, скорегувати їх в наступні превентивні дії і впливу на суб'єктно-об'єктні відносини профілактики соціальних конфліктів в колективах національної гвардії. Здійснення педагогічно-виховних факторів компенсує функції сприяння виробленню у нацгвардійців бажання поміняти негативні форми поведінки на позитивні. Реалізація функції корекції уособлює використання різних способів, засобів і форм, що забороняють або ліквідують негативні індивідуальні властивості.

Роль спонукання до самоврядування може допомогти створювати і вдосконалювати прагнення коригувати свої мінуси, розвивати негативне ставлення до них. Слід виокремити, то що всі без винятку функції розвитку педагогічної профілактики соціальних інцидентів в умовах служби в національної гвардії взаємопов'язані та виражаються в єдиному розумінні процесу. Реалізація даних функцій допоможе забезпечити згуртованість

колективу національної гвардії, виключити появи соціальних конфліктних ситуацій у взаємодії нацгвардійців.

Головними закономірностями, котрі впливають на розвиток і діяльність попередження соціальних зіткнень в підрозділах, де функціонують майже всі без винятку закономірності педагогічної діяльності є єдині закони і закономірності соціального формування, а крім того характерні закони і закономірності самої педагогічної діяльності у національній гвардії [1]. Перераховані закономірні зв'язки процесу педагогічної профілактики соціальних конфліктів у колективах національної гвардії обумовлені зовнішніми зв'язками.

Як показує практика, наявні взаємозв'язки в глибинній течії педагогічної профілактики призводять до наявності своєрідних, безпосередньо попереджувальних логічних взаємозв'язків. Всі без винятку закономірності педагогічної профілактики соціальних конфліктів в середовищі національної гвардії, маючи різновиди стабільних логічних взаємозв'язків, встановлюють першорядні шляхи підвищення ефективності попереджувальної діяльності командирів органів оперативного управління відповідних підрозділів.

Джерела реалізації та підвищення ефективності процесу педагогічної профілактики соціальних конфліктів в колективах національної гвардії обумовлюються суперечностями, котрі виникають, узагальненням і аналізом об'єктивної інформації та науково-обґрунтованих положень даного процесу [2]. Зростанням вимог до нацгвардійців, новими, постійно змінюваними умовами проходження служби в національній гвардії і застаріваючими способами та умовами навчання і виховання, між результативністю процесу профілактики соціальних конфліктів і недостатнім рівнем конфліктної компетенції командування і посадових осіб підрозділів національної гвардії, рівнем загальної культури нацгвардійців.

У зв'язку з цим вирішувати їх потрібно спільними зусиллями, а не тільки зусиллями командирів і офіцерів органів по роботі з особовим складом.

Долаючи різноманітні проблеми, в ході навчання і виховання особистість нацгвардійця формується та розвивається, підтримуються ті якості, які сприяють безконфліктній поведінці під час проходження служби. Мета педагогічної профілактики зводиться до того щоб сприяти розвитку позитивних процесів і скороченню неминуче виникаючих протиріч.

Успіх у діяльності командирів та їх заступників в лавах національної гвардії по роботі з особовим складом визначається, головним чином, їх компетентністю, професійною і психолого-педагогічної підготовленістю. В сучасних умовах керівництву і офіцерам не обійтися без розуміння законів, за якими складається та протікає життя колективів національної гвардії. Аналіз якісних показників нацгвардійців показав, що, їх соціально-психологічні характеристики щорічно покращуються, що пов'язано з ростом престижу служби в лавах національної гвардії.

Педагогічна профілактика як систематичний і організований педагогічний процес управлінського впливу посадових осіб, спрямований на педагогічну профілактику соціальних конфліктів у взаєминах національних гвардійців в ході їх спільної діяльності і підвищення ефективності виконуваних особовим складом службових завдань на основі психолого-педагогічної підготовки посадових осіб і оптимізації технології педагогічної профілактики в колективах національної гвардії.

Молоді люди, як правило, йдуть служити в лави національної гвардії за власним бажанням з глибоким переконанням в тому, що за час служби в національній гвардії вони отримають нові знання, навчаться поводитися з відповідним озброєнням. В умовах швидкоплинності подій, що відбуваються в сучасному суспільстві, існує певний ліміт часу на підготовку підрозділів до виконання службових завдань.

В цих умовах особливої актуальності набуває завдання досягнення найбільш високого рівня службової готовності у встановлені строки та наявними силами. При цьому виникає проблема прискорення процесів

згуртування колективу і підрозділів національної гвардії, розвитку у них безконфліктних соціальних відносин. Рішення її можливо за рахунок вибору найбільш вигідного поєднання сил і засобів, з точки зору досягнення найкращих виховних результатів і мінімуму витрат часу.

Одним з протиріч сучасної практики є те, що в національній гвардії плануються і проводяться з різними категоріями нацгвардійців навчально-методичні, інструкторсько-методичні заняття з різної тематики, в той же час, основною причиною виникнення соціальних конфліктів залишається загальна низька культура взаємовідносин національних гвардійців. Для того, щоб по можливості не потрапляти в складні ситуації, необхідно дотримуватися принципу людської вихованості, стриманості.

Для підтримки здорового морально-психологічного клімату в підрозділах національної гвардії, враховуючи педагогічно-виховні фактори, існує безліч способів для організації попереджувальної діяльності, як на етапі адаптації до службових умов, так і в подальшій службі [3]. Організована робота з використанням перерахованих форм і методів дозволить здійснювати соціальну та психолого-педагогічну захищеність національного гвардійця, створить атмосферу доброзичливості, чуйності, взаємодопомоги в підрозділах та в національній гвардії загалом.

Існує необхідність формування високого рівня загальної та правової культури, професійного і морального обличчя національного гвардійця, зміцнення позитивного іміджу у суспільстві. Необхідно більш активно застосовувати нові методики і впроваджувати сучасні методи вивчення індивідуально-психологічних і психофізіологічних особливостей особового складу національної гвардії, соціально-психологічних характеристик колективів, відповідних сучасному стану національної гвардії, а також удосконалювати психолого-педагогічну підготовку посадових осіб, оптимізувати педагогічні технології, спрямовані на профілактику соціальних конфліктів в колективах національної гвардії.

Такі основні позитивні та негативні тенденції виявлені у сучасній практиці реалізації педагогічної профілактики соціальних конфліктів в колективах національної гвардії. Таким чином, на основі результатів сучасної практики педагогічної профілактики соціальних конфліктів в національній гвардії можна зробити висновок про те, що в цілому існуюча система профілактики соціальних конфліктів в колективах національної гвардії забезпечує успішне виконання структурами національної гвардії покладених на них завдань, проте недостатньо своєчасно змінюються підходи, форми і методи щодо попередження та вирішення соціальних конфліктів у національній гвардії.

Список використаних джерел

1. Ковальчук В.Г. Основні принципи сучасної державної гуманітарної політики України. Стратегічні пріоритети. №4 (25). 2012. С.18–21.
2. Пироженко В.О. Гуманітарна складова національної безпеки: предмет дослідження та коло основних проблем. Стратегічна панорама. 2005. №2. С. 37. URL: http://niss.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=prnb1&issue=2005_2 (дата звернення: 30.01.2021).
3. Степанко О.В. Сутність, мета, завдання та складові гуманітарної сфери. Теорія та практика державного управління. 2012. Вип. 3. С. 201–208. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2012_3_29 (дата звернення: 30.10.2021 р.).
4. Литвинчук О. Соціалізація маргінального індивіда в умовах суспільних трансформацій: соціально-філософський аналіз. Гілея: науковий вісник. 2013. № 72. С. 428–432. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gileya_2013_72_82.pdf (дата звернення: 13.11.2021)

ПЕДАГОГІЧНО-ВИХОВНІ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Вероніка Фацієвич

*науковий керівник – Гринишин Г.М., к.е.н., доцент
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

У результаті взаємопроникнення різних соціальних, професійних і індивідуально-психологічних рис особистості оформляється педагогічний стиль і виховна позиція закладу освіти. Вони пов'язані з суспільним устроєм, традиціями, особливостями державної гуманітарної політики, але в чималому ступені залежать і від сформованої педагогічної культури. Основні складові педагогічного успіху полягають в його професіоналізмі та моральному авторитеті, які передбачають вміння увійти в контакт, знання їх індивідуальних і вікових особливостей, повага до людської гідності, здатність творчо вирішувати складні ситуації в житті особистості.

У той же час необхідність морального, громадянського і професійного підходу впливає із самої суті процесу виховання, який передбачає розуміння власних громадських завдань, цивільних цілей, а також знання майбутніх професійних кадрів. Поряд з перерахованими умовами ефективного виховання вельми важливим є знання педагога, керівництво у своїй професійній діяльності відповідними принципами оптимальної організації і раціонального здійснення [3]. У той же час розуміння виховання як складової частини розвитку і соціалізації людини, як взаємодії професійного фахівця і початківця дозволяє виділити низку принципів виховання, які можуть розглядатися як принципи освіти та організації соціального досвіду.

Вважається, що цілі, зміст і методи виховання зрозумілі в тому випадку, якщо враховують історичну ситуацію, що склалася в конкретному соціумі, традиції і стиль соціалізації. Процес виховання, інститути виховання при цьому підході розглядаються лише як засоби розвитку особистості. Такий підхід дає можливість трактувати саме виховання як сукупність взаємодоповнюючих процесів державного і громадського виховання. Це призводить до розуміння сучасної державної політики підготовки професійних кадрів як одного з багатьох інститутів виховання, який втратив монополію в освіті, але зберіг пріоритет в систематичному навчанні.

Представлені положення розкривають сутність і зміст виховання, створюють умови для розгляду важливого компонента у вихованні та педагогічних основ. Особливого роду виховні системи формуються в зонах військових конфліктів, стихійних і соціальних лих, де люди відчули сильні емоційні потрясіння, що обумовлює посилення реабілітаційної функції у виховній діяльності педагогів. Виховні системи закладів освіти різних рівнів зорієнтовані на формування особистісних властивостей і якостей фахівця відповідної сфери професійної діяльності [4]. Виховні системи гуманістичного типу відрізняються базуванням на гуманістично-орієнтованій концепції виховання, переважанням в учасників виховного процесу позитивних ціннісних орієнтацій і відчуженням негативних явищ, атмосферою взаємної довіри, доброзичливості і взаємодопомоги.

Формування сучасних педагогічно-виховних систем починається з розробки її вихідної концепції та ознайомлення студентів та педагогів з її основними ідеями, вона проходить етапи формування, функціонування в оптимальному режимі, розвитку або, при необхідності, поновлення. На етапі функціонування реалізуються норми поведінки, форми організації життєдіяльності студентів та педагогів. Основні характеристики системи при її формуванні, педагоги потім усвідомлюють себе лише однією з діючих в ній

сил. З посиленням значення колективу вибір перспектив подальшого розвитку педагогічно-виховної системи здійснюється педагогами та студентами спільно.

Основним критерієм педагогічної доцільності функціонування виховної системи визнається самопочуття студентів, спрямованість і рівень їх особистісного становлення і розвитку. Процеси відновлення пов'язані зі змінами, перш за все, в блоці цілей, за якими іде реформування структури, діяльності та відносин, створення нових ціннісних орієнтацій і моральних норм. Відчуваючи вплив, як зовнішній чинник навколишнього середовища, так і внутрішні регулятивні процеси, педагогічно-виховна система долає виникаючі протиріччя між ціннісними компонентами, культивованими педагогами, що складаються у суспільстві, між традиціями і новаціями.

У функціонуванні педагогічно-виховної системи може настати кризовий етап, який не усвідомлюється ні педагогами, ні студентами, але виявляється або в незадоволеності навчально-виховної та іншою діяльністю, або в складнощах при проведенні професійної роботи. Формування і функціонування виховних систем є одним із пріоритетних напрямків розвитку сучасної педагогічної теорії і практики. У зв'язку з цим важливими є виявлення співвідношення виховання і соціалізації в умовах сучасного суспільства, педагогічне осмислення процесів самопізнання, самоусвідомлення, самореалізації особистості в освітніх та інших установах зі сформованими виховними системами [1].

Розвиток і життя молодшої людини у системі закладів освіти на кожному віковому етапі має самостійне значення з виховної та педагогічної точок зору. Це призводить до невиправданого трактування змісту виховання тільки як підготовки людини до життя, до об'єктного ставлення до людини, ігнорування самоцінності особистості в кожен момент її існування, а також до навмисного спотворення тимчасової невизначеної перспективи, виникнення соціальної безвідповідальності. Вікові особливості утворюють комплекс фізичних, пізнавальних, інтелектуальних, мотиваційних і емоційних властивостей молодшої людини, які притаманні більшості людей одного віку.

Особливе інтеграційне значення має положення про те, що на кожному віковому етапі перед молодого людиною постає низка завдань, від вирішення яких залежить його особистісний розвиток. Віковий підхід покликаний створювати умови для їх ефективного вирішення, він уособлює оптимальні умови виховання, догляду за студентом, здорового способу життя. Соціально-культурні завдання ставляться до особистості різними інститутами виховання та існують у вигляді певних норм і цінностей в суспільній практиці. Віковий підхід у вихованні в цьому випадку визначає знання, вміння, навички, цінності та норми, необхідні для вирішення цих завдань, фактично виконуючи соціальне замовлення формування громадянина, виховання професійних кадрів.

Соціально-психологічні завдання ставляться до проблеми становлення самосвідомості особистості, її самовизначення в різних сферах державного та громадського життя. У цьому випадку необхідно вчити молоду людину ставити перед собою цілі, адекватні віковим можливостям і її особистісним ресурсам, вносити в них корективи в зв'язку зі зміною об'єктивних обставин, способів співпраці, вирішення проблем, попередження і подолання конфліктів. Завдання виховання, не вирішене у молодому віці може проявитися через тривалий період і викликати небажані зміни в спрямованості розвитку особистісної сфери молодого людини [2]. Це істотно вплине на кінцевий результат педагогічного виховання, а саме особистісне самовизначення, самоусвідомлення і самооцінку молодого особистості.

Поява потреби в самовизначенні свідчить про досягнення молодого особистістю досить високого рівня розвитку, для якого характерно прагнення зайняти власну, але досить незалежну позицію в структурі інформаційних, ідеологічних, професійних, емоційних і інших зв'язків з іншими людьми. Процес становлення молодого людини, як суспільного цілеспрямовано і свідомого індивіда характеризується поєднанням прагнення до єднання, суспільного визнання, включенню в соціально значущу для нього спільність і до відокремлення, виділення із спільності. Саме це виступає головною

передумовою формування самосвідомості, самовизначення також може бути розглянуто як процес освоєння молодого людиною різних міжособистісних і соціальних ролей.

Саме у самосвідомості молода людина виділяє себе з навколишньої дійсності світу, визначає своє місце в круговороті природних і суспільних подій. До того ж воно тісно пов'язане з рефлексією, де виходить на рівень теоретичного мислення. А оскільки мірою і вихідним пунктом ставлення людини до себе виступають, перш за все, інші люди, то самоусвідомлення за самою суттю носить суспільний характер. Одним з елементів самоусвідомлення є самооцінка особистості є емоційно насичена оцінка молодого людиною самого себе як особистості, своїх можливостей, моральних якостей і вчинків. Тим самим самооцінка впливає на ефективність діяльності молодого людини і розвиток його особистісної сфери. У кожної людини, як правило, завжди є вимоги до себе, які знаходять відображення в його вчинках, спілкуванні, відносинах, діяльності, важливо лише їх виділити, проаналізувати, уточнити. На основі обраних шляхів, методів і засобів самовиховання, а також сформульованих особистих правил здійснюється планування роботи над собою, його зміст знаходить відображення у відповідних програмах або планах. Розгляд виховання як складової частини освітнього процесу дозволяє сформулювати його цілісне розуміння як явища, наповненого своєрідними сутністю і змістом, що відображає специфіку виховання в колективі, особливості особистісно-орієнтованого виховання, місце і педагогічні функції, а також принципи організації та реалізації.

Державна політика виховання професійних кадрів у системі закладів освіти України передбачає здійснення особливим чином організованої управлінської діяльності. Уже на сьогоднішній день в розроблена ціла система особистісної сфери людини у все більшій кількості галузей в сучасному суспільстві, у тому числі і до особистісних властивостей та якостей. Слід враховувати, що змістовний компонент, поряд з коректно поставленою

виховної метою визначає успішність і характер функціонування усієї педагогічно-виховної діяльності. Це вимагає відповідної зрілості мотиваційної сфери особистості, яка також формується під впливом педагогічно-виховної взаємодії. У становленні зрілої особистості особливе місце займає професійне самовизначення, яке уособлює вибір майбутньої професійної діяльності.

У зв'язку з цим дуже важливою є сформована в процесі цілеспрямованої виховної взаємодії особистісне самоусвідомлення, соціалізація людини, що представляє основу професійного кадрового самовизначення і формує мотивовані життєві цілі і орієнтири. Педагогічно-виховна діяльність розглядається як процес, який динамічно розвивається, що сприяє становленню особистості у закладі освіти і удосконалює особистість. У виховній взаємодії в умовах різних видів життєдіяльності виявляються закономірності педагогічного процесу на індивідуальному та колективному рівнях. Це обумовлено і опосередковано навчально-виховною діяльністю, цілями навчання і виховання у закладах освіти України.

Список використаних джерел

1. Дзюндзюк В. Б. Зміна ролі держави в умовах глобалізації. Теорія та історія державного управління. Харків. 2011. № 2. С. 23-27.
2. Меляков А. Гуманітарна сфера як предмет досліджень в науці державного управління. Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. Х.: в-во «Магістр», 2012. № 1. 205 с.
3. Парубчак І. Соціальна значимість молодіжних громадських організацій та об'єднань як суб'єктів реалізації державної молодіжної політики. Ефективність державного управління: зб. наук. праць. Львів. регіон. Ін-т держ. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; за заг. ред. В.С. Загорського. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2012. Вип. № 30. С. 212 – 219.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Ірена Федун

*науковий керівник – Парубчак І.О., д.н.держ.упр., професор
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Органи влади у партнерській взаємодії з інституціями самоврядування та адміністраціями закладів освіти повинні створювати сприятливе середовище формування соціально зрілого молодого індивіда. Суспільно-владні відносини постають в межах єдиної проблеми, і зрозуміло, що влада має взяти на себе значні обов'язки і відповідальність за формування молодого людини в суспільстві, її громадянського становлення. Новітні підходи до комплексності освітніх послуг акцентують увагу на необхідності зростання таких функцій соціально-гуманітарного напрямку як формування і розвиток моральності, духовності, соціальної відповідальності, культури як чинників суспільного розвитку.

У результаті взаємопроникнення різних соціальних, професійних і індивідуально-психологічних рис особистості оформляється педагогічний стиль і виховна позиція закладу освіти. Вони пов'язані з суспільним устроєм, традиціями, особливостями державної гуманітарної політики, але в чималому ступені залежать і від сформованої педагогічної культури. Основні складові педагогічного успіху полягають в його професіоналізмі та моральному авторитеті, які передбачають вміння увійти в контакт, знання їх індивідуальних і вікових особливостей, повага до людської гідності, здатність творчо вирішувати складні ситуації в житті особистості.

У той же час необхідність морального, громадянського і професійного підходу впливає із самої суті процесу виховання, який передбачає розуміння

власних громадських завдань, цивільних цілей, а також знання майбутніх професійних кадрів. Поряд з перерахованими умовами ефективного виховання вельми важливим є знання педагога, керівництва у своїй професійній діяльності відповідними принципами оптимальної організації і раціонального здійснення [2]. У той же час розуміння виховання як складової частини розвитку і соціалізації людини, як взаємодії професійного фахівця і початківця дозволяє виділити низку принципів виховання, які можуть розглядатися як принципи освіти та організації соціального досвіду.

Реалізація завдань і пріоритетів гуманітарної політики повинна відбуватися за багатьма напрямками, усіма органами державної влади та місцевого самоврядування. Основою єдності всіх напрямів є ідеї національного характеру гуманітарної політики, формування національної свідомості, захист свобод, консолідація суспільства до злагоди і праці [3]. Якість освіти є однією з визначальних характеристик функціонування педагогічно-виховної сфери, задоволення нею соціальних потреб, об'єктивною основою прогнозування її подальшого розвитку та вироблення необхідних управлінських рішень.

В умовах модернізації української системи освіти її якість має стати тією основою, яка визначає пріоритетність і перспективність поставлених завдань та ефективність їхнього виконання. Відповідність освітніх послуг запитам суспільства та громади є ознакою якості освіти, її своєрідним індикатором. Особливістю державного регулювання у даній сфері органами загальної компетенції є те, що вони виконують зазначену діяльність і водночас вирішують завдання, які належать до їхньої компетенції, а саме питання розвиток соціально-гуманітарної сфери.

Вважається, що цілі, зміст і методи виховання зрозумілі в тому випадку, якщо враховують історичну ситуацію, що склалася в конкретному соціумі, традиції і стиль соціалізації. Процес виховання, інститути виховання при цьому підході розглядаються лише як засоби розвитку особистості. Такий підхід дає можливість трактувати саме виховання як сукупність взаємодоповнюючих

процесів державного і громадського виховання. Це призводить до розуміння сучасної державної політики підготовки професійних кадрів як одного з багатьох інститутів виховання, який втратив монополію в освіті, але зберіг пріоритет в систематичному навчанні.

Першочерговим завданням у реформуванні системи освіти має стати створення законодавчих та організаційно-правових механізмів щодо зростання кількості громадських студентських організацій в Україні, розмаїття сфери їхньої дії, посилення ролі молоді у різних суспільних процесах свідчать про активний розвиток громадянського суспільства в Україні [4]. Суспільно-історичний розвиток України спрямований на зміну розумових, морально-вольових та духовних можливостей особистості за допомогою системи організаційних заходів, що визначають та регламентують розвиток в системі освіти.

Формування сучасних педагогічно-виховних систем починається з розробки її вихідної концепції та ознайомлення студентів та педагогів з її основними ідеями, вона проходить етапи формування, функціонування в оптимальному режимі, розвитку або, при необхідності, поновлення. На етапі функціонування реалізуються норми поведінки, форми організації життєдіяльності студентів та педагогів. Визначаючи основні характеристики системи при її формуванні, педагоги потім усвідомлюють себе лише однією з діючих в ній сил. З посиленням значення колективу вибір перспектив подальшого розвитку педагогічно-виховної системи здійснюється педагогами та студентами спільно.

Держави, що спрямували свої зусилля на перебудову, модернізацію своєї системи освіти, розглядають компетентність, як провідний критерій підготованості сучасного випускника навчального закладу до нестабільних умов праці та соціального життя, його здатність до адаптивної безстресової соціалізації, продуктивної життєдіяльності, постійного саморозвитку, самовдосконалення і самоосвіти – неперервної освіти впродовж життя. За

минулий період отримано низку даних у цій царині та досягнуто певних позитивних результатів у практичній управлінській діяльності.

Однак, незважаючи на цей факт у галузі державного регулювання цією проблематикою у сучасних соціально-економічних умовах вони вже не відповідають об'єктивним потребам суспільства. Переважно у вітчизняних дослідженнях домінували роботи з формування теоретичних основ управління галуззю, були визначені принципи, функції та методи управління, досліджували управлінську діяльність керівників державних і громадських організацій та низку інших проблем. Система освіти України переживає процес кардинальних змін, зазнає істотної модернізації усіх її складових, що об'єктивно зумовлено політичними, економічними та соціальними чинниками.

Усе більшого значення набуває відповідність освіти як соціальної інституції потребам, запитам та інтересам суспільства і громади. У багатьох управлінських, соціологічних і педагогічних дослідженнях якість освіти розглядають як один із ключових елементів, яка має вирішальне значення для подальшого прогресивного розвитку суспільства. Під якістю освіти маємо розуміти інтегральну ступінь задоволення освітою, як соціальної інституції, вимог суспільства щодо освіченості, професійної підготовки та соціальної зрілості особистості, як активного учасника суспільного життя в усіх його сферах і проявах.

Підвищення якості освіти є однією з найактуальніших проблем українського сучасного громадянського суспільства. Актуалізація цього питання пов'язана з модернізацією змісту освіти, оптимізацією способів, форм і технологій організації навчального процесу та з переосмисленням і адекватною зміною ставлення до кінцевої мети й результату освіти. Сьогодні особливо важливим стає не стільки обсяг знань, скільки вміння ними оперувати, здатність до цілеспрямованої діяльності [1]. Найважливішими питаннями, які потребують дослідження, є такі, як розгляд сутності управління, аналіз системи освіти як об'єкта в сучасних соціально-економічних умовах.

Сучасний рівень поставлених завдань висуває підвищені вимоги до державного регулювання цими гуманітарними явищами, а накопичені наукові та практичні знання про державне регулювання в системі освіти дають можливості успішного вирішення цих завдань. Держава повинна регулювати суспільно-владні відносини шляхом формування дієвої державної політики у цій галузі, координувати дії відповідних державних органів, фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативного та іншого забезпечення, а також комплексної взаємодії державних органів із громадськими організаціями освітньо-просвітницької спрямованості.

Список використаних джерел

1. Кривоконь Н. Соціалізація та досвід особистості в контексті психології соціальної роботи. Пробл. заг. та пед. психології: зб. наук. пр. 2011. – Т. 13, ч. 1. С. 223 – 231.
2. Куліченко В. Правова соціалізація особистості як об'єкт соціально-філософського аналізу: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03. Житомир, 2013. 20 с.
3. Меляков А. Гуманітарна сфера як предмет досліджень в науці державного управління. Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. Х.: вид-во ХарРі НАДУ «Магістр». 2012. № 1. 205 с.
4. Парубчак І. Основні аспекти взаємодії органів державної влади та молодіжних і громадських організацій у реформуванні системи охорони здоров'я України. Публічне управління: теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. Х.: Вид-во «ДокНаукДержУпр». Вип. 2(10). 2012. С. 154 – 160.